

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я

Б Е Л А Р У С К А Я

Г А З Т А

ISSN 1819-1614

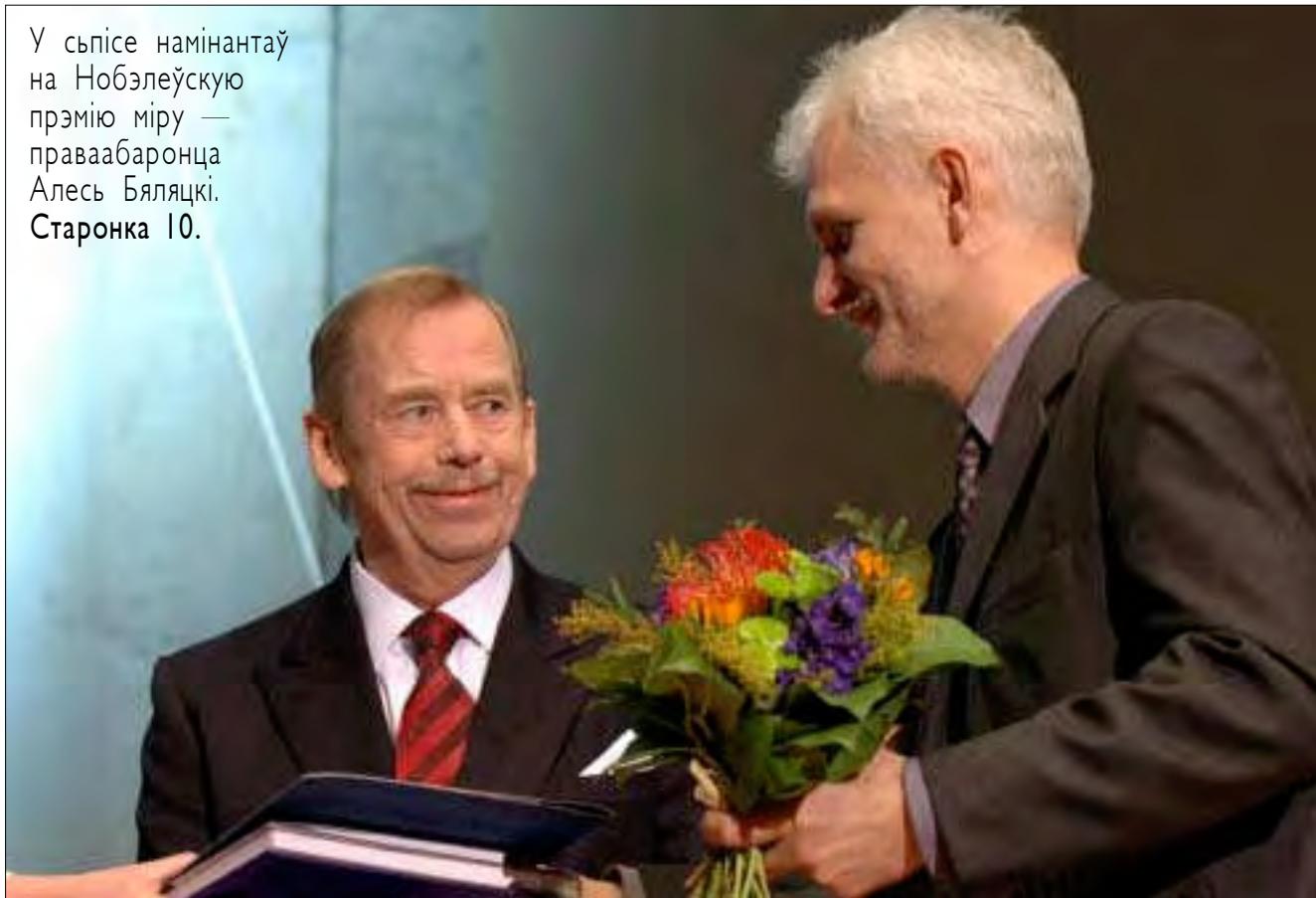

9 771819161008

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выданьня газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Беларус вылучаны на Нобэлеўскую прэмію

У сьпісе намінантай
на Нобэлеўскую
премію міру —
праваабаронца
Алесь Бяляцкі.
Старонка 10.

У НУМАРЫ

Тэлевізары і іншыя халадзільнікі

Зварот Лукашэнкі да
парламэнту быў нязвыкла
кароткі й сухі. А.Лукашэнка
паабіцаў эканамічную
лібералізацыю пры

захаваныні аўтарыгтарнага
кіраваньня. Аналіз —
старонка 3.

Правал «Коду да Вінчы»

Паказ блюзнерскага

фільму спынены. Айцец
Завальнюк: я не дарма
трымаў чисты пост. Пётра
Рудкоўскі: Салідарны з
паставай айца Завальнюка.
Старонка 4. Віталь Тарас:
але я маес права на
цэнзуру. **Старонка 6.**

Каб рэгулярна
атрымліваць
«Нашу Ніву»,
проста паведаміце
ў Рэдакцыю свой адрас.
Адначасова
Рэдакцыя звязртаецца
з просьбай ахвяраваць
на выданье.
Дэталі — **старонка 11.**

рэакцыі

- Ксёндз Завальнюк
не дарма трываў пост 4
Пікет супраць
«Коду да Вінчы» 4
Пётра Рудкоўскі. Хрыстос
і Марыя Магдаліна 4
Віталь Тарас.
Зламаны код 6

люстра дзён

- Тэлевізары і іншыя
халадзільнікі 8
Лукашэнка: ніякіх
практыкаваньня
у дэмакраты 9
Пракуратура вынесла
Мілінкевічу першае
папярэджанье 9
Забарона замежнікаў
на раскопках 9
Наведнікі tut.by пра
Беларусь і Расею 9
Беларус вылучаны на
Нобелеўскую прэмію 10
Першая ахвяра
птушынага грыпу 10
Берасьце бароніць
«Нашу Ніву» 13

**камэнтары
і меркаваньні**

- Васіль Аўраменка.
Герантакратычнае
грамадства 14
Руслан Равяка. Перш
крычаў, а потым змаўчаў 15

Ідзе Мары

Аляксандар Класкоўскі.
Заснулыя ў Армагедоне 24

хроніка

- Павал Севярынец. Лісты
з лесу: Быцьцё 26:21 16
Хроніка 16

культура

- Бяззубыя бабры 19
Смолова заняла
на «Эўрабачаньні»
перадапошнія месца 19

Апостраф паставілі
Драньку-Майсюку 20

Раскопкі на съметніку
не далі плёну 20

Календар 21

левым вокам

Лёлік Ушкін. Crack'нуч
код да Вінчы 25

**літаратурны
сшытак «НН»**

- Націск на зычныя.
Вальжына Морт і Зыміцер
Вішнёў у Бэрліне 27
Што цікавага ў тоўстых
часопісах? 29
Франц Сіўко. І наша
съядомасць цынічна
маўчала 30
Павал Касцюкевіч.
ССК-І 33
Даніла Жукоўскі.
Як дарасці нам да
паўстання 34
Аляксандар Фядута.
Два прарокі ў сваёй
Айчыне 36
Вершы Готгальда
Эфраіма Лесінга 38
Успамін пра адну сустрэчу
з Рыгорам Барадуліным 40

газэтка дзеткам

Плястыляндыя 44

in memoriam

Уладзімер Плешчанка 22

**Кіроўцу, што развозіў вызваленых з Акрэсціна й Жодзіна,
траба дапамога**

Віктар Савіцкі, кіроўца, што на ўласным транспарце развозіў людзей, якіх выпускалі з Акрэсціна й Жодзіна ў сакавіку-красавіку, 28 красавіка трапіў у цяжкую аварыю. Ён дагэтуль знаходзіцца ў рэанімацыі. Дактары прагназуюць доўгі перыяд лекаваньня і рэабілітацыі. Курс рэабілітацыі дарагі, да таго ж, у чалавека сям'я, малыя дзеци. Зьвяртаемся з просьбай да ўсіх, каму ён дапамагаў, да ўсіх людзей добрай волі з просьбай пра ахвяраваньні.

Р/р 3819382101009, 275 аддзяленыне, філіял 500 АСБ «Беларусбанк», код 601
УНН 100603596. Раковіч Вользе Ўладзімераўне. З пазнакай «ахвяраваньне».

Просім усіх, хто мае магчымасць, перадрукаваць гэтае паведамленне.

АД РЭДАКЦЫІ**Код грамадзтва**

Скандал вакол пасрэднай карціны «Код да Вінчы», што была на пяты дзень паказу знятая з пракату, паставіў рубам два фундаментальныя пытаньні: «На што здольныя сродкі масавай камунікацыі?» і «Які статус хрысьціянства ў грамадзтве?»

Забава ці маніпуляцыя?

У спрэчцы сутыкнуліся два несумяшчальныя погляды на кіно (дый увогуле на мастацтва). Першы лічыць кіно забавай, фікцыяй, умоўнай гульней са знакамі. Адпаведна, глядзіш такога кіно — вольны чалавек, які цешыща з жанравых прыёмчыкаў і цытатаў.

Згодна з другім падыходам, фільм ёсьць самой рэчаіснасцю, што выхоўвае гледача ѹ маніпулюе ім. Глядзіш падудаднымі экраннымі вобразам, якія пераносіць у сваё жыццё. Абаронцы «Коду» падкрэслівалі забаўляльнасць кіно — і сваю свабодную волю. Вернікі-пікетоўцы казалі пра скрыўленыне праўды і маніпуляцыю недасвідчаным чалавекам.

Кіно — гэта забава вольных ці замбаваныне залежных? Проблема вырашэння на мас.

Супярэчнасць закладзеная ў кожным чалавеку. Левая паўсфера нашага мозгу бачыць кіно як забаву, правая — як саму рэчаіснасць.

Адзін і той жа чалавек можа сказаць: «О, крута, які прыёмчык!» А можа і заяўіць: «Ганна Карэніна — гэта я!» — і кінуцца пад цягнік, сцвярджаючы гэтым праўду кінакарціны.

Асобныя групы больш схільныя цягнуць у жыццё ўбачанае на экране: дзеці, старыя (пакінутыя жыцць у таварыстве герояў мыльных опэраў).

Ніхто не жадае прызнацца ў сваёй залежнасці — кожны лічыць сябе разумным. Мы ўсе кім з «тупой рэкламы», але, высьвяляеца, яна дзейсная. Рэклама разглядае чалавека як аб'ект «гандлёвой» маніпуляцыі — у поўнай адпаведнасці з другім падыходам.

Пасылья выхаду ў съвет кнігі Дэна Браўна 25 адсоткаў французаў згадзіліся з «гіпотэзай» аўтара, што Хрыстос і Марыя Магдаліна былі мужам і жонкай. Так што ня кожная фікцыя ўсъведамляеца фікцыяй.

Сучаснасць глядзіць на мастацтва як на аўтаномную сферу, а гледача, чытача

лічыць асобай свабоднай. Абмежаваныні мусяць адсекчы ад прагляду групы, якімі кіно здольнае маніпуляваць (так дзеци адсякаючца ад гвалту й эротыкі).

«Коду» быў нададзены найстражэйшы статус «з 18 гадоў», быў ўведзены абмежаваныні на пракат.

Зыняцьце карціны з экранаў звязанае не з мастацтвам, але з грамадзтвам — і палітыкай.

Хрысьціянства на выпаленай зямлі

Чаму ў каталіцкай Польшчы не адбылося анічога падобнага? Чаму не было забаронаў у Гішпаніі ці Італіі? (Але яны былі ў Сырыі і Эгіпце.)

Ніводная канфесія ў Беларусі не адчувае сваёй трываласці. ХХ стагодзьдзе ўвогуле было антырэлігійным, а 70 гадоў атэізму стварылі тут сапраўдную духоўную пустыню.

Трэба сказаць праўду. Нягледзячы на статыстыку, хрысьціяне ў нашай краіне зьяўляючца меншасцю. Колькі чалавек ходзіць у царкву ці касцёл? Колькі спрабуе жыць па запаветах Бога? Колькі хача б ведае пра іх?

У галовах людзей пануе каша з гараскопаў, тэлевізійных стодаў і бабак-знахарак.

І вось у такіх умовах зьяўляецца фільм, дзе жэняць Хрыста ў зневажаюць царкву. Што мусіць адчуваць шчыры вернік?

Апраўдаўца, што блузнерсты — толькі мастацкая фікцыя? Што фільм папсовы й кепскі? Але становішча хрысьціянскай супольнасці хісткае, скура садраная, нэрвы аголены...

Дарэчы, пратэсты супраць карыкатураў на прарока Мухамэда адбыліся не таму, што іслам нейкі адмыслова гвалтоўны.

Ёсьць сацыяльны чыннік. Дыялёг заблякаваны. Ніхто нікога ня чуе. Дэмакратычны мханізмы ўзгадненія пазыцый адсутнічаюць (тут вам і Беларусь, і Эгіпет).

Я не кажу ўжо пра паноўныя сродкі масавай інфармацыі, дзе шал нянявісці пераплюне любыя блузнерсты «Коду».

У такіх умовах застаецца толькі жэст, а шэпт у замкнёной прасторы становіща крыкам.

Хрысьціянства спрабуе даўрычацца да грамадзінай. «Мы перамаглі», — кажа ксёндз-пробашч Уладыслаў Завальнік, калі карціну знялі з экранаў.

Але да перамогі супакою, павагі і любові яшчэ вельмі далёка.

Андрэй Расінскі

Яшчэ адзін славянскі этнас вырастает ў нацыю. У нядзелю 55,5% чарнагорцаў прагаласавалі на рэферэндуме за незалежнасць. Сымбалі Чарнагорыі — чырвоны сцяг і дэзвюхгаловы арол. Праблема Чарнагорыі — непрыманье незалежнасці вялікай часткай насельніцтва.

Тэлевізары і іншыя халадзільнікі

Зварот Лукашэнкі да парлямэнту быў нязвыклі кароткі й сухі. А.Лукашэнка паабяцаў эканамічную лібералізацыю пры захаваньні аўтарытарнага кіравання.

Традыцыйны зварот Аляксандра Лукашэнкі да парлямэнту быў, проці мінулых гадоў, кароткі. Ён доўжыўся ўсяго 45 хвілін — удвая карацей, чым летасць. Прамова была таксама нязвыклі выгрымана і сухою. Не прагучала ніводнай новай ідэі, а пра старыя гаварылася... як пра старыя.

Кіраунік Беларусі прамаўляў хрыштавата і раз-пораз адкашліваўся.

Вывесыці ў лік высокарэзвітых

Найперш А.Лукашэнка ўдакладніў свой перадвыбарны лёзунг: ня толькі дзяржава для народу, а і чалавек — для сваёй айчыны. Чалавек абавязаны працаваць аддана. Пасля чаго А.Лукашэнка літаральна паўтарыў слова А.Мілінкевіча з тэлевістулу, паставіўшы задачу «вывесыці нашу краіну ў лік высокарэзвітых эўрапейскіх дзяржаваў». Ен падкрэсліў, што ў сакавіку беларусы «голосавалі за незалежнасць» і пачаў свой зварот не з эканамічнае часткі, як летасць, а з пытанняў развязвіцца палітычнае систэмы і грамадзянскае супольнасці.

«Разгойдваныне лодкі можа абарнуцца бядой для ўсіх», — папярэдзіў А.Лукашэнка ці то сваіх хаўрусынікаў, ці то апазыцыю. Прынамсі, апошніе ў кантэксьце нядаўніх расейскіх пагрозаў было б лягчына. Дарэчы, ніякай адкрытай крытыкі апазыцыі на гэты раз не прагучала.

Партыя ні так, ні не

«Мне настойліва прашануюць стварэнне партыі ці руху», — прызнаўся А.Лукашэнка ў тым, што ягонае атачэнне просіць утварыць больш прадказальную систэму кіравання і пераемнасці.

Кампартыя, «на жаль, ужо не існуе» і безъ яе цяжка, канстатаваў ён, маючы на ўвазе КПБ-КПСС. Але перадумоваў для стварэння новай партыі ўлады ён ня бачыў. «Партыя павінна запачаткоўвацца зньзу, а ня зверху, — і камэра паказала, як размашыста ківае дэпутат Касцян. — Адбываецца гэта ў пераломныя моманты. Лічу яе стварэнне немэтазгодным.

Але калі нехта палітычнік патрэбным ствараець,

Ксёндз Завальнюк не дарма трываў чысты пост

З 23 траўня фільм «Код да Вінчы» зняты з пракату. «Цяпер гэтую аброзу Хрыста ня будуць паказваць у Беларусі», — сказаў ксёндз-пробашч Чырвонага касцёлу Ўладзіслаў Завальнюк. Ён падзякаваў парафіянам, якія трывалі разам зь ім пост супраць карціны «Код да Вінчы».

Аб галадоўцы ксёндз Уладыслаў абавязацьці прыхаджанам 17 траўня пасыля вечаровай імшы. «Калі вашых бацькоў абрахаюць і прыдумляюць пра іх невядома што, то вы можаце звярнуцца ў суд. А тут аброза самага святога — Хрыста», — тлумачыў ён прычыны свайго пратэсту.

Ксёндз Уладзіслаў быў удзельнікам паседжання Дзяржрэгістру, які вырашаў лёс карціны. Адразу пасыля прагляду прадстаўнікі касцёлу і праваслаўнай царквы выказаліся супраць праката кінастужкі ў Беларусі.

Пракатчыкі ж спасылаліся на абавязкі перад гледачамі і казалі, што забаронены плод салодкі: «Прынамсі тыдзень фільм будзе ісці».

— Прынамсі тыдзень я буду трывама чисты пост, — адказаў на гэта ксёндз-пробашч. Ён парынаў прэм’еру карціны, паставленай па скандальнай кнізе Дэна Браўна, з блюзнерствамі атгістычных часоў. «Калі нас, хрысьціяну, ня слухаюць, то, можа, з Чырвонага касцёлу зноў зрабіць Дом кіно?»

Шчэ 13 і 14 траўня ў касцёле прыйшли лекцыі прафэсара Міхала Цяўлоўскага пра кнігу «Код да Вінчы». А Уладыслаў Завальнюк адправіў ліст аўтару кнігі, дзе заклікаў да пакаяння. У дэтэктыўным трымеценіку Дэн Браўн вінаваціць царкву ў змове схаваць нашчадкаў Хрыста й Марыі Магдаліны і называе сэкс сапраўдным кодам Эўхарысты.

Менская кінапрэм’ера «Коду да Вінчы» адбылася разам з сусветнай — 18-га траўня. Але пасыля таго, як вернікі засьведчылі сур’ёзнасць намеру, фільм быў зняты з пракату.

Андрэй Расінскі

Хрыстос і Марыя Магдаліна

Салідарны з паставай айца Завальнюка, які распачаў галадоўку супраць паказу «Коду да Вінчы», і заклікаў байкатаваць паказы такога тыпу. Піша Пётра Рудкоўскі ОП.

— Што ты думаеш пра «Код да Вінчы»?

Ён маўчаў. Няёмка было дамытвацца, таму я таксама маўчаў...

Чаму Хрыстос не адказаў на гэтае пытаньне? Чаму не запярэчыў, не сказаў, што гэта — лухта, брахня, пагоня за славай і грашымі.

Мяне аднойчы хотісь папікнуў у тым, што я не разумею маўчаныя іншага чалавека. Гэтым разам я вырашыў выправіцца і паспрабаваць зразумець маўчаныне. Яго маўчаныне.

Так. Ён быў *праудзівым* Богам, але быў таксама *праудзівым* Чалавекам. Гэта догма хрысьціянскае веры, прынятая на святым Саборы ў Халькедоне ў 451 годзе. Ісціна, прызнаваная праваслаўнымі, каталікамі і пратэстантамі. Але што яна значыць? Пытаю ў самога сябе: ці можна ўяўіць *праудзівага* чалавека, які быў бы

пазбаўлены пачуццёва-эратачнай сферы? Здаецца, не. Хрыстос стаўся *сапраўдным* Чалавекам, а як кажа Ян Багаслоў, стаўшыся *целам, мог* адчуваць эратычную жарсыць, *мог* насыць у сабе каханье да жанчыны, але... Але ўся справа ў тым, што гэты аспект Гасподняга жыцця ахінуты таямніцай. Больш того, сам Хрыстос маўчыць. І так, відавочна, павінна быць.

Тым ня менш, нораў сучаснага чалавека такі, што ён ня ўмее зносіць таямніцу. Не разуме маўчанына. Хоча, каб усё было на паверхні, яўным, бачным, наглядным, расшыфраваным. Калі хотыці маўчыць, трэба «раскусіць яго», калі не раскусівацца, дык трэба нешта прыдумаць, каб стварыць уражаныне, што таямніца расшыфравана. Вось і паўстаюць у выніку бязглуздзяя *historical fictions*, тыпу «Коду да Вінчы», аўтары каторых

спаганяюць у свае кішэні велізарныя гроши, эксплюацуючы прагу людзей «нарэшце адкрыць таямніцу».

А таямніцу Хрыста не адкрыў ні Браўн са сваім «кодам», ні Мэл Гібсан са сваім «Жарсыцімі Хрыстовымі».

Першы выявіў сябе як прыхільніка «тэорыі змовы», а другі ўразіў сваім наўна-літаральным трактаваннем Пісання. Можа, варты, каб і адзін, і другі пачулі слова агностыка Вітгенштайні: «Чаго немагчыма сказаць, тое трэба маўчаць».

Усім сваім нутром салідарны з паставай айца Завальнюка, які распачаў галадоўку супраць паказу фільму «Код да Вінчы», падтрымліваю заходы Каталіцкай і Праваслаўнай цэркве супраць пропаганды «Коду да Вінчы» і заклікаю байкатаваць паказы такога тыпу.

Зусім не таму, што гэты фільм абрахае мае *рэлігійныя пачуцці*. А таму, што ён абрахае *чалавечыя пачуцці* Хрыста.

Іншы погляд — у артыкуле Віталя Тараса «Зламаны код». **Старонка 8—9.**

Пікет супраць «Коду да Вінчы»

20 траўня калі кінатэатру «Кастрычнік» адбыўся пікет вернікаў-каталікоў супраць паказу фільму Рона Хаўэрда «Код да Вінчы», знятага паводле аднайменнага раману Дэна Браўна.

Удзел у пікеце (на фота побач) узялі калі 10 чалавек. Удзельнікі тлумачылі, што мэта іхнага пікету не забарона фільму, а пратэст супраць абрэзы Богу, нанесенай гэтым творам. Міліцыянт, які падышоў да пікету, паставіўся да патрабаваньня вернікаў з разуменнем і разганаць ня стаў. Адміністратарка кінатэатру Алена Ліхачова, у сваю чаргу, заявіла, што такі дзеяньні толькі прыцягнуть дадатковую ўвагу да фільму. Вернікі меліся ладзіць пікеты перад пачаткам кожнага сэансу «Коду да Вінчы».

AHUPAN NARKEBI

Прэм'ера фільму «Код да Вінчы», заплянаваная беларускім кінапракатчыкамі на 18 траўня, сарвалася. Дзяржава зьбіралася абысыціся паўмерамі — увяла забарону на паказ стужкі «дзецим да 18-ці». Але рэзкія пратэсты з боку цэркви паўзўдзейнічалі на дыстырыбютэраў скандалльнага галівудскага фільму, і прэм'еру адклалі. Прычым праваслаўная і каталіцкая цэрквы ў гэтым выпадку прадэмманстравалі рэдкую адзінадушнасць. Крайнюю форму

Вінчы», дзякуючы скандалам, прынесылі раманісту прыкладна 75 мільёнаў даляраў даходу. Здавалася б, царква, навучаная тысячагодзьдзямі змагання з дысыдэнцтвам і гарэзіямі, павінна была быт улічыць сумны досьвед папярэднікаў. Ён палягае на tym, што забарона твору (некалі ж складаўся афіцыйны съпіс забароненых тэкстаў) ці нават толькі яго крытыка памнажае колькасць чытачоў.

Сытуацыя склалася tym больш

свой шарм. Ён умее заінтрыгаваць чытача, калі хочаце — містыфікація яго, трываць у напруженайні ад пачатку да фіналу, дзякуючы пакручастаму сюжету, які разгортваеца паралельна адразу ў некалькіх плоскасцях. Акрамя таго, аўтар пасьпівае мімаходзь паведаміць бездань рознага роду цікавай інфармацыі з гісторыі рэлігіі і цэркви (якая, праўда, таксама часам абарочваеца містыфікацыяй). Іншымі словамі, раманы Браўна цікава чытаць, так

Калі мы хочам
жыць у свабодзе,
цэнзуры дапускаць
ня можна. | «Код
да Вінчы» тут не
выключэнне. Піша
Віталь Тарас.

пратэсту выказаў вядомы і вельмі паважаны паствай айцец Уладзіслаў Завальнюк — ён абвясціў галадоўку.

Чаго шум?

Зразумела, на тле скандалаў, выкліканых выхадамі кнігі амэрыканскага пісьменніка Дэна Браўна «Код да Вінчы», а потым экранізацыяй гэтага твору, рэакцыя на яго ў Беларусі не выглядае сэнсацыйнай.

Адмоўная рэакцыя на раман з боку Ватыкану, а таксама некалькіх брытанскіх гісторыкаў, якія ўгледзелі ў рамане вядомага бэлтрыста плягіят і падалі на аўтара ў суд, толькі дадала папулярнасць Браўну. Ён ня толькі выйграў суд. Прыкладна за год выданыні й перавыданыні «Коду да

недарэчная, што фільм (у адрозненіні ад кнігі, якая сама па себе можа выклікаць спрэчкі), паводле першых водгукав, выглядае поўным правалам. Прынамсі, яго прэм'ера па-за конкурсам на кінафестывалі ў Канах, нягледзячы на ўздел у блокбастэры сапраўдных зорак, пакінула гледачоў, мякка кажучы, у зьдзіўленні: а чаго, уласна кажучы, шум?

У Канах, напэўна, публіка занадта элітарная і патрабавальная. Але, думаеца, прыхільнікі Дэна Браўна ва ўсім съвеце, у tym ліку і Беларусі, таксама застануцца расчараваныя. Па-першае, экранізацыі, як правіла, саступаюць паводле ўзоруно мастацкага майстэрства арыгіналу. У раманаў Браўна, якія, безумоўна, не належаць да разраду вялікай літаратуры, ёсьць, tym ня менш,

бы мовіць, даўтімі зімнімі вечарамі. Калі ж раманную тканіну перанесці на вялікі экран і ўтрамабаваць шматлікія сюжэтныя лініі ў дэзветры гадзіны экраннага дзеяння, вынік наўрад ці можа выйсці станоўчым.

Права не глядзець

Але справа, вядома, ня ў гэтым. Цяжка паверыць, што царква раптам устурбавалася мастацкім зъвестам бэстсэлеру ці ягонай экранізацыі. Святыя галоўных хрысьціянскіх канфесіяў, абсалютна відавочна, заклапочаныя фактам папулярнасці раману, у якім вядзецца гаворка аб рэчах, аб якіх гаворыцца ў Бібліі, аб нейкіх вялікіх таямніцах, тлумачыць якія заўсёды пакідала за сабой права толькі царква.

Ня варта ўмешвацца ў справы царкоўнія, а tym больш — закранаць хоць нейкім чынам пачуцьці вернікаў. Ніхто ў Беларусі ці іншых съвецкіх краінах, дзякаваць Богу, не забараняе ім выказваць сваіх пачуцьцяў, у tym ліку абурэння (хоць гэта й выглядае ня надта па-хрысьціянску). Але ж і царква,

«Паўзабарона» на фільм «Код да Вінчы» міжволі нагадала пра нядайня падзеі вакол карыкатураў на прарока Мухамэда.

Зламаны код

аддзеленая ад дзяржавы, не павінна дыктуваць съвецкім людзям, што ім пісаць, чытаць, выдаваць і экранізаць. У съвятаю і простых вернікаў, як і ва ўсіх астатніх людзей, ёсьць сапраўды съятое права — не чытаць і не глядзець таго, што ім не падабаецца. Не адпавядае іхным густам альбо маралі.

Калі нейкі твор пагражае грамадzkай маралі альбо канкрэтна некага абражает — існуе суд, куды кожны павінен мець права зъвярнуцца.

Гісторыкі, якія палічылі, што раманіст іх абакраў, пазычыўшы з іх кніг некаторыя ня факты нават, але гіпотэзы, прайгралі ў судзе. Прайгралі праста таму, што забыліся пра асноўны закон маствацтва. Мастак, нават калі ён абапіраецца на факты, ня ёсьць навукоўцам альбо съледчым. Ён мае права на выдумку. Ён стварае нейкую сваю, паралельную реальнасць. Нават у тым выпадку, калі гэты дар тварыць дараваны яму звыш. А інакш праста не існавала б літаратуры.

Шмат што ў рамане «Код да Вінчы» здаецца ня праста выдумкай, але выдумкай дурною — як, напрыклад, ідэя аб тым, што Хрыстос быў жанаты з Марыяй Магдалінай і што Леанарда выпісаў яе на сваёй карціне «Тайная вячэра» ў ablіччы апостала Яна. Але ж аўтар і не прэтэндуе на ісцінну. Ён съвядома спэкулюе на цікайнасці чытача да ўсяго таемнічага, неадназначнага, містычнага. А што, царква ўжо мае адказы на ўсе пытаныні, у тым ліку звязаныя з уласнай гісторыяй ці з гісторыяй чалавечства?

Трывіяльныя ісцінны

Чаму даводзіцца нагадваць пра ўсе гэтыя быццам бы трывіяльныя ісцінны? А таму што апошняя «паўзабарона» на фільм «Код да Вінчы» міжволі нагадала пра

нядзеленія падзеі вакол карыкатураў на прарока Мухамэда.

У акцыях пратэсту супраць дацкіх карыкатур па ўсім съвеце ўдзельнічалі мільёны мусульманаў. Былі зыншчаныя некалькі пасольстваў эўрапейскіх краінаў. Некалькі дзясяткай чалавек загінулі. У Беларусі ўсяго толькі зачынілі газету «Згоды». Рашэнне ўладаў пры гэтым было прадыктаванае зусім не рэлігійнымі, а чиста палітычнымі матывамі. Газету, нагадаем, выдавала сацыял-дэмакратычная партыя, ад якой на прэзыдэнцкіх выбарах выстаўляўся кандыдат Аляксандар Казулін. Але ў гэтага рашэння знайшліся абаронцы і ў дэмакратычным лягеры. Напрыклад, журналіст Аляксандар Фядута на сайце «Наша думка» пісаў, што абраза пачуццяў вернікаў ня можа мець апраўданьня і ўчынак апазыцыйнай газэты заслугоўвае адназначнага асуджэння.

Трэба аддаць належнае Фядуту: ён і ўсе тыя, хто разважае падобнымі чынам, у адрозненіе ад ісламскіх фундамэнталістаў, не патрабуюць пакараць съмерцю аўтараў малюнкаў ці рэдактараў газэтаў, якія іх надрукавалі. Г нават не патрабуюць для іх турэмнага зняволенія. Царкоўныя крытыкі фільму «Код да Вінчы» таксама не патрабуюць караў для яго стваральнікаў. Яны патрабуюць цэнзуры. Толькі і ўсяго. А значыць — абмежаваныя правоў усіх тых, чые погляды не супадаюць з поглядамі цэнзараў.

Царква ёсьць часткай — прычым, падмуркавай часткай — хрысьціянскай цывілізацыі. Таксама падмуркавай і неад'емнай часткай гэтай цывілізацыі ёсьць эўрапейскае права, выпрацаванае стагодзьдзямі, заснаванае на самакаштоўнасці і сувэрэннасці чалавечай асобы. Правы чалавека, у тым ліку свабода

слова, даўно зрабіліся свайго роду генэтычным кодам цывілізацыі.

Цэнзура як сымбал

Герархі Рэспубліканскай праваслаўнай царквы нядайна абвясцілі правы чалавека іншародным целам для расейскай праваслаўнай культуры, спараджэннем гардыні Захаду. Што ж, гэта таксама іхнае права — так думаць.

Аднак, калі гаворка ідзе аб неабходнасці дэмакратызацыі Беларусі і калі гаворка гэтая вядзеца сапраўды сур'ёзна, а не таму, што камусыці чымосьці не падабасцца асоба дыктатара, трэба даводзіць думкі да лягічнага завяршэння. Альбо мы падзяляем падмурковыя каштоўнасці заходніх цывілізацыяў, улучна са свабодай сумлення, свабодай слова, свабодай асобы, альбо мы шукаем, усьлед за Расеяй, нейкага «свайго», асаблівага шляху цывілізацыі, заснаванага на зусім іншых каштоўнасцях, да якіх свабода ў прынцыпе ня мае дачыненія.

Фільм «Код да Вінчы» — усяго толькі шараговая падзелка заходніх кінаіндустрыі. Ягоныя стваральнікі могуць толькі падзякаўаць Ватыкану за раскрутку.

З раманам Дэна Браўна лепей пазнаёміцца ў аргінале — тым больш што прачытаць раман у Інтэрнэце не складае цяпер ніякай проблемы. Але хто ведае, ці можна гэта будзе зрабіць пасля тых зъменаў, якія зъбіраеца ўвесыці беларускі ўрад у Закон аб друку? Пасля таго, як амаль усе незалежныя выданні ў Беларусі былі пазбаўленыя магчымасці друкавацца і распаўсюджвацца, цэнзура пагражае цяпер беларускаму Інтэрнэту. Цэнзура заўсёды была і ёсьць элемэнтам несвабоды. Нават калі цэнзары апраўдваюць свае дзеянні клопатам пра мараль.

Беларуская палічка

www.knihil.com

дзе знайсці?

Тэлевізары і іншыя халадзільнікі

Працяг са старонкі 3.

мы падгрываем», — двухсэнсоўна скончыў А.Лукашэнка. Сам ягоны тон паказваў, што ініцыятывы зынізу ён ухваляе.

Тут камэра спынілася на Віктару Аляксандравічу Лукашэнку ў крэмавым гарнітуры. У дзень прамовы ў сталіцы было нязвыклі душна, сыноптыкі абяцалі аж 27 градусаў.

Кітайская пагроза

Прышла чарга гаспадаркі. А.Лукашэнка аблігарыў «пытаныні якасці» прадукцыі, безъ якога ня можа быць прагрэсу. Ён пахваліў сваё кіраваныне, пры якім краіна разьвівалася хутчэй, чым СНД і ЭС. А будучыня, сказаў ён, — за інавацыямі.

Папулісцкая рыторыка захавалася. «Мы павінны сплаціць народу доўг» — казаў ён трохі стомлена, і выразны мяшкі пад вачымі звярталі на сябе ўвагу аўтарытэры. У парадку сплачваныя доўгу А.Лукашэнка многа і нават шмат расказаў пра эканамічную лібералізацыю, нібы на двары зноў 2002 год.

Падатковую систэму спрасыцца! — казаў ён. Для прадпрымальніцкіх структур аўтарыць больш спрыльных ўмовы! Свабоду прадпрыемствам! — проста так і казаў ён. «Гэтую балбатню трэба скончыць з тэлевізарамі і

іншымі халадзільнікамі, — строга загадаў ён. — «Віцязі» й «Гарызонты», з новага году да мяне па субсыды болей не прыходзьце!»

Беларуская прадукцыя больш якасная, чым кітайская, запэўніваў ён, таму ня трэба валіць на кітайскую канкурэнцыю. Як вынікала, сродкі для вяртання доўгу будуть акумулюваныя шляхам зъмяншэння датацыі прадпрыемствам-гігантам і пераходу на больш адрасныя субвэнцыі. Карацей, палітычны аўтарытэрый зьбіраецца насаджаць эканамічны

лібералізм, якога так баяцца тыя, каму трэба «сплачваць доўг». Каб жа з гэтага чаго ня выйшла.

Складаная сітуацыя ў сьвеце

Палітычны і эканамічны блёкі былі руцінныя, але замежнапалітычны па нуднасці быў проста нечуваны. За апошнія 12 гадоў беларусы ад такога адвыклі і таму адчулі лёгкую занепакоенасць.

«Сытуацыя ў сьвеце складаная, — пачулі мы знаёмае зь дзяцінства. — З'явіліся новыя цэнтры сілы, на ногі ўстае Расея. Сьвет абвастрае свае супяречнасці». Па меры разывіцця імперыялізму, дадаў бы Суслай. «Калі будзе працягвацца рост цэнаў на сыравіну, можа абаваліцца сусьветная эканоміка і фінансавая систэма», — засцярог дэпутатаў ад трymанія грошай на замежных рахунках беларускі лідэр.

«Ціск Захаду і пагаршэнне эканамічнай каньюнктуры — так схарактарызаваў А.Лукашэнка ўмовы, у якіх працуе беларуская дыпламатыя.

«Інтэграцыя ў сусьветную эканоміку ёсьць сёньня прыярытэтам Беларусі», — сказаў ён. А як жа інтэграцыя зь вялікім братнім народам?

Курс на яднаныне з Расеяй застаецца нязменным, запэўніў ён. Без анікіх доталяў. І ўсё ўсім стала ясна.

Як толькі А.Лукашэнка скончыў сваю прамову, тэлевізары і іншыя халадзільнікі ў момант спынілі трансляцыю, не дачакаўшы нават канца аплядышментаў. Чаму такая сыпешка? — падумалася.

Барыс Тумар

Калі гаворка зайшла пра партыю ўлады, тэлекамэра спынілася на Віктару Лукашэнку (зълева).

Лукашэнка: ніякіх практыкаўаньняў у дэмакратыі!

Кіраўнік Беларусі крытыкуе выбарнасць кіраўнікоў сельскіх і пасялковых выканкамаў і іншыя «гульні ў дэмакратыю». Гэта таксама устаноўка на мясцовыя выбары: ніякіх незалежных дэпутатаў.

Пазыцыя Лукашэнкі заслацца ранейшай — стрыжань вэртыкалі мусіць быць непарушным. Зь ягоных словаў, дзяржаўныя органы ўлады — гэта больш, чым ваеннае структура, таму ў ёй усё павінна быць «дакладна і зразумела». У якасці аntyпрыкладу Лукашэнка пры-вёў Расею, дзе «губэрнатар жаліца, што яму не падначалены мэр абласнога гораду, а мэру не падначальваюцца абраныя главы адміністрацый раёнаў».

Лукашэнка даў устаноўку не дапусыць у Беларусі такіх «гульняў дэмакратыі» ды палепшиць працу мясцовых самакіраваньня, бо «чаксцяком складаецца такая суітасць, што наверсе прымаюцца рашэнні, а як яны даходзяць да месцаў, пачынаеца прафуксоўка».

Кіраўнік Беларусі высупіў з крытыкай арганізацый працы кіраўнікоў сельскіх і пасялковых выканкамаў. У прыватнасці, патлумачыў ён, райвыканкам ня мае юрыдычнага права ўпłyваць на рашэнніе кадравых пытаньняў на гэтым узроўні. «Мяне зьдзівіла, што ў старшыні выканкаму адсутнічаюць рычагі ўпłyvu на кіраўнікоў суб'ектаў гаспадараньня, — прызнаўся Лукашэнка, — дык як у такіх умовах можна эфектыўна реалізоўваць дзяржаўны курс на месцах?»

SB

Пракуратура вынесла Мілінкевічу першае папярэджанье

Пасля другога палітыка могуць пасадзіць «за дыскрэдытацыю Беларусі».

На словах Аляксандра Мілінкевіча, папярэджанье было дадзенае за съведчаньні замежнай дзяржаве съведчаньні, якія дыскрэдытаюць Рэспубліку Беларусь. Падставай для папярэджанья былі два інтэрв'ю: вядомайпольскай газэце «Rzeczpospolita» і Расейскай службе радыё Bi-Bi-Si.

У інтэрв'ю «Rzeczpospolita» палітык выказаўся наконт абставінаў съмерці віц-консула Польшчы ў Горадні Рышарда Бадонь-Лехра. «Я не выключаў, што ўлады маглі спрычыніцца да яго съмерці. Але не съвязвярдаў, бо ў мяне няма съведчаньняў».

У этэры Bi-Bi-Si Мілінке-

віч казаў пра тое, што прэзыдэнцкія выбары праішлі незаконна, што Лукашэнка ня меў права ў іх удзельнічаць. На сایце радыёстанцыі матэрыял даступны пад загалоўкам «Мілінкевіч: Лукашэнка зъдзейсніў пераварот».

Гэта першае папярэджанье Мілінкевічу. У разе другога палітыку пагражае кримінальная справа.

Таціана Сынітко

Кабы чаго ня выйшла

У Інстытуце гісторыі Акадэміі навук уведзеная негалосная забарона на ўдзел замежнікаў у раскопках.

Як мяркуюць археолагі, у раскопачных лягерах хтосьці з чыноўнікаў угледзеў тыя самыя «72 лягеры для падрыхтоўкі баевікоў», пра якія гаварыў Лукашэнка. Каб перастрахавацца, кіраўніцтва Інстытуту забараніла запрашаньне замежнікаў на раскопкі. Забарона не фармальная, ніякім афіцыйным чынам не аформленая. Інфармацію пра гэта мы атрымалі ад аднаго з археолягіаў. Кіраўніцтва інстытуту такі факт не пацвярджае.

АШ

Наведнікі tut.by: Беларусь і Расея аб'яднаюцца на съявитага ніколі

Найбуйнейшы беларускі інтэрнэт-партал tut.by апытаў сваіх наведнікаў: як яны лічаць, калі Беларусь і Расея аб'яднаюцца? Па стане на вечар 19 траўня 89% удзельнікаў апытаўніцтва (каля пяці з паловай тысячи чалавек) адказаў «На съявитага ніколі». Варыянты «Сёлета», «Налета», «Праз два-тры гады», «Гадоў прац 5» набралі ад аднаго да пяці адсоткаў.

АК

Беларус вылучаны на Нобэлеўскую прэмію

У сьпісе намінатаў на Нобэлеўскую прэмію міру — праваабаронца Алеся Бяляцкі.

Беларусы доўгі час марылі пра Нобэлеўскую прэмію ў галіне літаратуры, але можа так стацца, што мершым беларускім Нобэлем будзе прэмія міру. Прынамсі, сёлета беларус апынуўся ў шорт-лісце кандыдатаў. Гэта праваабаронца Алеся Бяляцкі.

Сыпіс патэнцыйных кандыдатаў штогод публікуецца Міжнародным інстытутам дасыльданьня міру (МІДМ), што месцыца ў сталіцы Нарвэгіі Осла.

МІДМ падкрэслівае непацьверджанасць сваіх звестак, але, як удалося дасведацца «Нашай Ніве» з крыніцай у парлімэнце Нарвэгіі, кандыдатуру Алеся Бяляцкага сапраўды пропанавала група дэпутатаў ад розных партый.

МІДМ працуе ў тым самым горадзе, што й Нобэлеўскі камітэт, але фармальна яны ніяк не звязаныя. Дырэктар МІДМ штогод на просьбу журналістаў публікуе свае нобелеўскія прыкідкі.

У вылучэнні А.Бяляцкага нічога дзіўнага. Нарвэгія зь цікавасцю ў сымпатый прыглядаецца да Беларусі. У красавіку прэм'ер-міністар гэтай краіны прыняў лідэра беларускага дэмакратычнага руху Аляксандра Мілінкевіча.

Сам Алеся Бяляцкі сёлета атрымаў у Нарвэгіі праваабарончую прэмію імя Сахарава, а ў Чэхіі з рук Вацлава Гаўла — прэстыжную прэмію «Homo homini» («Чалавек чалавеку»). «Гэта было нечакана для мяне, прычым, вось супадзенне, пра абедзівье прэміі мне паведамілі ў

той самы дзень, хоць рапэнты прымаліся абсалютна незалежна», — кажа А.Бяляцкі.

У Беларусі А. Бяляцкі атрымаў толькі адну прэмію, і ту ю аж у 1990 годзе. То была прэмія часопісу «Маладосць» за цыкл літаратуразнаўчых публікацый.

Алеся Бяляцкі стварыў адну з самых значных праваабарончых арганізацый Беларусі — праваабарончы цэнтар «Вясна». Ён узнічальваў «Вясну», пакуль яе не забаранілі з пазову Міністэрства юстыцыі. Праца ў «Вясне» зрабіла яго цэнтральнай фігурай супольнасці няўрадавых арганізацый і апазыцыйнага руху. Два дзясяткі разоў яго судзілі. Пры наданні А.Бяляцкому прэміі Сахарава Нарвэскі Хельсынскі Камітэт спэцыяльна падкрэсліў адсутнасць у яго палітычных амбіцыяў. Сапраўды, нават па месцы свайго нараджэння (Карэлія, куды саветы вывезлі ягоных бацькоў на працы) А.Бяляцкі паводле беларускага заканадаўства ня можа прэтэндаваць на прэзыдэнцкую пасаду.

Але меркаваннне МІДМ і намінацыя — усяго толькі меркаваннне і намінацыя. Шанцы А.Бяляцкага нарвэскія эксперты лічаць невялікімі.

Той самы МІДМ называе самым імаверным прэтэндэнтам на сёлетнюю ўзнагароду Марці Ахтысаары. Былы прэм'ер-міністар Фінляндый, цяпер ён узнічальва «Антыхрызынскую ініцыятыву» — недзяржаўную арганізацыю, якая ажыццяўляе пасярэдніцтва ў міждзяржаўных канфліктах. Ён можа раздзяліць прэмію з прэзыдэнтам Інданезіі Сусіла Бамбангам Юдхайена. Разам яны прыйшлі да мірнага вырашэння задаўненага крывавага канфлікту ў інданезійскай правінцыі Ачх.

Вялікія шанцы мае і Карла дэль Понте, кіраўніца Міжнароднага трибуналу па бывай Югаславії. Прэстыжная нарвэскія прэміі ў апошнія гады атрымлівалі Рэбія Кадыр — актыўістка ўйгурскага нацыянальнага руху, што сядзіць у кітайскай турме, Ліда Юсупава чачэнская адвакатка, што абараняе ахвяраў вайны. Ужо некалькі гадоў тримаючы ў сьпісе прэтэндэнтаў ірацкі духоўны

Як вылучаюць на Нобэля?

Права вылучаць на Нобэлеўскую прэмію міру маюць парлімэнтары і прафэсары ўніверсітэтаў. Заяўкі надыходзяць штогод да 1 лютага. Сябры Нобэлеўскага камітэту маюць права даўгачаць дадатковыя заяўкі пасля гэтай даты, але да свайго першага паседжання пасля сканчэння падачы намінаций. Сыпіс намінатаў не абвішаеца. Нобэлеўскі камітэт просіць і тых, хто вылучае, захоўваць таямніцу. Аднак не заўжды так выходзіць. Вядома толькі, што ўсяго на Нобэлеўскую прэмію 2006 году вылучаны 191 прэтэндэнт.

лідэр аятала Сыстані, міжнародная арганізацыя «Уратаваць дзяцей». Ёсьць на алоўку і такія яркія фігуры, як вэнэзуэльскі прэзыдэнт Уга Чавес.

Выбар ляўрэата ажыццяўляе камітэт у складзе пяці чалавек, якія дэлегуюцца рознымі партыйнымі фракцыямі парлімэнту. Да гэтага пытання нарвэжцы ставяцца як да справы нацыянальнага гонару.

Карупцы ў Нарвэгіі практычна ніяма, а дабрачыннасць у гэтай пратэстанцкай краіне (самай багатай па ВУП на душу насельніцтва ў сьвеце) узвядзеная ў ранг нацыянальнай традыцыі. Таму Нобэлеўскі камітэт вінаваціць у горшым выпадку ў палітызаванасці выбару. Часам яна наўмысная.

Премію ў свой час атрымалі Нэльсан Мандэла — лідэр руху барацьбы з апартэйдам, Андрэй Сахараў (1975) — самы вядомы з савецкіх дысыдэнтаў, Лех Валэнса (1983) — лідэр польскай «Салідарнасці», кіраўніца бірманскай апазыцыі Су Джы ў яшчэ кіраўнікі вызваленчага руху Ўсходняга Тымару. Камусыці зь іх гэтае найвышэйшае сусветнае прызнанне дапамагло захаваць свабоду, камусыці — нават жыццё. Яшчэ дзесяці гэта дапамагло ўнікнучы крыві — галоўная задача прэмii.

Часам Нобэлеўскі камітэт кіруеца больш тонкімі меркаваньнямі. Гэтак, летасць прэмія нечакана знайшла Міжнароднае агенцтва па атамнай

Нобэлеўская прэмія

прысуджаюцца Швэдзкай акаадэміяй. Усе, акрамя адной — Прэміі міру. Права ганараваць ёю маюць нарвэгі. Рэч у тым, што на час заснаванья прэміі ў мільянэрам Альфрэдам Нобэлем Нарвэгія ўваходзіла ў саюз з Швэцыяй, а калі дабілася незалежнасці — «саюзную маёмасьць», у тым ліку духоўную, падзялілі па справядлівасці.

АЛЕКСАНДР ГІЛКІВІЧ

Алесь Бяляцкі

Нар. 1962, Карэлія. Бацькі паходзяць з-пад Нароўлі (маці), Рагачова (бацька). У нацыянальным дысыдэнцкім руху ад 1980. Паводле прафесіі літаратуразнаўца. З 1996 — праваабаронца. Стварыў і ўзначаліў Праваабарончы цэнтар «Вясна», які пазней быў зачынены Міністэрствам юстыцыі.

энэргіі і яго дырэктара Махамэда аль-Барадэя. Такі выбар антыядзерныя актыўсты моцна крытыкавалі. Аднак яго можна зразумець. Развіццё, а мо й выжываньне чалавечтва залежыць ад паспяховасці кантролю за распаўсюджваньнем атамнай зброі — далікатная задачы МАГАТЭ. Каб аль-Барадэй меў больш вагі на міжнароднай арэне, адчуваў сябе больш незалежна і кіраваўся толькі найвышэйшымі інтэрэсамі чалавечтва, яго адзначылі Нобэлем. Да таго ж, гэта было сымбалічна для арабскага сусвету (аль-Барадэй — эгіпцянін).

Дагэтуль ніводзін беларус не атрымліваў прэстыжнай узнагароды. Ураджэнцы Беларусі — Ахарон Клут (хімія), Сайман Сыміт Кузнец (еканоміка), Жарэс Алфёраў (фізыка), Мэнахем Бэгін і Шымон Перэс (мір) — але не грамадзяне краіны.

У свой час Сяргей Дубавец пісаў, што атрыманьне Нобэліскай прэміі было б важным для ўмацаванья нацыянальнага гонару беларусаў. Прэмія праваабаронцу, несумненна, была б таксама штуршком для палітычнай сувядомасці беларусаў.

Першая ахвяра птушынага грыпу

У вёсцы Межава (Аршаншчына) заатэхнік, страліячы з пнэуматычнага пісталета «ІЖ-53М» па дзікіх галубах, падарні рабочага мясцовай гаспадаркі. Свінцовая куля адрыкашціла ад съязны і трапіла таму ў вока. На змагара з «птушынім грыпам» заведзеная крымінальная справа.

Яўген Жарнасек

Паліванье на «вядзьмарак» пачалося?

Вэртыкальная «Аршанская газэта» надрукавала ліст вэтэранаў гораду Барань. Яны даюць ацэнку асобным дэпутатам Баранскага ды Аршанскага гарсаветаў, якія бралі актыўны ўдзел у выбарчай кампаніі. Зварот (відаць, да начальства) напісаны ў стылістыцы часоў «халоднай вайны». Тут і «сілы

пэрыялістычныя агрэсары» і да т.п. А ўвесь свой праведны гнеў вэтэраны накіравалі на сябра ініцыятыўнай групы А.Мілінкевіча, дэпутатку Аршанскага гарсавету Галіну Мацюшэнку ды сябра ініцыятыўнай групы А.Казуліна дэпутата Баранскага гарсавету Віктара Mixасёва. Абое зьяўляюцца грамадzkімі актывістамі, якія

йшвесь час не даюць спакою мясцовым чыноўнікам. Вэтэранскі ліст пакуль абмяжоўваецца заклікам да асуджэння названых асобаў за «камаральнія падводзіны». Звольніць з працы іх ня ўдасца, бо Г.Мациушэнка — індывідуальная прадпрымальніца, у прыватнай фірме працуе і B.Mixасёў.

ЯЖ

+3

Беларусь – Швэція

**Каб штотыдзень
атрымліваць газету,
дасылайце адрады і
прыватныя
ахвяраваныні**

Каб гарантавана чытаць «Нашу Ніву» цяпер, калі «Саюздрукам» і «Белпошце» забаронена распаўсюджваць газету:
1) Просім усіх ахвотных чытаць газету паведамляць у Рэдакцыю свае адрады і тэлефоны. Гэта можна зрабіць па тэлефоне, факсам, праз пошту ці электронную пошту.

Тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32 (МТС), (029) 618-54-84
e-mail: dastauka@tut.by
паштовы адрас: а/c 537, 220050 Менск.

2) Просім кожную сям'ю чытачоў пералічваць на рахунак газеты ахвяраванне з разылку 6 000 рублёў на месяц. Гэтага будзе досыць для выхаду і дастаўкі газеты. У блінку банкаўскага паведамлення ці паштовага пераказу, калі ласка, дакладна і разборліва пазначайце ваш адрас, у тым ліку паштовы індэкс і код пад'езду. Тыя, хто перакажа 18 000 рублёў за раз, забяспечачць выхад газеты на трох месяцах. Хто ж мае магчымасць пераказаць 36 000 рублёў адразу, забяспечачць публікацыю «НН» адразу на пад'язду.

На які рахунак пералічаць гроши?

Ахвяраванье можна перавесці ў любым аддзяленні банку, на любой пошце. Улічыце, што пры пераказванні грошай паштовым пераводам пошта спаганяе дадаткова 3%, а пры пераводзе грошай праз «Беларусбанк» прайзну не бяруць. На банкаўскай квітанцы ў графе «Від плацяжа» трэба пазначыць: «Ахвяраванье». У графе: «Атрымальнік плацяжа» трэба пісаць: «Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УПП 101 115 521». У графе «Найменаванье банку» трэба пісаць: «МГД ААТ «Белінвестбанку», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764». У графе «Рахунак атрымальніка» 3015 212 000 012. Пры перасылцы грошай па пошце тое самае трэба пісаць у рубрыках «Каму» і «Куды».

**Вельмі просім
чытачоў, якія ад
Новага году
чытаюць «НН» у
Інтэрнэце, а не на
паперы, таксама
дасылаць прыватныя
ахвяраваныні з
разылку 6000 на
месяц з пазнакай:
«за Інтэрнэт». Бяз
збору грошай газэце
не захаваць якасці.**

I (чц) чэрвеня

а 19-й у менскім касьцёле Св.Сымона і Алены — беларуска-швэдзкія пастычныя чытаныні.

**Удзел бяруць Рыгор Барадулін, Оса Марыя
Крафт, Хокан Бравінгер, Аляксандра Крунквіст.**

Арганізатары: Касьцёл Св.Сымона і Алены, Аддзяленне Пасольства Швэціі ў Менску; Швэдзкі Інстытут (Стакгольм). Прадусары: Марыя Сёдэрберг 632-67-55 info@mariafoto.se

Даніэль Густаусан, Швэдзкі Інстытут 453-78-00 www.si.se

Па інфармацыю звязатца:

Аддзяленне Пасольства Швэціі ў Менску 226-55-40; www.kalegium.org, www.vitryssland.nu

**Шукаем валанцёраў для
распаўсюду газеты
ў розных раёнах Менску.**

Шчыры дзякую за ахвяраваньні

Асаблівая падзяка калегам з газэты «Беларус» і Вадзіму П. зь Менску, Малінаўкі.

Альфонсу Р., Адзе Р. з Шаркаўшчынскага раёну.

Фёдару К. з Талачына.

Антону Т. з Жодзіна.

Эдмунду А. з Шаркаўшчыны.

А.Н. з Менскай вобласці.

Тацяне З. з Марілёўскага раёну.

Леакадзі Н., Irapu С. з Валожынскага раёну.

Валеры X. з Дзяржынскага раёну.

Мікалаю К. з Лунінецкага раёну.

Сяргею Г. з Вялейкі.

Віталю Ц., Валер'ю С., Андрэю Л. з Жлобіна.

Сяргею К. з Слуцку.

Марыі Б., Любові П., В.З., Канстанціну К. з Гомелю.

Веры Б. з Стоўпца.

Г.К., Георгію М., Аляксандру С., Мікалаю Т., І.С., Юр'ю Г. з Горадні.

Ю.Ю., Аляксандру К., Irapu П. з Маладечна.

В.Г., Віктару М., М.Ж., Аляксандру Ч. з Баранавічай.

Сыціпану А. з Асіповіцкага раёну.

Г.Ш. зь Берасцейскай вобласці.

С.Р. зь Бярозы.

П.Г., Зымітру К. з Мастоў.

Н.Т. з Салігорску.

Уладзімеру З. з Пінску.

Міхайлу Г., Зымітру Ш. з Берасця.

М.К., Алегу Р. з Наваполацку.

Любові Ш., Тамары М., Віктару С., Ганыне К. з Віцебску.

Галіне Г., Уладзімеру І. з Барысава.

Сержку Н., Ягору Ш., Максіміу С., Аўгену Л., Аляксандру Ф., Альберту С., І.І., Міхайлу Ж., Юр'ю М., Але Г., Мікалаю Б., Ю.Г., Паўлу Б., Алене В., В.Г., Д.К., В.П., В.І., В.Х., М.Б., Паўлу Д., Святлане В., Інсэ Б., А.С., М.А., Алене М., В.В., Irapu С., Раісе Б., Станіславу Г., У.Л., Фёдару П., Сяргею К., Р.Н., Андрэю Ш., Раману М., Міколу І., Віктару К., М.К., Ларысе К., Казімеру Г., Л.Ж., Аляксандру Ш., Натальлі Л., Д.Д., Г.Ю., Вадзіму М., Натальлі Г., Надзеі С., Мікіту З., Т.К., П., Уладзімеру В., С.З., А.Ю., В.В. зь Менску.

Берасьце бароніць «Нашу Ніву»

«Барані «Нашу Ніву» — з такім заклікам звярнуліся 21 траўня ў Берасьці ўдзельнікі флэш-мобу ў падтрымку апошняга цалкам беларускамоўнага незалежнага выданья. Каля 60 актыўістаў руху «За Свабоду», расыцягнуўшыся ў доўгі ланцуг на цэнтральным праспэкце гораду — імя Машэрава, чытаці газету «Наша Ніва». Частка людзей — тыя, на сышпінах якіх былі прышпіленыя літары з пасланнія «Барані «Нашу Ніву» — разъярнуліся сышпінамі да

праезнай часткі.

Флэш-моб працягнуўся 20 хвілінай і выклікаў жывое абмеркаванье людзей на праспэкце. Яны пыталіся пра сытуацыю з газэтай, а таксама пра тое, якім чынам яе можна атрымліваць. Некаторыя прастаялі разам з удзельнікамі да канца флэш-мобу. Многія кіроўцы віталі флэш-мобэрэй сыгналамі. Флэш-моб прайшоў надзвіва спакойна: падчас яго каля ўдзельнікаў не зявіўся ніводзін міліцыянт.

Faith_less

www.SVABODA.ORG

www.SVABODA.ORG

Беднасьць і старасьць
— два стаўпы
беларускага
кансэрватызму. Піша
Васіль Аўраменка.

Герантакратычнае грамадзтва

Здаецца, даўно мінулі часы, калі старых і нямоглых пакідалі ў глухім лесе на съмерць, бо грамада ня мела магчымасці карміць лішнія раты. Тады закон прыроды дзеянічай «жалезна»: у выбары паміж старасьцю і маладосьцю перавага аддавалася толькі маладым. Так працягвалася жыцьцё, так дзеля будучыні ахвяравалі аджытым. Але калі людзі сталі багацейшыя і зьявілася магчымасць утрымліваць

недзеядольных, знайшлося абгрунтаваньне і гэтай традыцыі — выкарыстаньне вопыту старэйших, павага да былых заслуг і, нарэшце, проста гуманізм. У барацьбе старога і новага наступіла пэўная раўнавага, але сам канфлікт пакаленняў ня зынік, а прыняў больш цывілізаваныя, «ачалавечаныя» формы.

Па меры назапашваньня людзьмі багаццяў і ўдасканальваньня мэтадаў іх захоўваньня, расла і сіла старых, павялічваўся іх упłyў у сям’і, грамадстве. У апошнія дзесяцігодзьдзі да гэтага працэсу дадаліся і разнастайныя мэдычныя тэхналёгіі прадаўжэння жыцця

хворых, і колькасьць людзей сталага веку пачала хутка расці. Гэты факт мае наступствы як для заходніх грамадзтваў, так і для квазідэмакратычных краінаў накшталт Беларусі.

Праз 10—15 год у нашай краіне можа скласціся сытуацыя, калі на аднаго маладога працоўнага будзе 2—3 пэнсіянэры.

Калі старыя (непрацоўныя) складуць большасць насельніцтва, яны змогуць цалкам легітymна і дэмакратычна дыктуваць сваю волю ўсіму грамадзству, навязваць свае каштоўнасці і правы гульні. Узгадваючы Маркса, можна будзе нават гаварыць пра новую форму

Васіль Аўраменка — доктар, лідэр суполкі лекараў Магілёўшчыны, сталы аўтар «НН». Жыве ў горадзе над Днепром.

Перш крываю, а потым змаўчаю

Шмат хто з знаёмых паціху адышоў ад палітыкі: маўляў, трэба было ня выбарамі займацца, а ў гурткі съпейўныя яднацца і мову захоўваць.

Піша Руслан Равяка.

Гартаў падараваную мне польскую кнігу пра трагедыю тамтэйшых жыдоўскіх гета. Не пакідае думка, што і мы жывём у гэткім адмысловым гета. Невялікім купкамі па ўсёй Беларусі, у гэткіх рэзэрвациях. Моўных, палітычных, інфармацыйных ці культурных. Недзе тое гета добраахвотнае, недзе пад ціскам-прымусам. Абмяжоўваючы сябе

недзе ў сярэдзіне, мы трапляем і жывём уесь час нават у асабістым гета.

Шмат хто з знаёмых паціху адышоў ад палітыкі: кажуць, што будуць займацца культурою і пашырэннем мовы. Маўляў, беларускасць паярпела ад палітызаванасці. Трэба было ня выбарамі займацца, а ў якія гурткі са съпейўкамі аб'ядноўвацца ды ліпець

эксплоатацыі — калі непрацоўная большасць будзе эксплоатаца пракоўную меншасць. Нягледзячы на ўсю фантастычнасць такога становішча, яго элемэнты можна здзяўжыць у Беларусі ўжо сёньня. Па-першае, колькасць маладых імкліва падае з-за нізкай нараджальнасці ды эміграцыі. Па-другое, пэнсіянэры выяўляюць вялікую палітычную актыўнасць. Гэта дае ім магчымасць быць уплывовай сацыяльнай групай, нягледзячы на тое, што амаль усе яны жабракі, бо ня маюць ні вялікіх ашчаджэнняў, ні маўмасці (як на Захадзе), а існуюць за кошт адлічэнняў з тых грошей, што ствараюцца ў эканоміцы рукамі і мазгамі маладзейшых.

Разам з тым, ніzkі сацыяльны й культурны статус, усе гэтыя кпіны з боку маладых (і што ж вы зарабілі за свой век? дзе ваш Саюз і ваши заваёвы?), уся іхная сацыяльная неабароненасць прымушае іх быць актыўнымі і салідарнымі ў адстойванні сваіх інтэрэсаў. А інтэрэсы тыя простыя: ня руш

паціху, каб не вылучацца. Але пасіўнасць заўсёды звужае граніцы гэтага гета, і назаўтра ты прачынаесьць ў яшчэ меншай вольнай прасторы. Патроху тое гета звужаецца нават па-за межы сям'і і родных. Тады нават дома ўжо пачынаеш гутарыць не пасвойску — каб родным нічога не было. Табе застануцца сны ды падсвядомасць, якая паціху ператравіць твою сутнасць, нічога не пакінуўшы для душы. Хіба потым, калі раптам трапіцца які тэкст панаску ці колішні здёманы, зашчэміць сэрца і душу, а можа... але...

Грамадзкасці і ўраднікам такі расклад таксама зручны — абы іх не

чапалі. А калі зьяўляюцца нейкія праблемы, дык маюцца карнія сродкі. Выдаленне незалежнай прэсы, уціск яе апошнім часам прыгадвае гісторию II сусьветнай вайны. Заявы пра непажаданасць заходжання «НН» у Менску — верх усяго гэтага маразму. За апошнія колькі год ужо на ўездах у многія беларускія гарады можна вывешваць шыльдачкі: «Очищено от независимой прессы», «Носителей белорусского языка нет».

Жывучы ва ўмовах гэткай рэзэрвациі, трэба памятаць пра лёс жыдоўскіх ці індзейскіх папярэднікаў — да чаго прыводзіць бязьдзейнасць. Трэба наступаць, рухацца, каб не загінуць у гісторыі цывілізацыі.

Баранавічы

старыны, захоўвай тое малое, што маеш сёньня, а новага беражыся як агню. Такая вось рэінкарнацыя спрадвечнага беларускага кансерватызму, празь які ня раз ужо даводзілася цярпець.

Што зробіш, калі гісторыя падарыла нам «чароўнага правадыра», які вывеў зь «цёмнага лесу», дзе паміраюць старыя і нямоглыя, і вярнуў многае з тae недалёкае «старыны». І хоць тое, што вярнулася, — усяго толькі блікляя дэкарацыі былога, а не сама мінуўшчына, але ж для многіх гэта лепш, чым няпэўнасць і невядомасць дэмакратыі.

Для сёньняшніх пэнсіянераў гэта рэальнае ўвасабленне мары пра спакойную і сціную старасць («вось як у маленстве мы галадалі — вам не зразумець...») і магчымасць пражыць лішнія 5—10 год сярод сваіх савецкіх ілюзій.

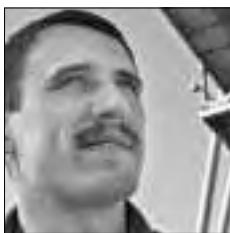
Абвінавачваць іх у гэтым не падыметца рука нават у радыкала. Аднак прыклад старэчага эгайзму заразны, і прынцып «ня руш старыны», мне здаецца, будзе

аднадушна падтрыманы і наступным пакаленнем пэнсіянэраў, якія таксама не нажылі вялікіх багаццяў, не стварылі новай (назапашвальнай) пэнсійнай систэмы і не зрабілі шмат чаго іншага. Лягчэй, вядома, зноў праехацца на гарбе маладзейшых, адклайшы малапрыемныя систэмныя пераўтварэнні на плечы будучых пакаленняў.

Гэта той выпадак, калі парушаеща раўнавага паміж старым і новым, калі дзеля «стабільнасці» ахвяряюць будучынай і рухам наперад. Але «часовая» параза маладосці можа ў выніку стаць гандыкам усёй беларускай супольнасці. «Герантакратычнае грамадзтва» і, як яго вынік, замаруджванье прагрэсу — адна з рэальных небясьпек, што навісла над нашай краінай.

Беларуска-савецкі кансерватызм, па сутнасці, — ідэйны стрыжань ўсёй систэмы, апора і надзея сёньняшняга рэжыму.

Магілёў

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраванага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высылцы ў Малым Сітне, на поўначы Полаччыны.

ПАВАЛ СЕВЯРЫНЕЦ

«У Сітне манашкі пасяліліся!» — «Якія яшчэ, к чорту, манашкі?!» — «Адна пажылая, другая маладзейшая; каля рэчкі кватаруюць — прапаведуюць, кніжкі раздаюць, па хатах ходзяць». — «Сэкта! Гнаць іх адсюль — дзяцей ачмураюць... Егавісты ці як іх там». — «Пераксьціся — у іх усё пра Хрыста!»

Чуткі ў вёсцы распаўсюджваюцца з маланкавай хуткасцю й абавязковым эфектам сапсаванага телефона: эвангелісты, што прыехалі сюды зь Менску з місіяй, на ўезьдзе, каля Палаты, усё яшчэ *манашкі*, у цэнтры, ля гаражу, — ужо *сектанткі*, а падалей, на хутарах, увогуле *сатаністкі*. «Абяцалі за мяне маліцца», — съмявецца на ўсе зубы работнік Алег. Ані ў тое, што будуць маліцца, ані ў саму малітву ён проста ня верыць. «А мяне пажылая па галаве пагладзіла, я аж узбудзіўся», — у лысага Сашы-«хіміка» думкі толькі «пра гэта». «Думаеце, з самога Менску яны пра Бога расказваць сюды прыехалі?...» — яхідна шчэрыцца Алена, кабета з тae ж вуліцы.

Самі верніцы адной зь менскіх эвангельскіх грамадаў тлумачаць: «Пачулі, што ў Беларусі ёсьць такая вёска — Сітна. А Біблія піша пра калодзеж жывое вады, выкананы ў

Быцьцё

Палестыне патрыярхам Ісакам і названы *Сітна*. У Святым Пісьме выпадковасцяй не бывае — прыехалі паглядзець».

Глядзім.

«І капалі рабы Ісакавы ў даліне і знайшли там калодзеж вады жывой» (Быцьцё 26:19).

У Бібліі, дзе ўвогуле *вада* сымбалізуе Слова Божае, такі калодзеж съведчыў Божаму народу пра Зямлю Абяцаную. Невыпадкова ніверуючыя філістымляне (циперашнія палестынцы), як паведамляе Кніга Быцьця, запята спрачаліся за гэтую студню, што Ісак назваў Эсэкам, з габрэмі. Сёння ўвесь съвет назірае за несканчонай барацьбой, пачатай яшчэ тады, 4 тысячы гадоў таму.

«Выкапалі другі калодзеж; спрачаліся таксама і за яго; і ён даў яму імя: Сітна» (Быцьцё 26:21).

Місянэрак, якія за тыдзень абышлі ўсю вёску ад дзвівераў да дзвівераў, *быцьцё* сучаснага Сітна ўразіла да глыбіні душы: «Людзі жывуць страшэнна і вельмі нездаволеныя. Але — ня вераць у Бога, ня вераць увогуле, што добро пераможа зло, ня ведаюць нават, навошта яны жывуць, — і ад

ХРОНІКА РЭПРЭСІЙ І СУПРАЦІВУ 16 — 22 ТРАЎНЯ

16 траўня: затрыманыні каля расейскага пасольства

Менгарсуд 15 траўня пакінуў бязь зыменаў рашэнне судзьдзі Таццяны Масальскай зо Першамайскага суду, якія адхіліла пазоў кіраўніка АГП **Анатоля Лябедзькі** да Нацыянальнай тэлерадыёкампаніі з нагоды абразы ягонага горнага югоднасці ў фільме «Тэорыя змовы».

Кіраўнік съследчага аддзелу па асаблівіх важных спраўах працуячы Менску Сяргей Іваноў паведаміў, што съследства ў справе пра забойства журналісткі Веранікі Чаркасавай прыпынена яшчэ 14 сакавіка. Сваякам пра спыненне справы не паведамлялі.

Цягнік «Горадня—Кузьніца», якім ехаў у Польшчу на працэс «Нівы» **Аляксандар Мілінкевіч** і ягоны прэс-сакратар **Павал Мажэйка**, на 15 хвілінаў быў запынены на мяжы: памежнік доўга правярал іх асабістыя рэчы й з кімсці раіліся.

У Менску на акцыі Дзень саўлідарнасці каля расейскага па-

сольства затрыманыя **Андрэй Зорка, Міхась Наскоў, Людада Атакулава, Аляксандар Курбацкі, Мікіта Шыцянкоў, Кацярына Дзяткоўская, Наста Шашкова, Зыміцер Кніга, Зыміцер Кумішча, Андрэй Прэсынік, Павал Журпаль, Аляксандар Сыцепаненка, Мікалай Сяргеенка, Максім Грычуха, Іра Янкелевіч, Аляксандар Корбан, Барысевіч, А. Дарэўскі**.

17 траўня: тры месяцы турмы Радзівілу

Крупскі райсуд скончыў разгляд справы **Алесі Пушкіна**: матэрыялы вярнулі ў міліцыю — празь недахопы ў расцьследаванні. Пушкіна вінавацілі ў тым, што нібыта ён абліў фарбай помнік опэрупаўнаважанаму аддзелу контравыведкі СМЕРШ Васілю Чабатарову, Герою Савецкага Саюзу.

Пракуратура Менску афіцыйна папярэдзіла журналістку **Ірыну Халіп** за шэраг публікацый у расейскай «Новай газе-

те», прысьвеченых палітычнай сітуацыі ў Беларусі: прыкметы парушэння заканадаўства (дислінгвізм, крэдытацыя Беларусі й паклён на презыдэнта Беларусі) пракуратура знайшла практычна ўсіх артыкулах.

У Жодзіне работнікі пракуратуры пачалі тэлефанаваньнямі выклікаць моладзевых актыўістаў на допыты. Съледчыя цікавіліся датычнасцю актыўістаў ад незарэгістраванага «Маладога фронту», фактам знаёмства з кіраўнікамі арганізацыі Паўлам Севярынцам, Зымітром Дашкевічам. Сыпіс асобаў, якіх трэба апытаць у гэтай справе ў Жодзіне, прыйшоў зь Менску: у сьпісе 9 імёнаў моладзевых актыўістаў.

Дацэнт катэдры славянскай гісторыі й мэтадалёгіі гістарычнай науки **Юры Бачышча**, звольнены з БДПУ, пачаў працэс супраць навучальнай установы, абскарджаўчы зваленінене. Бачышча выгнаны з БДПУ пасля таго, як той быў назіральнікам на адным з выбарчых участкаў на прэзыдэнцкіх выбарах.

17—18 траўня адбываўся суд над **Юр'ем Радзівілом**, актыўістам выбарчай кампаніі Аляксандра Казуліна. 2 сакавіка супрацоўнік спэцслужбай страліў па аўтамабілі, у якім Радзівіл ад'яджаў да пастарунку, дзе ўтрымлівалі Казуліна. Пасля пададзенай Радзівілом у праукратуру заявы пра ўжываныя зброяи затрымалі яго самога да звынавацілі, што ён стварыў пагрозу жыццю работніку міліцыі. Радзівіла асуздзілі на 3 месяцы турэмнага арышту, больш за два зь іх ён ужо адседзеў у СІЗА. Перад пачаткам працэсу каля будынку суду дзяжуры людзі ў цывільнім, якія не падпускалі да будынку журналістаў, а таксама тых, хто прыйшоў падтрымача Радзівіла. Затрымалі **Юлію Гарачку, Анатоля Гарачку** (адпусцілі як непадуналетніх), **Крысціну Шацікаву** (2 базавыя велічыні штрафу), **Аляксея Стралцова** (арышту на 10 сутак), **Паўла Драздова, Зымітра Дашкевіча і Артура Фінькевіча** (на 15 сутак арышту). Затрыманых у аў-

26:2 |

безнадзейнасці сьпівающа. Які там калодзеж...»

Слухаю місянэрак і згаджаюся: калі б наша перамога залежала толькі ад пратэстных настрою, прагі дабрабыту й банкрутства ўлады, Малое Сітна ўжо даўно б абвесьціла на тэрыторыі сельсавету БНР. Але ані ленінская фармулёнка «рэвалюцыйная ситуацыя», ані марксістка «быцьцё» вызначае съядомасць тут не дадуць рады. Бо якраз асавечаная, сьпітая, пазбаўленая і беларускасці, і Боскасці съядомасць скразіць у кожным дзіравым плоце, кожным пустым позірку, у кожным каліўцы сіценскага быцця.

Прауда — студні ў Сітне ня гожыя. Неглыбокія, часціцаком нячышчаныя, на вёдрах застаецца брудны налёт... Запушчаныя, словам. Каб дабраца да чыстае вады, трэба капаць глыбей.

Дзе ж здабыць крышталёвую, крынічную съядомасць, якая можа вызначыць годнае, беларускае, хрысьціянскае быцьцё? Калодзеж якой глыбіні трэба выкапаць тут, у Сітне, каб дастаць да жывое вады, што тысячу гадоў таму вымкнула ў Палату й успаіла першую

сталіцу беларускай дзяржаўнасці?

Пэўна, трэба капаць сама менш да часоў шляхціца Завальні, калі адмова ад Бога й Радзімы пачала нараджаць у съядомасці вяскоўцаў Полаччыны фантастычную нечысьць. Яшчэ глыбей, да мяжы Эўропы й Імперыі, якую тут два стагодзьдзі вартавала сіценская фартэца. Да папялішча самое фартэцы, заснаванай Іванам Жахлевым і спаленай Сыцяпанам Батурам... Трэба ўнурыща ўглыб да самых съцежак першага хрысьціянскага працаведніка Беларусі, Торварльда Вандроўніка, які абвяшчай Хрыста ў ваколіцах Полацку і якога тутэйшыя паганцы зь берагоў Палаты тысячагодзьдзе таму сустракалі гэтак жа, як сёньня сіценцы эвангелістай.

І на самым дне, калі ўжо ня стане змогі, калі сонечнае съятло ўгари падасца поўняй сярод цёмнае начы, а пад рыдлёўкай нарэшце забруіць крынічка, мы зразумеем: свая студня жывое вады — глыбокая гісторыя, лёсны невядомых съятых і скарбы Слова Божага — стоеяны ў кожнай вёсачцы беларускай глыбінкі.

І калі зямля адкапаных нанова студняў, зь якіх чэрпаюць штодня, напоўніцца адлюстраваньнямі неба, — мы здолеем наталіць нашу самую пякучую смагу: смагу нацыянальнага абуджэння.

6.Малое Сітна

«Выкапалі
другі калодзеж;
спрачаліся
таксама і за яго;
і ён даў яму
імя: Сітна».

ХРОНІКА РЭПРЭСІЙ І СУПРАЦІВУ 16 – 22 ТРАЎНЯ

тазаку завезлі ў турму на Ак-рэсыціна. Драздову пры затрыманні зламалі палец. Шацікаву пазней некалькі разоў вазілі ў больніцу. Фотажурналістай, якія спрабавалі здымамаць затрыманьне, праваахоўнікі білі па камзірах.

Вярхойны суд прыпыніў на 2 месяцы дзейнасць апазыцыйнага **Ленінскага камуністычнага саюзу моладзі Беларусі** за адсутнасць юрадрасу.

У Салігорску ў справе «Маладога фронту» на допыт у гарантуючу прокуратуру выклікалі моладзевых актыўістаў **Івана Шылу, Яўгена Мядзведзеў, Рыгора Астапеню, Глеба Сандраса**.

Працяг на старонцы 18.

**Пікет аднаго чалавека.
Маладзён з плякатам
«Я быў палітычнаволеным.
Нас ужо болей за 1000.
Можа, хопіць?» 15 хвілінаў
сядзеў на ходніку ля
гіпэрмаркету «Гіпа».**

Артур Фінькевіч атрымаў 15 сутак за ўдзел у пікеце падтрымкі Юр'я Радзівіла.

ХРОНІКА РЭПРЭСІЙ І СУПРАЦІВУ 16 – 22 ТРАЎНЯ

Працяг са старонкі 17.

Адміністрацыя ААТ «Горадні-Азот» пазбавіла офіса суполку **Беларускага незалежнага прафсаюзу** на прадпрыемстве. Ліст на адмову аренды падпісаў намеснік дырэктара па ідеялагічнай рабоце Аляксандар Лапковіч.

18 траўня: аштрафаны пастар у Повіці

Каля Маскоўскага суду затрымалі **Ірыну Завадзкую**, якая ішла на працэсы моладзевых актыўістаў З.Дашкевіча, А.Фінькевіча, К.Шацікавай і інш.

Ільлю Радковіча, пастара незарэгістраванай Аб'яднанай царквы хрысціянаў веры эвангельскай у мястэчку Повіць Кобрынскага раёну, аштрафавалі на 150 тыс.руб. за «үхіленыне ад рэгістрацыі суполкі». Пастар заявіў, што ня лічыць неабходным афіцыйна реєстраваць статут.

Суд Жыткавіцкага раёну Гомельшчыны адмяніў пастанову адміністрацыйнай камісіі райвыканкаму, паводле якой быў аштрафаваны галоўны рэдактар выдання «Вольныя навіны»

Міхаіл Козел: яго вінавацілі ў распаўсюдзе друкаваных выданняў без выходных звестак.

Гомельскі аблсуд падтрымаў рашэнне Калінкавіцкага райсуду, які аштрафаваў **Канстанціна Каваленю**, актыўіста каманды А.Мілінкевіча, на 2550 тыс.-руб., хаця і зъменшыў штраф да 1450 тыс.руб. Інвалід нібыта зъдзейсніў крадзеж.

Марілे�ўскі суд адмовіўся задаволіць скаргу **Сержука Нягацина**, які апратэстуюў штраф у 10 б.в., вынесены яму падчас выбараў. Аналягічныя адмовы атрымалі ў Касцюковіцкім судзе **Мікалай Малахай** і **Уладзімер Патапаў**.

У Віцебску за «дробнае хуліганства» (абраза падчас затрымання) быў аштрафаваны на 2 б.в. моладзевы актыўіст **Сыцяпан Цішуцін**. Хаця выпадковы съведка адзначыў, што хлопец нікога не абражаяў, суддзя Валянціна Міхасёва заяўляла, што ня мае падставаў для недаверу работнікам міліцыі, якія пісалі пратакол затрымання.

19 траўня: допыты юнакоў у Лідзе

У аэрапорце «Менск-2» цягам

1 гадзіны мытнікі надглядалі речы сябра Палітрады дэмакратычных сілаў **Віктара Карнянкі**, які ляцеў у Капэнгаген на канфэрэнцыю па Беларусі.

У Лідзе пракуратура дапытала ў справе «Маладога фронту» **Сержука Чайку**, **Віталія Калбыку**, **Яўгена Лапка**.

21 траўня: хлопец на даусі

Пасля «Ночы музэяў» міліцыянты затрымалі ў пустым двары **Аляксандра Апарына**, які меў значак «За Свабоду». Яго абвінавацілі ў нецензурнай лаянцы, але падпісваць пратакол ён адмовіўся.

22 траўня: Аўтуховіч перайшоў да сухой галадоўкі

Моладзевы актыўіст **Кастусь Вусяноў**, зьбіты спэцназаўцамі падчас штурму намётавага гарадка, атрымаў ад кіраўніка ПМСН Падабеда пісьмовы адказ на сваю скаргу: міліцэйскі начальнік піша, што факт зъбіцця праверкай не пацвердзіўся.

Мін'юст адклікаў свой пазоў на ліквідацыю **ГА «Саюз беларускіх пісьменнікаў»**.

У КДБ выклікалі кіраўніка Берасцейскай абласной філіі ПБНФ **Юрасія Губарэвіча** і папрасілі давесыці да партыіцаў, што няможна парушаць арт.342 і 369 КК (дзеяньні, якія груба пашукаюць права грамадзянін, а таксама дзеяньні, якія дыскрэдитуюць Беларусь).

Уладзімер Кацора атрымаў адказ ад прокурора Чыгуначнага раёна Гомелю, старшага дарадцы юстыцыі Г.Раманюка: ён скардзіўся на хлусльвія съведчанні міліцыянта С.Нязнаева і грамадзянін Сымірнова Й.Каржа, паводле якіх яго пасадзілі на 15 сутак за «супраціў работнікам міліцыі». Прокурор адказаў, што яны ня могуць быць прыцягнутыя да адказнасці, бо «заканадаўствам не прадугледжана папярэджанне грамадзяніну пра адказнасць за дачу хлусльвіх паказанняў пры разглядзе адміністрацыйных справаў».

Мікалай Аўтуховіч перайшоў да сухой галадоўкі, патрабуючы зъмяніць яму меру стрыгмання з арышту турэмнага на хатні. Дагэтуль вязень трymаў звычайна галадаваныне.

Бяззубыя бабры

Субота была багатая на музычныя падзеі. У Атэнах — фінал «Эўрабачаньня», у Лагойску — фэстываль «Бітлз назаўжды», а ў Бабруйску — «Рок — за баброў». Тэксты ўсіх песен папярэдне ўзгадняліся ў гарвыканкаме. Піша **Сяргей Будкін**.

Бабруйск. Спальны раён. Сцэна, збудаваная на прыступках мясцовага палацу культуры. Колькітыячны нафоў ча-кае. Арганізатары інэрвова пазіраюць на захмаранае неба: за пару гадзін да пачатку віхор зынёс са сцэны дах. Калі пойдзе даждж, музыкам давядзенца адразу згортвацца.

Гэтым разам фэст быў прысьвежаны на столькі гаротным бабрам, колькі змаганню з дыяксінам. Са сцэны глумачылася, як важна не паліць плястыкавыя бутэлькі, а выкідаць іх у адмысловую съметніцу. Экалягічны рок-фэст — супэр-ідэя. Каб яшчэ слова «рок» не выклікала ў разнастайных дазваліальных інстанцыях такога страху. Бабруйская акцыя шчэ раз паказала, што найгалаўнейшым з ўсіх фэстаў для беларускага року па-ранейшаму зьяўляецца «Басовішча».

«Паважаю ўсіх, хто сёньня тут выступае, але які можа быць беларускі рок-фэстываль бяз топавых айчынных рокераў?!» — кажа перад выхадам на сцэну вядучы фэсту Сяргей Кузін — колішні супрацоўнік менскага FM, які зъехаў у

пошуках лепшай долі ва Украіну. Фэст запомніца беларускім удзельнікам шэрагам позынесавецкіх бюракратычных працэдураў, празь якія давялося праісці. Усе пэрсаналі ўзгадняліся зь Міністэрствам культуры, а тэксты іх песен — зь мясцовай адміністрацыяй. У выніку зь беларускамоўных камандой літаванье тэкстаў праішла толькі «Indiga». А пра тое, што вядоўцамі мінулага фэсту быў Лявон Вольскі, палічылі з лепшаем наагул ня згадваць.

На сцэну выходзіць першы гурт — «Клёндайк», зь вядоўцай Першага музычнага канала і апошнім Рок- карана-

цы Кацяй Пытлевай у якасці вакалісткі. У пчыльным нафоўце актыўніца зуеца міліцыя. Людзі ў пагонах пра-чесвалі гурму рок-фанаў цягам усяго фэсту на прадмет «апазыцыйных» съяць-гоў ды расьцяжак. Безвынікова. Зелянелі хіба съяцькі фундатара фэсту — бровару «Сябар». А падчас выступу «Indiga» мясцовыя патрыёты разгарнулі... расьцяжку БРСМ.

Але тыя некалькі дзясяткаў дзяўчат, якія сталі ў першы шэраг зь вялізной расьцяжкай «Бі-2», не цікавіліся ані блізавымі імправізацыямі Юр'я Міхайлава з «Мадэры хард блюз», ані жывельнымі рыкамі вакалістаў «TT-34». Бабруйск чакаў гэдлайнэраў фэсту — гурту «Бі-2» і папросту трываў усіх, хто выступаў перад імі. Выступ «Бі-2» для Бабруйску тое самае, што выступ Пола Макартні для Ліверпулю. Каб Лёва і Шура мелі больш часу падстроіць гітары, на выступіў удзельнік туру «За Беларусь» гурт «Нэа». Перад выхадам «Бі-2» ахова адцісніла нават гасцей фэсту ад сцэны.

«Бі-2» прыехалі на радзіму «прыфа-нэрнія» — замест жывога клявішніка граў кампютар. Але землякі не крыва-далі. Расейскі гурт, які згадвае пра бабруйскія карані хіба што на гастролях у Беларусі, купаўся ў славе. На пытанье вакаліста Шуры, ці ёсьць тут выхаванцы 13-й сярэдняй школы, і маладыя, і старыя зараўлі: «Ёсьць!» Апроч таго, слова песен ведалі ўсе бабруйчане. Акрамя, напэўна, работнікаў ідэяльгічнага аддзелу гарвыканкаму.

Смолава заняла на «Эўрабачаньні» перадапошняе месца

Беларуская сыпявачка Паліна Смолава заняла ў паўфінале музычнага эўрапейскага конкурсу перадапошняе, 22-е месца. Уначы 21 траўня, пасьля фіналу «Эўрабачаньня», былі абнародаваныя вынікі паўфіналу.

Згодна зь імі, удзельніца канцэртаў «За Беларусь» набрала 10 балаў. 6 балаў за Паліну Смолаву аддала Расея, 3 — Малдова, 1 бал — Украіна. У Партугалиі ў паўфінале было 19-е месца (26 балаў), Нідэрланды — 20-е (22 балаў), Манака — 21-е (14 балаў). Горш

за беларуску выступіла толькі прадстаўнічка Андоры, якая набрала 8 балаў.

Польскі гурт «Ix троє» заняў у паўфінале 11-е месца, і палякам не хапіла 6 балаў, каб трапіць у фінал.

У фінале 20 траўня перамог гурт з Фінляндыі «Лордзі», які набраў 292 балы. Крайны, якія занялі першыя 10 месцаў у паўфінале, у фінальным конкурсе занялі месцы з 1-га па 12-е.

Фінляндыя — 1-е месца ў фінале (1-е ў паўфінале), Расея — 2-е месца ў фінале (3-е ў

паўфінале), Боснія-Герцагавіна — 3-е (2-е), Румынія — 4-е (у паўфінале ня ўдзельнічала), Швэцыя — 5-е (4-е), Літва — 6-е (5-е), Украіна — 7-е (7-е), Армэнія — 8-е (6-е), Грэцыя

— 9-е (у паўфінале ня ўдзельнічала), Ірляндыя — 10-е (9-е), Турцыя — 11-е (8-е), былая Югаслаўская Рэспубліка Македонія — 12-е (10-е).

АГ

Зыміцер Падбярэскі: У Смолавай не было ні каліва арыгінальнасці

Музычны крытык Зыміцер Падбярэскі так камэнтуе конкурс «Эўрабачаньне» і выступ Смолавай на ім: «Гэта быў стандартны нумар, ні каліва арыгінальнасці. Сама песня нецікаўная і выкананая ў пошлай манеры. Вось летувісы — зусім іншая справа. Яны тонка пакілі з конкурсу, які ён ёсьць: камэрцыйнае шоў, на вартае вялікае ўвагі таленавітых выкананіцца».

«Апостраф» паставілі Драньку-Майсюку

На вечарыне ў Доме літарата 18 траўня былі названыя сёлетнія ляўрэаты прэмii «Залаты апостраф», заснаванай часопісам «Дзеяслоў».

У прывітальнym слове галоўны рэдактар часопісу Барыс Пятровіч адзначыў, што «Дзеяслоў» жыве ўжо чатыры гады й на цяперашні час мае падпісчыкаў больш, чым холдынгаўскія «Полымя» й «Маладосьцы» разам узятыя. З пачатку 2006 году павялічыўся аб'ём выдання, а нядыўна выйшла першая кніга ў «Бібліятэцы «Дзеяслова» (Анатоль Івашчанка «Вершнік»). Увесень мае зъявіцца яшчэ адна кніга, а надалей, плянует рэдактар, у год пэрыядычнасць выходу кніжак у «Бібліятэцы» дасягне часопіснай — 6 разоў на год.

У намінацыі «Паэзія» пераможцам

стаў Віктар Сылінко за паэму «Жбан і вада».

Найлепшым празаікам мінулага году, у вэрсii «Дзеяслова», стаў Леанід Дранько-Майсюк за творы «Нэрвовы раман» і «Хлопчык і бацькі». Падчас уручэння ўзнагароды вядомы паэт згадаў, што толькі адзін раз надрукаваў у «Дзеяслове» свае вершы, а зъмішчае там усё прозу.

У намінацыі «Дэбют году» пераможцай стала маладая паэтка з Гродненскай Ганна Аўчыннікава: для дзяўчыны ейны першы прыезд у Менск шчасліва супаў з урачыстым узнагароджаннем.

Аркадзь Шанскі

Раскопкі на съметніку не далі плёну

Менская археалагічная калекцыя, якая збіралася 60 гадоў і ў лютым была вывезеная на съметнік (300 тыс. экспанатаў) страчаная незваротна. Раскопкі, зладжаныя на съметніку, куды вывезены экспанаты, не далі плёну.

Супрацоўнік Інстытута гісторыі НАН Беларусі, археолаг Сяргей Тарасаў, які апоеўні апекаваўся калекцыяй, лічыць, што з надзеяй адпукць съведчаныі менскай мінуўшчыны цяпер ужо можна разыўітацца: «Мы зрабілі некалькі спробаў. Капалі экскаваторам на гусенічнай хадзе. Літаральна два тыдні таму была апошняя спроба, у суботу і нядзельно. Але ці то мы не дакапаліся да таго слою, дзе высыпаныя экспанаты, ці то яны рассыпаныя шырока. Там жа бульдоэрам усё ўтрамбоўваецца...»

Камунальныя службы, паводле словаў С. Тарасава, не захаплі даўжэй чакаць і цяпер начали зноў зваліваць съмецьце на месца, дзе, як мяркуеца, былі высыпаныя археалагічныя экспанаты.

Навуковец зазначыў, што съледзства па факце зынкнення калекцыі вядзе прокуратура Ленінскага раёну Менску. Сваіх высноваў работнікі прокуратуры яшчэ не зрабілі.

AIII

Кульмінацыя
менскай
«Ночы
музэяў»
20 траўня —
адкрыцьцё
выставы
плякатаў
Цэсьлера
і Войчанкі.
У цэнтры —
... Цэсьлер.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Беларускія модніцы запрашаюцца ў музэй: з 18 траўня ў Музэі старажытнабеларускай культуры (Сурганава, 2/1) выстаўляеца калекцыя народнага адзенінья. Яе зьбіраў калектыв музэю, а фундаваў працу «Беларусбанк». У калекцыі 230 касьцюмаў.

КАЛЯНДАР

Чэрвень

- 1 — Ушэсьце ў праваслаўных.
- 4 — Сёмуха ў каталікоў.
- 9 — 125 гадоў з дня нараджэння Івана Луцкевіча (1881—1919).
- 9 — 75 гадоў з дня нараджэння хіміка Валянціна Капцюга (1931—1997). Расейскі навуковец у галіне арганічнай хіміі, акадэмік Расейскай АН, замежны член НАН Беларусі, ляўрэат Ленінскай прэміі (1990) — беларус па паходжаньні, ягонага бацьку рэпрэсавалі й выслалі ў Сібір.
- 11 — Сёмуха ў праваслаўных.
- 11 — 75 гадоў з дня нараджэння Ўладзімера Мацохіна (1931), фізіёляга й біяфізыка, акадэмік НАН Беларусі, АМН СССР і Расейскай акадэміі мэдычных навук. Дасылдаваў съпярша радыяцыю на савецкіх падлодках, у 1988 г. заснаваў Інстытут радыяцыінай

мэдыцыны ў Беларусі.

13 — 50 гадоў з дня нараджэння цяжкаатлета Леаніда Тараненкі (1956), заслужанага майстра спорту СССР, двухразовага чэмпіёна сьвету (1980, 1990), чатырохразовага чэмпіёна Эўропы. Паставіў 19 сусветных рэкордаў.

14 — 75 гадоў з дня нараджэння опэрнага сьпевака (барытон), народнага арыста Беларусі Ігара Сарокіна (1931). Сыпяваў у операх «Алеся» Я.Цікоцкага, «Яснае съвітанье» А.Туранкова, «Сівая легенда» Дз.Смольскага.

15 — 75 гадоў з дня нараджэння навукоўца ў галіне зваркі Леаніда Дзянісава (1931), акадэміка Беларускай інжынэрнай акадэміі.

20 — 400 гадоў таму пачалося мяшчанскае паўстаньне пад кіраўніцтвам Стакхора Мітковіча ў Магілёве (1606), першая буржуазная рэвалюцыя ў Беларусі.

Дэмакратычна абраны магістрат

Магілёва пракіраваў горадам 2 гады.

23 — Купальле.

24 — Святы Ян у каталікоў.

29 — Святы Пятро і Павал у каталікоў.

30 — 125 гадоў з дня нараджэння мовазнаўцы Паўла Растваргусева (1881—1959), правадзейнага чальца Інбелкульту. Дасылдаваў мовы беларуска-расейска-ўкраінскага памежжа.

30 — 75 гадоў з дня нараджэння кінарэжысэра-дакумэнталіста Рышарда Ясінскага (1931), сцэнарыста, журналіста, ляўрэата прэміі Міжнароднага кінафестывалю дакумэнтальнага кіно (1973) за фільм «Празь дзесяць гад оў, або Надзеі і трывогі 10-га «А». Аўтар фільмаў «Зорка Максіма» (1981), «Паліянэз для касінераў» (1994), «Дыярыюш наваградзкі» (1997) і інш.

Зянон Пазьняк: Змаганье Плешчанкі было найбольш блізкім да мэтаду Гандзі

«Уладзімер Плешчанка быў сапраўдны змагар, які паказаў, як можна невялікімі сіламі зрабіць шмат. Ён даў прыклад, як абараніць гонар Беларусі, як можна адзін чалавек паставіць сябе ў барацьбе. Гэта была Асона. Ягоны мэтад змаганьня быў найбольш блізкі да мэтаду Гандзі. Ён ня меў маёмысці, і кожны дзень зь нею вялікай групай людзей ён ехаў у Віцебск, у цэнтры гораду раздаваў беларускую літаратуру, газеты, фронтаўская ўлёткі, пад бел-чырвона-белым сцягам, з адпаведнымі лёзунгамі.

І ён прымусіў сябе паважаць, да яго людзі ішлі рабіца, пагаварыць. На яго кі-

даліся правакатары, але ён быў заўсёды вытрыманы і спакойны. Гэта ня быў чалавек экзальтаваны, ён не даваў сябе справакаваць. На яго навесілі мільёны штрафаў, яго дзясяткі разоў арыштоўвалі, аднойчы ён праседзеў амаль паўгоду ў камэры па падазрэнні, якое не даказалі. І ён не зламаўся, будучы інвалідам па сардечнай хваробе.

Судзьдзі ведалі, што Плешчанка ня мае маёмысці, і кожны раз давалі яму штрафы, думаючы яго прынізіць і запалохаць. Выйшла наадварот — акурат Плешчанка стаў маральным пераможцам у гэтай непрыстойнай судовай цыганіне. І судзьдзі

Уладзімер Плешчанка.

пачувалі сябе вінаватымі і ня ведалі, куды падзеца перад ягоным поглядам. Аднойчы Плешчанка і яго-

ная каманда нават зрабілі мэдаль — «Найгоршаму судзьдзі, беспрынцыпаму і несправядліваму». І сур’ёзна ўручылі, вызначыўшы гэтага судзьдзю. І судзьдзя разгубіўся, ня ведаў, куды падзеець вочы.

Плешчанка застаецца ў гісторыі беларускай барацьбы, у гісторыі беларускага сцяга (бо ён уваходзіў у групу Мірона). Памяць пра Плешчанку для нас будзе як прыклад, прыклад вялікага беларуса, сур’ёзна і сумленнага змагара. Прыклад таго, як можна, маючы толькі моцны дух і шчырае сэрца, дапамагчы Беларусі».

Паводле svaboda.org

Спынілася сэрца

Якое гэта было сэрца! У шнарах ад інфарктаў, арытмічнае ад хваробы, такое жывое і такое ранімае...

Я пазнаёміўся з Уладзімерам Плешчанкам у 1990 годзе, падчас працы ў Віцебскім гарадзкім клубе выбарш-

чыкаў «За дэмакратычныя выбары», тады ён ужо быў сябрам Беларускага Народнага Фронту «Адраджэнне». Потым была супольная праца ў радзе «Выбар», якой ён кіраваў. Сённяня я пакуль ня маю права паведаміць пра ўсе тыя справы, што ён рабіў — не прыйшоў яшчэ час. Але магу пацвердзіць, што ў самых съмельых акцыях ён страхаваў легендарнага Мірона.

Уладзімера Плешчанку таксама з поўным правам можна назваць чалавекам-легендай: самы першы «беларускі Майдан», заснавальнікам якога ён быў, пачынаўся ў Віцебску — у цэнтры гораду, ля «сіняга дому». І ў сцюжу, і ў съпякоту мінакам здалёк была відаць постаць Уладзімера Плешчанкі. Так было шмат гадоў, і за некалькі дзён да съмерці ён ізноў стаяў на сваім ганаровымя месцы. Хто б мог падумаць, што гэта быў апошні раз...

Сённяня, калі яго ўжо няма з намі, я яшчэ больш цвёрда ўсьведамлюю, на што аказаўся здатны гэты беларускі Герой у змаганьні за Волю і Незалежнасць роднай краіны, — ён ахвяраваў сабой, аддаўшы змаганью саме галоўнае і каштоўнае, што ў яго было — сваё сэрца.

Барыс Хамайда, Віцебск

Уладзімера Плешчанку пахавалі на могілках бацькоўскай вёскі Вароны.

у кнігарнях з 15 траўня

5 - 2006 | ARCHE | 5 - 2006

Максім Жбанкоў, Валянцін Акудовіч, Сяргей Панькоўскі
Пострэвалюцыйны сындром

Пётра Рудкоўскі
Каралі і пешкі беларускай палітыкі

Андрэй Хадановіч
Кожны чацверты – прэзыдэнт

Рышард Капусьцінскі
Імпэратор

ISSN 1392-9682

9 771392 968001

П А Д П I С Н Ы I N D E K S 0 0 3 4 5

Лукашэнка выдаў апазыцыі вялікі аванс. Піша **Аляксандар Класкоўскі**.

У аўторак у Аўгустайнай залі прэзыдэнт папярэдзіў падначаленых, што апазыцыя рыхтуеца да жорсткай барацьбы на мясцовых выбарах. Ні многа ні мала — марыць пра рэванш.

Шчодры камплімент! Насамрэч «рэванышты» выкінулі ўжо белы сцяг. Маўляў, у саветы нашых усё адно не прапусьцяць, таму скарыстацца нагодай варта хіба што дзеля інфармаванья насельніцтва. Загадзя афармляеца індульгенцыя на паразу?

Дарэчы, на мінулых мясцовых выбарах апазыцыя не магла перамагчы ў прынцыпе: шмат у якіх акругах банальна не знайшлося каго выстаўляць. Сённяня людзкога рэсурсу не нашмат болей.

Даўно рэкламаваны шырокі рух прыхільнікаў пераменаў дасюль нагадвае паўфабрикат. Ён ужо ня першай сьвежасці, а кухары ўсё спрачаюцца наконт рэцэпту прыгатаванья.

Контуры ініцыятывы, яе структура ды механізм цалкам не акрэсліліся нават для саміх натхняльнікаў. У валантэрэаў жа можа скласыцца ўражаныне, што іх праста водзяць за нос. Згадваеца, што яшчэ падчас Чарнобыльскага шляху перасоўны пункт пад калянадай Акадэміі навук запрашаў ахвотных запісаца ў рух «За свабоду». Сённяня ж высьвятляеца, што фіксаванага сяброўства не прадугледжваеца, дыў увогуле гэта ня рух, а кампанія. Прычым з размытымі абрывісамі.

Палітоляг Валер Карбалевіч даводзіць, што ў айчынных умовах мелі посьпех хіба тыя кааліцыі, што ствараліся пад канкрэтныя задачы. Усе ж ініцыятывы пад агульнадэмакратычнымі лёзунгамі ператвараліся ў аморфную

Заснультыя ў Армагедоне

манілаўшчыну.

Пакуль жа фактычна толькі мяняюцца шыльды. Штабы Мілінкевіча стануць называцца выканкамамі кампаніі. Увогуле відавочна, што стратэгія аб'яднаных дэмакратаў на два найбліжэйшыя гады грунтуюцца на аўтаматычнай пралянгацыі Мілінкевічава лідерства і прасоўваеца ягонымі прыхільнікамі.

Між тым на гэтай глебе не на жарт счапіліся амбіцыі. Анатоль Лябедзька на мінулай палітрасе за стратэгію не галасаваў. І падкрэсліў: «Хто не галасуе, той

можа і не выконваць рашэнняў». АГПшнікі, як вядома, закусілі губу яшчэ з леташняга кангрэсу, на якім іхні лідэр змагаўся за першынство надра ў наздру.

Новая фаза пэрсанальнага суперніцтва ў апазыцыйных вярхах — сакрэт палішынэля. Хаця сёньня пытаныне не ў пэрсаналіях. Як на далоні — канцептуальная крыза. У чым палягае адметнасць і патэнцыйная прывабнасць новай кампаніі, як гэта машына мусіць працаўаць, з агульных тэзаў яе канструктараў усяміць немагчыма. Намер прыняць у пакете са стратэгіяй плян канкрэтных

АНДРЭЙ ЛІАНКЕВІЧ

дзеянняў сарваўся праз той жа раздрай у вярхах ды, бадай, боязі гэтай канкрэтыкі, за якую потым можна спагнаць па пунктах. Лідэры цвердзяць, што галоўныя мэты — адхіліць ад улады дзеянага кіраўніка, перамагчы на вольных выбарах ды пабудаваць дэмакратычную Беларусь. Думкі, вядома, съвежыя, аднак жа выразнага альгарытму дзеянняў не прапануеца. Калі не лічыць цымяных тэзаў пра неабходнасць «перамагчы ў галавах людзей». Адразу згадваецца Рэй Брэдбэры з яго «Заснулым у Армагедоне». Памятаеце: два духі ваююць за мозг небаракі, а ён абодвух пасылае к чорту.

Беларускіх хакеістаў, якія трапілі ў васьмёрку найлепшых на Чэмпіянаце свету, сустракалі як герояў. А хлопцы бязь сэм'яў знебыліся...

Crack'нуць код да Вінчы

Гэта быў спосаб шыфроўкі, які ведаў і якім карыстаўся толькі адзін чалавек на зямлі... Фэльетон **Лёліка Ушкіна.**

Стомлены пошукамі Граалю, прафэсар Робэрт Лэндан сядзеў у нумары «Гілтану» і чытаў коміксы пра «Тома і Джэры». Ён быў упэўнены, што ў паводзінах катá ёсьць нейкае закадаванае пасланнне зынклай цывілізацыі інкаў. Раптам ў яго пакой уварвалася Сафі Нэзвэ — прапрапрапрараўнучка Хрыста на зямлі.

— Ты чытаў? — яна кінула яму газету. — У Беларусі забаранілі «Код да Вінчы»!

— Дзякую Богу, мне абсолютна не даспадобы, як мяне граў гэты Том Гэнкс. Я ж абсолютна іншы — вышэйшы, статнейшы і галоўнае — я чарнаскуры. А што да забароны — нічога дзіўнага. Відавочна, у беларускім кіраўніцтве ёсьць лятэнтны фанат суполкі «Опус Дэі», які зранку ўтаймоўвае сваю плоць клюшкай.

— Справа ня ў тым, — Сафі нарэшце перавяла дух. — Я паглядзела ў энцыклапедыях, навяла даведкі і вось што знайшла.

Яна дастала з партманэ нейкі малюнак.

— Гэта рэпрэдукцыя вядомай карціны «Вызваленне Менску ад нямецка-фашистскіх захопнікаў», і калі апрацаваць яе ядам Борджа, а потым паглядзець праз рэнтген, на вежы танка, які намаляваны ў цэнтры, можна прачытаць слова...

Сафі паднесла да малюнку лупу.

— Божа мой! — зароў прафэсар. На танку было ясна напісаны «T-34».

Гэта быў спосаб шыфроўкі, які ведаў і якім карыстаўся толькі адзін чалавек на зямлі — вялікі да Вінчы. Калі памножыць знакі на колькасць каманды у сэрыі «А», а потым падзяліць на колькасць гітоў Чэлентана, то ясна выходзіла фраза: «Я, уважаемые друзья, не случайно — может, для большинства это в новинку и неожиданно — начал разговор именно с общественных организаций. А что должен говорить Президент после президентских выборов, где практически все население поддержало его. Это не только доверие к Президенту — это доверие ко всей власти, доверие ко всем нам».

— Ці разумееш ты, што гэта значыць? — прамяліў Лэндан. — Гэта значыць, што Марыя Магдаліна нарадзіла не адно дзіця.

— Ты хочаш сказаць, што ў мяне ёсьць далёкаюрадны брат і гэта...

Дзіверы раптам адчыніліся. На парозе стаялі альбінос Сальвас, чокнуты прафэсар Лі і іншыя нэгатыўныя пэрсанажы твору Браўна.

Сальвас выйшаў наперад.

— Вы знесяцё гэту таямніцу з сабой у магілу. Нам ніколі ня быў патрэбны нашчадак Хрыста па жаночай лініі. Больш небяспечны яго прапрапрараўнук. Забараніўшы фільм, ён хацеў адвесці ад сябе падазрэньне, аднак, дзякуючы вам, мы знаем, што гэта быў хітрык. Яму — капец. Аднак спачатку трэба пазбыцца съведкаў...

Дзякую тым, хто ахвяравалі гроши

Хачу праз «Нашу Ніву» падзякаўцаў людзям, ахваряваныні якіх фундавалі скарб фонду салідарнасці з ахвярамі рэжыму. Дадам, што гроши, атрыманыя ад вас, лічу пазыкаю, якую вярну пасля ўладкаваньня на працу (мяне звольнілі за ўдзел у пратэстах). Яшчэ хачу зьвязнуцца да ўсіх людзей з дэмакратычнымі поглядамі. Сёньня недастаткова мець уласную пазыцыю, каб у краіне што-нешта зъмянілася. Хіліцеся да аднадумцаў, гуртуйцеся і далучайцеся, бо *ніхто сам не зварухне гэтай чорнай машыны*. Сіла наша на ў колькасці паасобку, а ў адзінстве! Таму сам я ўрэшце далучаюся да БНФ.

Юры Рыжкоў, Менск

*На цябе, наша моладзь,
надзея
Нашай сумнай забранай зямлі;
Твой арліны палёт цыму
развее
/ запаліць веквечны агні.*
Я. Купала

Модаю Вясны-2006 сталі бела-чырвоныя значкі зь яркім запаленым сэрцам у цэнтры. Свабода захапіла цэнтральныя вуліцы й плошчы століцы, найбуйнейшыя навучальныя установы й падпрыемствы, кірмашы й школы, сродкі масавай інфармацыі й транспарту.

У Беларусі стала модна быць свабодным чалавекам, мець сваю думку й не баяцца адстойваць яе, нават перад страхам турмы.

Барыс Гар-кі, Менск

Перапіс насельніцтва па электаральнай прымеце

*Сустракаюцца двое зна-
ёмцаў, ангелец і беларус.
Ангелец пытае:*

— Алесь, а што гэта ў вас амаль штодня затрымліваюць людзей, нібы злодзею, на вуліцах — каго са сувечкаю, каго з балёнкам, каго са значкам ды нават з газэтаю — і адвозяць у міліцию, дзе потым перапісваюць звесткі, фатаграфуюць ды адпускаюць? Як гэта ўсё зразумець???

— Разумееш, Джон, зь нядайных часоў беларускія ўлады вынайшли новы сучасны добраахвотна-прымусовы спосаб перапісу насельніцтва па электаральнай прымеце. Зараз раству-

мачу.

Падчас прэзыдэнцкага выбараў чае кампаніі за прэзыдэнта сабралі 1 903 069 подпісаў; у адсотках да ўсіх грамадзян Рэспублікі Беларусь — прыкладна 20%.

Значыць, астатнія 80% ня вельмі адданыя сёньняшняму кірауніцтву. Столкі мільёнаў неперапісаных грамадзян?! — Небяспека для таталітарнае дзяржавы. Таму і хапаюць кожны дзень шараговых беларусаў, каб унесці іх у гісторыю.

Вось і атрымоваеца: раней перапіс насельніцтва праводзілі прыкладна раз на 10 год, і рабіла гэта спэцыяльная служба. А цяпер перапіс ідзе настынна, і займаюцца ім спэцслужбы. Бачыш розыніцу?

Юрась Бусел, Дуброва

600 гадоў беларускаму рублю

Да няскончанае дыскусіі аб назове беларускіх грошай.

Назоў нацыянальнае валюты — такі ж сымбаль краіны, як і назоў самой краіны, яе сцяг і герб. Гэтае пытаныне не паўстае ў краёх, якія былі калонізаваны. Там адказ выцякае з гісторычнага развою. У новых жа краінах адказ шукаецца часта ў жарсных дыскусіях.

Дзе ж мусім шукаць вытокі сымбаліяў краіны, якія маюць быць жаралом гонару грамадзяні і пашаны замежнікаў? У эпосе росквіту нашай зямлі. Пэрыядам канчатковага фармавання старажытнабеларускага дзяржаўнага будавання Вялікага Княства Літоўскага. Гэтае эпоха началася з Гедыміна і дасягнула сваёй кульмінацыі з Вітаўта Вялікага. Гэты адцінак часу харктарызуецца і існаваныем адметнае старабеларускага гравшовае систэмы, заснаванае на срэбных на міналах. Але пра гэта ніжэй, спачатку разгледзім іншыя пазыцыі, магчымыя пры выбараў назову нацыянальнае валюты.

Вышэйзгаданы падыход есьць альтэрнатыўным двум іншым — адзін з іх абаліраеца на «народную памяць» упівловых людзей (блрэцца назоў з ліку пашыраных даўней у народзе, з адкіданым каланіяльным варыянтам), а другі прадугледжвае сяляпое запазычаныне апошняга назову, незалежна ад паходжання. Прыкладам першага падыходу есьць выбар кірауніцтва Беларускага Народнае Рэспублікі — «таляр» (з націскам на другі склад), альбо яго русіфікаваны варыяント «талер», роўны 100 грошам. Другі тарнвецца цяпер у Рэспубліцы Беларусь. Зъмешаная камбінацыя ўжываецца ў Украіне, дзе да гісторычнага тэрміну «грывня» дастасавана запазычаныне «калейка». Іншыя нашы суседзі, да прыкладу, Латвія, яшчэ ў пачатку XX

стагодзьдзя абраўшы штучны наватвор («лат»).

У сучаснай Беларусі абок рубля функцыі асноўнае лічэбнае адзінкі рэальная выконвае амэрыканскі даляр. Вядомы анэкдот пра нуварыша, што, прыехаўшы з Амэрыкі, у размове з сябрам зъдзіўляеца, бо там у разылках акаваеца таксама выкарыстоўваюцца «кнашы баксы», выдатна ілюструе сітуацыю для ўсіх постсавецкага прасторы, апрач Балтыйскіх. Толькі там, дзе нацыянальная валюта мае адносна вялікі (чытай — зручны для разылкі) курс, пазыцыі даляра ўжо значна аслабленыя.

Але на што ж лічылі гроши нашыя продкі? Першыя собскія гроши Беларусі — віцебскія ізроі, вядомыя яшчэ з XII стагодзьдзя, — паўкруглыя пруткі срэбра вагой крэху болей за 100 грамаў. Яны ўжываліся галоўным чынам для гуртовага гандлю. Ізоі рэзалі на часткі дзеля атрымання разьменных грошай. Дробная манэта за часоў утварэння ВКЛ паступала з іншых краін: немецкая пенязі (дынары), пазыней праскія гроши, у меншай ступені і больш лякальна шэлегі абедвух крыжацкіх ордэнаў, драхмы Залатое Арды і польскія квартнікі (паўгроши). Для найдрబнейшага гандлю ўжываліся скуркі вавёрак ды іншых зъвяроў. У XIV ст. галоўныя пазыцыі займае праскі грош. Гроши лічылі на копы і рублі. З пачатку стагодзьдзя капа амаль рапнілася рублю, які азначаў колькасць грошаў у вагавой грыўні новага тыпу, і месцыца 60 грошаваў шырокіх (праскіх). З пагаршэннем якасці апошняга, курс рубля ў 1413 г. замацаваўся на аднаццы 100, у той час як капа не зъмініла сваёй вартасці, бо была чыста лічэбным, не матэрыялізаваным пайтом. У 80-я гады XIV ст. пачынаеца вытворчасць дробнае манэты ВКЛ — пенязі розных на міналаў, верагодна, заснаваных на даўнейшых вагавых адзінках полацка-віцебскае систэмы — даўгей і завушні. Першыя эмісіі мелі

удзельны (мясцовы) характар. Але ўжо дзесяцігодзьдзем пазыней гравшовая вытворчасць удзелаў згортваеца, што было звязана з узмацненнем цэнтралізацыі дзяржавы вялікага князя Вітаўта. Б'юцца аднатыпныя пенязі для дробных разылікаў. Значныя сумы па-ранейшаму лічылі на копы грошу, радзей — на рублі грошу. Яскравым фактам есьць існаваны ў пачатку XV ст. трывалае дзесяцічное гравшовае систэмы — упершыню ў Эўропе на дзяржаўным узроўні! Адзін рубель быў роўны 100 грошам і 1000 пенязям. У канцы XV ст., з поўным вывядзеным з курсавання плацёжных пруткоў — рублёў, лік на копы пачаў пераважаць ва ўсіх прайвах гаспадарчага жыцця ВКЛ і шырокага тарнаваўся яшчэ болей за стагодзьдзе, пакуль ня быў замешчаны польскім лікам на залатоўкі (роўны 30 грошам).

Адметная старажытнабеларуская гравшовая систэма перастала існаваць у другой палове XVI ст., калі яна была паслыдана зрэфармаваная на ўзор польскага вялікім князям Жыгімонтам Аўгустам і Сыціланам Батурам. Толькі тады, з заняпадам беларускага дзяржаўнага князініцтва, з'явіліся першыя таляры ВКЛ, уласцівія дагэтуль вылучна Заходнім Эўропе. Пазыней гэтыя манэты сталіся вельмі пашыранымі ў гандлі нашага краю, але былі прэзістантаваны пераважна эмісіямі Нідэрландоў. Такім чынам, сучасны назоў нацыянальнае валюты «рубель» мае поўнае права на існаваныне. Адзінае, што разьменная манэта мусіць звяцца «грошам», а не «капейкай», якая ня мае да Беларусі жаднага дачыненія. У пэрыяд найбольшага росквіту беларускага дзяржаўнага князініцтва нашыя продкі карысталіся лічэбнымі і матэрыяльнымі рублямі, якія дзяліліся на гроши ў пропорцыі 1:100. Мы маем добрая шанцы адзначыць неўзабаве 600-годзьдзе першага ў Эўропе дзесяцічного гравшовое систэмы.

Дзмітры Гулецкі, Менск

Вальжына Морт і Зыміцер
Вішнёў пішуць і чытаюць
вершы ў Бэрліне.

Трымаючыся адной рукой за локцік іншай, Вальжына Морт пазирае ў падлогу. «Логвінаўскі» зборнік вершаў, у якім заціснутыя аркушы паперы з камп'утарнымі раздрукамі, глядзіць долу. Зрэдчас яна страляе вачыма ў бок вядоўцы чытачыняў, якая акурат кажа пра тое, што «ў сваіх вершах Вальжына выражает адзіноту людзей, закінутых у гэты съвет, і іх імкненіне да свабоды».

— Пачынаем, Вальжына? — пытается яна.

Моўчкі хітнуўшы галавой, паэтка выходзіць наперад. Пальцы крыху трымцаць. «Не, я не хвалуюся перад выступамі», — сказала Вальжына за чвэрць гадзіны да пачатку чытачыняў, што прашилі 14 траўня ў берлінскай галерэі *Giedre Bartelt*, разьмешчанай на самым рагу Лініенштрасэ ды Малай Гамбурскай вуліцы, у Бэрлінскім раёне Мітэ, поўным мастацкіх салёнаў, ня дужа танных рэстарацыяў ды прагнных да арт-допінгу мінакоў. Але Вальжына любіць выступаць першай — такім чынам можна лавіць кайф, спакойна слухаючы тых, хто выступае пасля цябе.

«Беларуская мова», — звонка адбіваецца ад белых сценаў назва першага вершу. Слухачы прыціхлі, нібы школьнай кляса. Але памыляецца той, хто чакае пачуць выдатніцу ў гэтай апранутай амаль па форме (светлы верх, цёмны ніз) дзяўчынцы. Мякка, нібы саміца ле-

Націск на зычныя

апарда, Вальжына ідзе ў наступ. Брунатны замшавы пантофлік ледзьве заўважна адбівае рытм, дакладней, не адбівае, а расстаўляе акцэнты:

Можа, нарадзіліся Мы бяз ног?

Можа, Ня ты М багам Молімся?

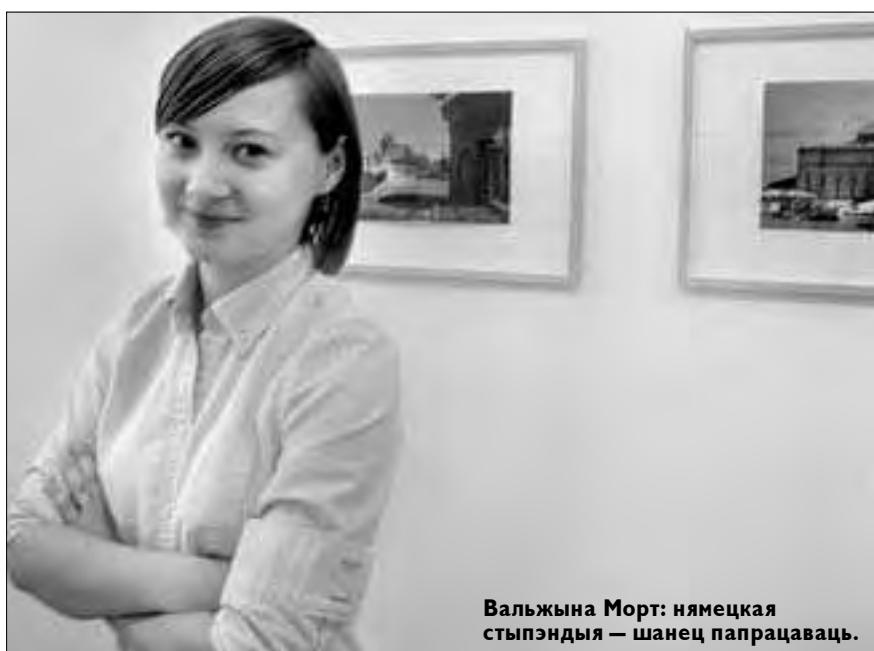
Вальжына ўмее ставіць націскі на зычныя. Канец вершу. Незадаважна abliznouшы губы, паэтка кідае непатрэбны аркуш у кут і бярэцца за іншы.

Наведнікі паслухмяна паварочваюць галовы да вядоўцы, якая з большага роўнім голосам (бо імітанцыя Вальжыны мае рызыку ператварыцца ў падроды) чытае пераклад. Сербануўшы эмоцыяў ды пакаштаваўшы моўнага кактэйлю, слухачы патрабуюць сваёй порці зьместу. Ніхто ня кажа ні слова.

Сэнс паэтычнага гіпнозу

У адрозненінне ад Вальжыны, зь яе

Працяг на старонцы 28.

Вальжына Морт: нямецкая стыпэндыя — шанец папрацаўца.

ВАЛЬЖЫНА МОРТ

ПАМЯЦІ КНІГІ

кнігі паміраюць

зь цёмных спальняў

дзе адзіная дарога

пракладзеная жоўтай лямпай

вяла да кніжнай старонкі

іх рассоўваюць па ўсіх вуглах дому

ператвараючы яго ў вялікі кніжны могільнік

тых чые імёны ўжо нічога ня кажуць

зносяць на паддашак

дзе яны па дваццаць асобнікаў у адной

каробы

як у брацкіх магілах

кнігі ўдавеюць

у пустых кватэрах

нічё ё сэрца больш ня б'еца над імі

ніхто ня дзеліць зь імі вячэры

не ўпускае ў ванну

ніхто не заўважае

як яны губляюць старонкі

як валасы

як памяць

кнігі старэюць у адзіноце

і самая ўражлівая кніга

назаўсёды застаецца

ў халодным ложку

накрыўшы галаву падушкай

душыць крык сваіх чорных літар

старыя кнігі —

закінутыя магілы

*Мілбрук, красавік 2006 — Бэрлін,
травень 2006*

Націск на зычныя

Працяг са старонкі 27.

асцярожна зашпіленымі гузікамі ды старанна закасанымі рукавамі, Зыміцер Вішнёў — лёгкі хаос: чорная кашуля навыпуск, жоўтая асадка ў нагруднай кішэні, рукавіцы з пакамечанымі рагамі. Для затраўкі клясык беларускага пэрформансу чытае маленькі верш — «прозу ў пэзі», — які быў напісаны па съяздах апошніх, агульнавядомых (немцам у tym ліку) падзеяў у Беларусі. «Яксыці так выйшла — напісаў», — асцярожна апраўдваецца Зыміцер і, дадаўшы да голасу пару дэцыбелаў, кідае ў публіку назуву: «Гематома галаўы нумар два».

— Я гляджу на цябе па тэлевізіі — ты сталееш, мой дыктатар... — з іранічным дакорам пачынае Зыміцер. Ён гукае вершы, прыкрыўшы рот рукой, нібыта заблукайшы ў лесе. Голас зывініць у шкле рамак, за якімі хаваюцца фатаграфіі Артура Клінава ды Ігара Саўчанкі (чытальні прымеркаваныя да закрыцця іх фотавыставы ў галерэі). З кожным радком, з кожным складам Зыміцер крочыць наперад, зъядочы вачыма тэкст і не заўважаючы нікога наўкола. Маша, па-дэкадэнцу экстравагантная аматарка беларускай пэзі з Пецярбургу, недаверліва ўздымае рэзка падведзенас брыво і насыцярожана падціскае ногі ў белых панчохах — што ні кажы, а яна сядзіць на падлозе перад родапачынальнікам «Бум-бам-літү», які, нібыта чорны лякаматыў, рухаеца ў яе кірунку. Аднак у самы апошні момант, калі сутыкненыне здаецца непазбежным, Зыміцер спыняеца, рэзка паварочваеца і перагортвае старонку.

— Самі бачыце, славянская традыцыя чытальня вершаў крыху адрозніваеца ад німецкай, — ніякаве вядоўца, спрабуючы даць рады вішнёўскай экспрэсіі ў перакладзе.

Неўзабаве пачынаеца новы верш. Переход ад палітыкі да каханья. Жаночая палова залі загіннатызавана ўсьміхаеца.

Паўгадзіны паэтычнай атакі — і чытальня пераліваюцца ў гутарку за келіхам шампанскага.

— Беларуская мова вельмі цікавая, — кажа Маша з Пецярбургу. — Словы іншыя, эмоцыі іншыя.

Зыміцер Вішнёў дэманстраваў славянскую традыцыю чытальня вершаў.

МОВА ТУБЫЛЬЦАЎ

Сёньня ў краме ты мне пасьміхнулася.
Гэта быў сыгнал.
Я мусіў дзейнічаць. Але я прайшоў.
«Вучы мовы, ідыёт! — крычаў я сам-насам.
І гэты крик біўся ў агоніі ненароджаных
дзяцей,
няспраўджаных надзеяй,
асцвятляўся промніямі вечаровага сонца.
Але было выйсьце! Было!
Расплюшчыўшы вочы —
валодаеш мовай каханья!
Нэрвовы, я кідаўся ў кветкі і
засынаў пад іх пах.
Уначы гучай мой перадсъяротны храп.
Са сценай будынкаў асыпаўся вершаваны
прах...

4 траўня 2006, Бэрлін

— Мне спадабаліся выявы ў творах Зымітра, асабліва ягоныя тараканы, — кажа яе спадарожніца, немка Рына.

Наведнікі разглядаюць фатаздымкі на сценах. Фота Ігара Саўчанкі — расыягнуты па старонках стары фотальбом. Размазаная Крамлёўская вежа ў імgle. Сыцёты твар хлопчыка на калектыўным фота. Фотапартрэт савецкага афіцэра, на палях — подпіс памяцькі. Шэрый людзі-трафеі на выцьвілай паперы. На фота Артура Клінава — горад СОНца. Санлывыя промні блукаюць па тынку будынкаў, што жывуць на пустых вуліцах. «Мая праграма — мастацтва з усходнім Эў-

ропы, — распавядае Гідрэ Бартэльт, дырэктарка галерэі. — Імя «Саўчанка» заўсёды пачыналася для мяне зь вялікай літары, а з Клінавым я пазнаёмілася сёлета ўвесень. Ён распавеў мне пра свой праект «Горад Сонца», які падаўся мне вельмі цікавым. Лічу, што важна рабіць выставу ў гэты час, калі пра Беларусь так шмат кажуць і калі німецкая прэса так чуйны адносіца да гэтай краіны». А што да плянаў на будучыню, то спадарыня Бартэльт хадзела б зладзіць у Бэрліне выставу Ўладзімера Цесылера.

«Шанец папрацаваць»

Вальжына Морт ды Зыміцер Вішнёў трапілі ў Бэрлін на запрашэнне Бэрлінскага літаратурнага калёквіуму. Гэта арганізацыя дае стыпэндыі літаратарам з усяго сьвету, каб яны моглі спакойна займацца творчасцю ў німецкай сталіцы, у віле на возеры Ванзэе, хаця б месяц не пераймаючыся жыццёвым клопатам. Маладыя беларусы будуць у Бэрліне да канца траўня. Але ці спрыяюць творчасці такія «цяплічныя умовы»?

«Гэта шанец папрацаваць, — сцвярджае Вальжына. — Бо калі жывёш дома, то заўжды шмат проблемаў, трэба ежу гатаваць, госьці прыходзяць, «Санта-Барбара» ўвечары, яшчэ нешта... А тут такая камэрнасць, пакой, у якім ты сядзіш і мэтанакіравана прадуеш». Натхненія гэта не пазбайдзе, наадварот: «Прадуецца тут вельмі добра. Гул, гоман, мова, рух. Як казаў Вазьнясенскі — я пішу нагамі. Вось я таксама хаджу і пішу», — кажа Вальжына. Тым больш што для творчасці ёй не патрабная бесцяперальніца змена абстаноўкі: «Я жахліва кансерватыўны чалавек, я знайду якую-небудзь мясціну і там заўсёды хаджу і нос далей ня высуну. Ну вось тут мне падабаецца, у Мітэ. Далей за бульвар Унтэр дэн Ліндэн не забіраюся».

Як рэагуюць на беларускіх літаратаў немцы? «Звычайна ёсьць два варыянты рэакцыі, — кажа Вальжына. — Вас прымаюць ці то за эстонцаў, ці то за фінаў. Тады даводзіцца распавядаць з самага пачатку. Другая рэакцыя — адразу ўзгадваюць палітычную сы-

літаратура

туацыю і пачынаюць распытваць, што адбываецца ў Беларусі.

Чытаныні скончаныя, галерэя зачыненая. «Тоненькая, як твае вейкі», Вальжына пераходзіць праз скрыжаваныне калія спаруды мастацкага цэнтру «Тахэлес», бэрлінскага дому-голему, у пакоях-расклінах якога зь цягам часу завяліся мастакі. Зыміцер паглядае на распісаную графіці будынку згаладалым вокам, нібыта на даўнююю каханку пасъля доўгіх расстаньняў. У ліпені ён прыяжджае сюды, каб займацца жывапісам ды дапісаць свой раман пра «Тахэлес», які, як усё будзе файна, выйдзе налета па-беларуску і па-нямецку. Прынамсі ўжо ў гэты вечар у адной з кнайпаў на вуліцы Зымітра патрапіць яшчэ адна перакладніца літаратуры, зачараваная фірмовай прынадай паэта-мастака — кульставым каляндарыкам «Таракан — лепішы сябар чалавека». «Вось мы яшчэ адну перакладніцу адшукалі», — задаволена шэпча ён Вальжыне.

«Асяродзьдзе ў Літаратурным каляквіюме ня штучнае, — не згаджаецца Зыміцер. — Я ў Бэрліне пяты раз. Пасъля Менску гэта мой другі ўлубёны горад. Гэта культурная сталіца Эўропы. Ён дыктуе ня моду, а стратэгію творчасці. Чаму так? Бо тут была съцяна, і тут склалася разам заходнія і ўсходнія мастацтва».

Сярод беларускіх творцаў Вальжына Морт, бадай, адна зь нямногіх, якая на практицы ведае, што такое сапраўдны літаратурны агент. У Нямеччыну паэтка прыехала з ЗША, увосень зноў кіруеца за акіян — на выступы. Потым —

паэтычныя фэсты ў Славеніі ды Лёндане.

Вечарэе. Вальжына спрачаеца са Зымітром пра сістэму, літаратуру ды Саюз пісьменнікаў, даводзячы тое, што творцам спадзявацца трэба найперш на саміх сябе. Зыміцер, уплыўвый каардынатар беларускіх праектаў выдавецтва «Логвінаў», кажа пра тра-

дыцыю СПБ і патрэбу падтрымліваць маладых літаратаў. Такія розныя ў многім, Зыміцер Вішнёў і Вальжына Морт падобныя ў адным: яны абкружаныя аўрай посыпеху, для якой нават напаўразбураная Бэрлінская съцяна — не перашкода.

Алесь Кудрыцкі, Бэрлін
Фота аўтара

Як рэагуюць
на беларускіх
літаратаў
немцы?

Часам
прымаюць
Ці то за
эстонцаў, ці
то за фінаў.

Галерэя Giedre Bartelt, дзе чыталі вершы беларускія паэты, месціцца ў берлінскім мастакоўскім раёне Mітэ.

Што цікавага ў тоўстых часопісах?

У 21-м нумары «Дзеяслова» надрукаваны новы апавяданы Леаніда Дранька-Майсюка. У іх аўтар дае волю мове — і яна разыліваецца шырока, нібы Гарынь, і выносіць пісьменніка далёка за рамкі дазволенага. Цікава назіраць, як зварот да карэннай, давыд-гарадоцкай дасавецкай мовы разынявльвае мысьленыне, робіць яго таксама дасавецкім. Да-рэчы, менавіта Л.Дранько-

Майсюк стаў ляўрэатам прэміі «Дзеяслова» «Залаты апостраф» у галіне прозы за 2005 год.

У тым самым нумары — новы гістарычны раман Кастуся Тарасава «Аўдытарская праверка ў Нясьвіжы, альбо Скарб Нясьвіскага замку» з жыцця Беларусі 250-гадовай даўніны, часоў заняпаду Рэчы Паспалітай.

Народны паэт Беларусі Ніл Гілевіч распачаў выдрук

сваіх мэмуараў — першая частка, праўда, выглядае за-надта традыцыйна, ёй бракуе нечаканасцяў. Побач — пачатак хіба заўчастных мэмуаў Уладзімера Арлова.

У тым жа нумары — шмат вершаў Рыгора Барадуліна.

У трапевінскім «ARCHE» друкуеца пэдэўэр Рышарда Капусцінскага — раман «Імпэратар» пра жыцьцё, цараваныне і скон апошніяга ін-гуса Этэйші Хайлे Сэлас'е. Дарэчы, польскі пісьменнік Капусцінскі — адзін з на-мінантаў на Нобэлеўскую прэмію, наш зямляк. Ён родам зь Пінску, і ў верасні сё-лета мае адведаць сваю ма-

луую радзіму.

Пад крытычным мікраско-пам «ARCHE» гэтым разам аказаўся ўганараваны прэзы-дэнцкай прэміяй раман Але-ся Наварыча «Літоўскі вой».

Андрэй Хадановіч друкуе сваё эсэ, напісаное пад ура-жаньнем Плошчы.

А неадменна варта прачы-таць у гэтым нумары эсэ «Тры дні, тры з паловай ночы і дзесяць сутак» Андрэя Баранава — найлепшыя, што было напісаны пра па-дзеі Сакавіка. Плошча, на-мётавае мястечка і турма ва-чыма юнака, які ўсё гэта прайшоў.

Мікола Бугай

ФРАНЦ СІЎКО

наша съядомасьць цынічна маўчала

Колісь зь сястрою, навучаныя школяю, любілі бацьку пра перавагі савецкага ладу жыцця даводзіць. Вось і тое, маўляў, маем, і тое, і гэта, і тэлевізар нават. «А каб не саветы, то, пэўна, нічога ня мелі б і ў лужыну замест тэлевізара ад ранняня да вечара глядзеліся!» — пярэчыў-злаваўся. Не любіў слухаць, як начальству за добрае жыццё па tym жа тэлеку ці па радыё дзякуюць. Што б сёньня сказаў, калі толькі дзякі адны паўсюль і чуваць? Пэнсіянёры — за пэнсію дзякуюць, што ўчастна ім сплачваюць. Настаўнікі — за магчымасьць вучыць. Віскоўка па радыё — за асартымент тавараў у краме. Нацыя ўдзячных.

Як дыктар ці дыктарка на нашым тэлебачанні — абавязкова зласлівы. Адзін слова праз зубы цэдзіць, быццам разъняць іх як съеды рады ня дасыць — ад съліны, другі страхавітасыцо пагляду палохае з экрану, трэці з такою фанабэрыйя вішчае, нібы самога Бога за бараду ўхапіў. Паводле навукоўцаў, арганізм дарослага чалавека ўтрымлівае атрутных рэчываў, дастатковых дзеля злыншчыння адной блыкі. Гэтым перадаў, няйначай. Ды з такім каптуром, што і хірургічнае ўмяшальніцтва ўжо наўрад паможа небаракам злышкаў пазбыцца.

«Правільных» віцебскіх літаратаў восьмудзесяцьцю трymа штукамі на-грудных знакаў, што мусіць інжынэраў чалавечых душаў з наўпупу выдзяляць, апчаслівілі. У суправаджэнні адпаведнага рахунку да аплаты казённай установе — упраўленню культуры, — вядома. Шык! А то што гэта за творца — бяз блямбы? Дзяржава ведае, што робіць: лашчыць дык лашчыць — шырокая, з размахам, з закідам на будучыню. Ну, і не без спадзеву ж на ўзаемнасць, канечне, якая вось ужо

— у выглядзе выгрыманых у духу савецкіх часоў перадвыбарных зваротаў агітак не прымусіла сябе чакаць.

Быццам і прызнаюць чыноўнікі новае літутварэнне ды адначасна і дыстанцуецца ад яго: каму ахвота ў бруд лезы і, пэцкаца? Ня могуць жа не разумець, што да чаго: заказчык — дзядзька вяльможна-саноўны, усенароднаабраны; выкананаўца — хаўрускі выразна расейска-габрэйскі (даруйце, габрэ «нячэсныя»), на зоркі вежаў белакаменны скіраваны; у ролі статыстаў пры ім — дзясяткаў пяць рэнегатаў з тутэйшых ці прыбышоў і часта — самых зацятых, якіх толькі можна сабе ўяўіць, ксэнафобаў. Паперадзе ўсіх — абслуга бэтэшная брахліва-вяяўнічая. Усе — пад адным дахам, у аднім кагале. Яшчэ той кактэйльчык.

Не знаёмы, але, відаць, збольшага начуты пра пэрыпэтыі ў пісьменьніцкай суполцы чалавек падышоў на вуліцы:

— Устойте?

Як на такое адказаць? Даводзіць не-абазнанаму ў творчых справах, што асадку з рук толькі Бог можа ў чалавека вырваць?

У Скоблы датычна далейшага лёсу пісьменьніцкай суполкі: «Будзем, як першыя хрысьціяне ў катакомбах». Патаемна зьбірацца ў падземных лябірінтах, патаемна ў іншы съвет адыходзіць? Парэшткі выпетрацца з часам з пахавальнай ішы, аскепкі духу, у цымніх пісьменах увасобленага, застануцца. Ды сёе-тое з матэрыяльных съведчанняў кшталту канфэсійнае, творчае ці іншае якое прыналежнасці — усё нашчадкам дзеля навукі ды за-давальнення цікаўнасці. Вось дзе толькі пліты тae вульканічнае антыэпідэмічнае лявы распускаць у балацінным нашым краі, каб, як у катакомбах

рымскіх, ад пошасці рознай прыблуднай засыцерагацца?

Якай б ні была паганая справа, у ёй заўжды знойдзеца ахвотнік узяць на сябе ролю ката. Чыноўнікі — няхай, яны часта хлеб з гэтага ядуць. Іншая рэч, калі творца да ўзору чыноўніка апускаецца, робіцца сякероў ў руках ня лёсу нават, як той Расколынікаў, а чыйгосці злога зmysлу. Апускаецца съядома, узважыўши ўсе *pro et contra*, найгалоўныя зь якіх, адпаведна, — выгода і сумлен'не — так прыхаматліва ў галаве ў бедака спляліся, што і рады ня дасыць адрозніць адно ад другога. І адначасна як шмат наўкоўла звязіца тых, што гатовыя будуть паставіцца да гэткае ягонае (а значыць і да ўласнае — пры нагодзе) ролі доўбіні як да належнага.

Цётка была, за месца пад сонцем адмысловая змагарка. Так і гэтак спхнуць з пасады намагаліся нядобра-зычліўцы — каб брывом варухнула. Паклікала начальніца да сябе, прапанавала ў іншую ўстанову перайсці. «Я б тут хацела застацца», — адказвае. «Нельга, загад атрымалі...» — «Ну, можа, як-небудзь...» — «І не прасіце, не магу, я ж вам ня папа Рымскі». Меркавала-думала цётка, як быць далей, і вырашила сувязі сякія-такія задзейнічаць. Патэлефанавала колішній сяброўцы, маці высокага чыноўніка, распавяла сваю крыўду. А ўранку — ад начальніцы тэлефонная вестачка: «Уладзіліся вашая справа, заставайшесь». «Вось бачыце, а казалі, што вы ня папа Рымскі. Ці за поч пасыпелі ім стаць?»

Другая, чыноўніца ад культуры абласнога маштабу, яшчэ далей пайшла: сама сябе на стаціцу папскую ці ня вызначыла. Усё вырашае, усім распарджацца мкнецца. Кніжку няўгоднага аўтара выцягніе з шуфляды ды махае ёю

Андрэй Ганкевич

з вар'яцкім шалам пад акампанемэнт уласнага голасу: «Гэтага апазыцыянэра — да людзей пускаць? У яго на вокладцы нават — краты замест чаго прыстайна!» Сама ж — і зь дзясятак кніжак за жыцьцё прачытаць ці здолела, моваю нацый тытульной, да пэнсіі ва ўтульным кабінэце начальніцкім працедзеўшы, так і не дала рады авалодаць. Зрэшты, якое стаўленне ў дзяржавы да культуры, такія і козіны дочкі-козы ў ёй падпасваюцца.

Ах, цёткі!

Як здрабнела ўсё ў дзяржаве! Даўней — справа дык справа была, у кабінэце дзе-небудзь вырашалася, прыстале, пры размове паважнай. Ціпер жа, дай ты веры, — у калідоры!

Дзядзька з саноўных пра працаўладкаванье сына распавядае: «Упрастую начальніка прэстыжнага прадпрыемства бойдзілу майго рабочым узяць. І вось спатыкае яго па нейкім часе ў калідоры і зь лёту: зайдзіце, маўляй, пасыля зъмены, справа да вас ёсьць. Заходзіць мой, а той яму — пасаду не абы-якую. Дробязь — а прыемна!»

Назаўтра — другі пра гэткі ж цуд дабрадзеяства, ня з сынам толькі — з дачкою, і зноў — з калідорам у якасці інтэр’еру.

Здрабнела ўсё, адно ўсыцепна — каруціцы ў нас — ні-ні.

Правіна супраць душы, хай і ненаўмысная, — нясплатны доўг. Спалаціць адночы пажадаеш — а запозна: масты словам злым, гняуліва-неабачлівым спаленіем. Дзе спыніўся на tym злым, ад таго і пачынаць трэба адбудову, і найчасцей яно ўжо — нерэальная рэч, бо ні часу, ні моцы на гэткія выслікі не стае. Умець учасна дараваць і дараванія прасіць — вялікая навука. А як для занадта датклівых натураў, дык і наагул ці не найгалоўная.

Голуб наўзбоч ходніка з выдаткаў неахайнасці месцычай — крошкамі-скарынкамі, што за зіму назьбіраліся, — похапліва карыстаецца. Рантам гук — такі, быццам шына ў аўто ляскнула, — навакольле агаломшае. Бойдзіла год дваццаці Божае стварэнніе зь мячыкам пераблытаў, хлабыснуй нагою.

Пер'е пасыпалася ў штахі з бакоў ды крылаў, але дала рады — ці не ад шоку — узыляць на дах крамы. Ніхто не ўхваліў паскудніка, але ж і не асуздзіў, «отморозком» не назваў. А то ж: у закалотах майданых з равеснікамі не тулаваўся, у замаху на «съятое» ўдзелу ня браў, сярод лепшых, што ёсьць у краіны на сёньняшні дзень, заўважаны ня быў. А значыць, і небяспекі ні для каго не ўяўляе. Апроч хіба што голуба гэтага ды бабулі з пад'езду, што за «стабільнасць» ды «росквіт» шторазу галасуе і якую пры нагодзе, а то і без нагоды на колькі заўгодна літары беспакарана пашле.

Больш, чым сама нават пачуцьце нацыянальнае прыналежнасці, нармальных людзей можа яднаць факт яго абразы. Той самай, што датычыць нібыта ўсіх, а ўспрымаецца, як у нас адвею, далёка ня кожным на свой адрас. Німа адэкватнага рэагаванья на абраузу, зняявагу — значыць, німа годнасці. Німа годнасці супольнай — німа на

І наша съядомасьць цынічна маўчала

Працяг са старонкі 31.

роду. І чым тут росквіт эканомікі ці ўзрастанье дабрабыту памогуць?

Магільныя пліты на парыскіх кладах Пэр-Ляшэ — ня гэтак напамін пра ўнёсак нябожчыка ў духоўную скарбонку культурнае сталіцы съвету, як пра яго прыжыццёвый статус. Так усюды, вядома, ды тут, пры такой агромністай колькасці магілак знакамітасці, прэтэнзіі шараговых, нічым не адметных грамадзянаў на пасъмяротную вечную памяць у народзе бадай найболей уражваюць. Шыкты магільных плітаў колісь магутных саноўных асобаў мінаеш з пачуццем лёгкай прыкрасыці ды спадзвесам, што дзесьці неўзабаве, за зьвілінаю алеі, узьб'есьця ўрэшце на вартае ўвагі. Часам так непрыкметнае, што, ня маючи пры сабе ўказальніка з разъмяшчэннем сэктараў, і ня сцяміш адразу: вось яно, прад вачыма, у паўкроку. Ад сузіраныя якога і шкадоба, што аддаў паўдні бадзянню па 47-гаектарных тых кладах замест таго, каб любавацца пудамі гораду, зьнікне да зьяўленыя чарговага «царскага сяла» зь велічна-прэтэнцыёных, пустых, бышкарлуپіна ад выедзенага яйка, гмахаў-надгробкаў.

У Чапэка ў «Скандалынай афэры Ёзафа Галоўшака» ў фінале — газэтнае паведамленыне пра галоўнага пэрсанажа: «...павесіўся ўчора ва ўласным доме... голы, зь перарэзанымі венамі і напалову жыўцом спалены на вогнішчы, якое сам расклай пад сабою, выпіўши папярэдне атруты». Як у нашай, зазвычай да млюснасці шрай і тупой дзяржпрысе, калі на тэму ўлібеную — змаганья з іншадумствам — акулы пяра ад афіцыёзу ўсыядуць, калі ня тое што ў вогнішча з атрутаю — бацькавы брудныя нагавіцы ў якасці прынады для патэнцыйнага чытача прыдадуцца.

Манашка маладзенчкая ў залі падчас выступу ў Браславе: съветная, як пра мень, ажно іскрыцца лагодаю. Беларуска, з Гарадзеншчыны, айчыннае га-

доўлі — і такіх нямала ўжо. З аднаго боку — можа, ня так і добры той зыход маладых у манаства, калі браць пад увагу сътуацыю дэмографічную. З другога — усьцешна: традыцыя ахварнасці, перарваная гадамі атэізму, узнаўляеца. Высокая ахварнасць, паводле съядомага выбару, — яе ці не найболыш нам сёняня не стае.

Маладзён скардзіца на жыццё — усьмешку выклікае. Стары наракае на непамысноты — раздражняе. Ніхто ня любіць, калі пра яго ведаюць больш, чым ён сам жадае пра сябе паведаміць. І гэтаксама нікому не даспадобы, як сабою любым дарэшты дзеляцца, патаемнае агаляючы. Эксгібіцыйнізм духоўны — у пэўным сэнсе замах на самасць другога чалавека. Яго, у адрозненьне ад фізычнага, ня проста не прымаюць — не даруюць.

Прадпрымальніца, не дурная нібыта дама, даведаўшыся, колькі газэтчыкам у дзяржаўных выданьнях плацяць, дзівіцца, чаму пры гэткіх заробках старонкі тых газетаў «нейкія пустыя». Быццам ня ведае: адсутнасць чагосъ часам ня меншы кошт мае, як і яго наяўнасць.

Спаткаеш каторага з былых студэнтаў — і не пазнаеш: расейскамоўны чалавек, счужэлы. Згадаец, як добра шпрэхаў(-ла) на занятках на роднай мове і падумаеш міжволі: каму яна, праца твая, патрэбная, калі нічога ад яе не застаецца? Сыпаш на мімікрую гэткія мэтамарфозы ды і супакоісьця: не тваё, не належнас табе, як ні жадай таго, сваім ня зробіш.

Бывае, падымеш, затузаны мітусынёй, вочы і ўбачыши: галава — на грудзях у чалавека, рукі бездапаможна ўздоўж цела апусыціліся. Сылед бы падысьці, слова мовіць дзеля падтрымкі, а стрымлівае штосьці.

Больш году мінула, як такога съведкам стаў. «Ат, мала што», — падумаў тады, сваім чымсьці заняты. Увечары пайшоў у капліцу, а там, як на тое, ка-

заныне съятара — пра крыўду чалавеку, а значыць, і Богу пра звязаныя да людзкое патрэбы. Памаліўся за супакой для знэнджанага — усё, што мог на ту хвіліну.

Такія вось сантымэнты.

Некаторыя літаратары-мысьляры (напрыклад, француз Бэрнанос) схільныя бачыць вытокі ўсясьветных і лякальных крыйзісаў не ў сацыяльных і палітычных варунках, а найперш у праблеме індывідуальнай съядомасці. Гэта калі ня нейкай там тэорыя судзейнічае зъяўленыню чалавека адпаведнага кшталту мысленія, а наадварот, яна, тэорыя, абавязаная гэтаму самому чалавеку і фактам свайго зъяўленія, і шырокім распаўсюдам сярод масаў. А што ў нас? Ціск напярэдадні выбараў — ці не гатовыя мы былі да яго, ці не прымалі яго ўнутрана як належнае, пакідаючы на ўсякае ўсё глыбока ў душы каліва надзеі на замірэнне з уласным сумленнем? «Я на працы, што вы хочаце?» — ці не найчасцей гучала ў тыя дні з нашых вуснаў у адказ на справядлівія папрокі ў канфармізме, калі заходзіла размова пра таптанніне нашае (а разам і тых, хто побач з намі) чалавечасці і грамадзянскае годнасці. Так казаў выкладчык вучэльні і ішоў у аўдыторыю змушаць студэнтаў да датэрміновага галасавання, хоць гэта і не адпавядала яго ўнутранаму пепракананью і ўжо анік не датычыла прафэсійных абавязкаў. Так казала, панаракаўшы ў кулоарах на адсутнасць свабоды, якую яна катары год марна спадзяеца атрымаць ад народу на сподачку, армада газэтчыкаў з дзяржаўных СМІ і выдавала на спажыву патэнцыйнаму выбаршчыку блёкі бравурных рэпартажаў на тэму татальнага «росквіту». Так разважала частка літаратараў-рэнэгатаў, што з боязі страціць уежны кавалак перакінулася з дэмакратычнага творчага саюзу ў прайладную пісьменніцкую суполку і тут жа выступіла са зваротам да чытача аддаць дзевятынцатага свой голас за Лукашэнку. Ці дзіва, што ў такой атмасфэры, на тле таго, згодніцтва эліты духу найкамфортней пачуваліся ў тых самых вучэблай, чытацкай ды іншых аўдыторыях вальнатары ад улады? Улада цынічна прапанавала нам свае правілы гульні — мы цынічна прынялі іх да ведама, паставіўши тым самым паміж сабою і ўладай знак роўнасці. І нашая індывідуальная съядомасць пры гэтым ня менш цынічна маўчала. Якою тэорый і якімі варункамі ўсё тое апраўдаем?

ПАВАЛ КАСЬЦЮКЕВІЧ

Першы беларускі сывін-скарбонка-касманаўт адпусціў усе ступені сваёй ракеты ды ўжо трэція суткі круціца на калязьмной арбіце. «Выходзьце ў адкрыты космас!» — на-тужліва равуць дынамікі Цэнтра кіравання касымічных станцыямі. Але нешта яму замінае. «Вяртайся на Зямлю — мне безъ цябе кепска», — плача па той бок проваду жонка. Але гэта няправдá. Яна кажа гэта, ды ён уяўна чуе мужчынскія галасы на заднім пляне. Сябры ўмаўляюць яго не ад'ядаць сабе сэрца і разысыціся. Баба з возу. Але нешта яму замінае.

Дзеці першага беларускага сывіна-скарбонкі-касманаўта, худзенькія сіненькія, паляць за гаражамі плястмасу. Яны прыходзяць дадому, разгортваюць падручнікі і пачынаюць лізаць літары. Ён дасылае поштаю ўсе заблленыя баксы і ў лістах просам просіць сваіх бацькоў ня кідаць у выбарчыя скрыні ўстаўных сківіц. У яго ванным пакоі жыве кракадзіл. У яго ўсё ў парадку. Проста цудоўна. Усім прывітаныні.

Па гулкіх калідорах касымічнае станцыі гайнімі бегаюць байструкі Белкі і Стрэлкі.

Салянка ў щобіках даўно скисла.

Больш за ўсё на съвеце ён бы хацеў быць першым сывінам-скарбонкай-касманаўтам, але ж не беларускім, а ўкраінскім. Ужо другія суткі яму мроіцца гэтае ціхае блізкае шчасльце — межаваць з Малдовай, закідвацца тлустым, хоць лыжкай, чарназёмам і, прахапіўшыся пасярод но-чы, зъмееціц побач з сабою на ложку, як падасца ў цемнаце на тле бляюткай начнухі, смуглую патыліцу не-знаёмай жанчыны.

CCK-1

М-м, у выпадку гэтай украінізацыі ён бы працяг-ваў любіць бульбу, але ўжо не калаціўся б над ёю, а так ставіўся б да яе, як ставяцца да сябrou і проста харо-шых людзей — з лагоднай абыякавасцю. Гэтаксама працягваў бы любіць, як і любіў, сала, але тады, мусіць, пры дужа сонечным надвор'і фанатычна абмаз-ваў яго крэмам супроць за-гару.

Лэдзі энд Джэнтэльмэн! Яго Вялікасць Рэп:

Я размаўляў з шахцёрамі,
Я размаўляў з ліфцёрамі,
Зь ліфцёрамі ў шахтах,
З шахцёрамі ў Данецку —
Усе яны ўпэўнены, што ў нас
усё будзе зэбска.

Съмешна перабіраючы ў паветры нагамі, першы бе-

Сасылі памідорчыкі,
Гангрэна-макарончыкі,
Аматара-кандуктары,
Трыувшчыя кампостэры,
У чарговыя канікулы панюхай,
братка, клей.
Чыхайце мунднялямі,
Плюявайце сэрыялямі,
Рабіце натуральненка,
Штампуйце сцяг брыгаданькі,
Па ўмаўчаныні Матрыцы
залазыце ў трусы.

А я? Што я...
Што можна
Чакаць ад паліца?

Люблю цябе, смародзіну,
Кілдык, ялдык і родзіну.
Этапы кубку съвету я прабаўлю
ў цішыні.

ларускі сывін-скарбонка-касманаўт залітае ў вары-веньку, выграбае з нагруднай кішэні ключык і адмы-кае ім тумбачку, што стаіць побач з мініятурнай ля-доўніяй. З тумбачкі ён дас-тае мяшчак з цукрам і па-пяровую пушачку з гарбат-нымі пакетыкамі «Індый-ская прынцэса». Вылівае кіпень з электрычнага чай-ніка праста ў паветра. Вада імгненна набывае форму шара і застывае на вышыні паўтара мэтра над падло-гай. Чамусыці хапатліва, але беспамылкова развязвае па-сялянску туѓі вузел на мяшчаку. На пятымі і зьве-дзенымі да аднаго пункту пальцамі бярэ цукар у шчо-паць. Круціца ў паветры і, выхапіўши вольнай рукой з дасканалага шыхту гарбат-ны пакецік, фарбует ім па-верхню шара. Крышталёвы шар паступова ператвара-ецца ў паўпразрысты бурш-тынавы, у якім выразна ад-біваецца лямпачка пажар-нага выхаду. Потым пераза-сяроджваецца на руцэ з цукрам і нясьпешна (каб не апаліць кончыкаў пальцаў), амаль бязважка (не раўну-ючы як цень птушкі, якая разам з самай птушкай вы-мушаная схіляцца над зер-нем) ён дакранаецца шчоп-цем да паверхні шара ў ту-зіне месцаў. Выкідае скрыстаны пакецік у плясты-кавую съметніцу. Лунаочы ў позе палена з рукамі па-швах, першы беларускі сывін-скарбонка-касманаўт чакае якіх тры хвіліны і по-тym з прыжмуром і падсёр-бам пачынае ablізваць з усіх бакоў сваю інтэрак-тыўную гарбату.

Звыклым курэцкім плес-качом ляпае сябе два разы па кішэні, дастае адтуль касымічныя запалкі, зьдзіў-лена круціць іх у руках, успамінае, што кінуў, апускае назад, выходзіць у перад-лазінк, адчыняе наросх-рист лук і на поўныя грудзі ўдыхае даўкі пах неабды-мага стэпу.

Даніла Жукоўскі
пра раман Алеся
Наварыча «Літоўскі
войк»: гэта апокрыф
зьявераных.

Праз глухія мясціны Палесься нясь-
пешна праточваеца рэвалюцыйная хва-
ля 1863 году: патаемныя перавозкі зброі,
наўна-ўзынёслыя маладзёны, натхнёныя
павевамі сталічнага студэнцкага вальна-
думства, сакрэтныя паўстанцкія цырку-
ляры, гвалтоўныя дзеяньні супраць улады,
наплыў войскаў, паразы, перасьлед...
Даўно, вельмі даўно, у рамантычным
XIX стагодзьдзі, нашы высакародныя і
вальналюбныя продкі чарговым разам
кінулі выклік прыгнітальніку. Іх не спы-
няла, што магутная імперыя набірае силу,
не бянтжыла, што трыццаць гадоў таму
спроба вызваліцца скончылася паразой
і рэпресіямі. Яны натхняліся ідэямі сва-
боды, роўнасці, братэрства...

Ня так гэта было, дарагі чытач. А на-
ват калі і так, ці ў гэтым клопат?

Што натхняе чалавека варушыць
пісьменніцкім пяром попел мінульых
стагодзьдзяў? Мэта раманіста — заглы-
біца ў гісторыю, уваскрасіць на
кляйных старонках пару паўстання, па-
казаць чытачу людзей далёкай, але важ-
най для нацыянальнай съядомасыці
эпохі зь іхнім звычаямі, клюпатамі, каш-
тоўнасцямі, забабонамі. Але пісьменні-
ка хвалюе ня толькі далёкая гісторыя, але
й часы нядайнія, аўтар ня толькі
імкненіца наблізіць да нас падзеі амаль
стапацца дзесяцігадовай даўніны, колькі
выказацца на тэмы, што не даюць спа-
кою грамадству Беларусі апошнія дзеся-
цігодзьдзі. Выказацца ня просталінейна-
публістычна, а ўзважана. Але недвух-
сэнсоўна.

Спрэчка з Караткевічам

І Наварыч выказваеца. Наварыч ня
толькі палемізуе з рамантычным асьвя-
леньнем паўстання, з Караткевічам і
Якімовічам. Наварыч ня толькі кіруе зь
нябёсаў патрыятычнай гіпэрратэтыкі на
грэшную зямлю будзенніасыці, але
ставіць пад сумнёў саму мэтагодніасыць
усхваленія «інсурэкті». Пад ягоным
скептычным агнём ня ўзынёсласыць паў-
станцкага міту, а само паўстанне, і мо-
нат не асобна 1863—1864 гадоў, а Паў-
станне ўвогуле.

Выбарам месца дзеяньня ён звяртае-
ца да людзей, захопленых паўстанцкай
рамантыкай: калі мы ў гэтым воўчым
куце ўбачым, шаноўныя, што паўстанне
на карысыць людзям, тады ўсім сумнё-

вам будзе пакладзены канчатковы і не-
зваротны крэс; тады і я вам паверу, і
іншых — пераканаю. Мэтагодніасыць
гвалтоўнага эксцэсу супроць магутнай
улады выпрабоўваеца ў самы рады-
кальны способ, але ж не без захавання
выгляду аўектыўнасці: дадатныя з усіх
бакоў героі, нядурні, незлачынны ідуць і
змагаюцца. Глядзіце, думайце...

Анты-«Рабунька»

Сёняння раманам можна назваць што
зайгодна — і тэарэтычна падмацаваць
выбар. На tym самым грунце кожны
выбар можна аспрэчыць. Пазначэніе
«Літоўскага вайка» раманам падаеца
недакладным з прычыны ці не абсалют-
най статычнасці характараў. Нават
выключныя ўзрушэнны нічога не мяня-
юць, і на апошніх старонках мы бачым
герояў практична гэткім самымі, што і
на пачатку. Але ў гэткай непадатнасці
на зъмены хаваеца не недахоп май-
стэрства пісьменніка, а пэўная мараль
і ідэйная пазыцыя, што і кіруе нас да
іншага жанру.

«Літоўсківойк» выглядае на апо-
весыць-прыпавесыць: мо крыху старамод-
на, але зь іншага боку — цалкам у рэ-
чышчы з клясыкамі апошніх дзесяці-
годзьдзяў. Раман жа гэта хіба толькі
тому, што спалучэныне «гістарычны ра-
ман» гучыць прывабліва. Аднак пэўная
раманная манументальнасць адчуваеца
у агульным кантэксьце творчасыці
пісьменніка. Ідэалы і кампрамісы: вось
вакол чаго кружляе аўтарская думка.
«Літоўсківойк» чытаеца як падсумава-
ньне жыцьцёвага досьведу, як адказ
паразунелага з гадамі аўтара «Ра-
бунькі» на пытаньне пра тое, што для нас
сапраўды важна. Забягоючы крыху напе-
рад, сп. Наварыч пасунуўся аж так далё-
ка, што прызнае за ідэалам першас-
насць: пакуль ня зьявіцца, не загарыцца
у душы чалавека дасканалы паводле
вызначэння вобраз — не паўстане на
ягоных касыях брыдчэйшы, але жыву-
чы кампраміс. Але ў астатнім ягоныя
прыхільнасці цалкам на баку апошняга.

Кітайская пагроза

Прайдзем да дробязь, што бянтэ-
жаць і інтрыйуюць. У разьдзеле XVI
(п.7) я «зачапіўся» за згадку пра «кітайс-
кую пагрозу». «...Выбачайце, баюся, каб

Алесь
Наварыч.

на tym жа Далёкім Усходзе так званыя
нашчадкі па-кітайску не загаварылі», — кажа спраўніку капітан жандараў Фогель. Хай сабе капітан рэпрэзэнтуе ў рамане асьвечаную частку імперс-
кага апарату, выяўляе сябе гуманістам, інтэлектуалам і загараеца каխаньнем да
дзяўчыны-шляхцянкі, але ягонае мысль-
леныне павінна было вызначацца выклю-
ччай неартадаксальнасцю, каб у
1864 годзе казаць гэткія рэчы. На той
момант да імперыі яшчэ належала Аляска,
Уладзівастоўка ня споўнілася пяці год,
а назва Далёкі Усход успрымалася хут-
чэй як калька з замежнай мовы (Far East, Extreme Orient). Кітай жа шкуматалі ўсе
каляніяльныя дзяржавы, бо на той час
гэта была слабая, адсталая і дрэнна кіраваная дзяржава.

Як там ні хацелася б сп. Наварычу, але
ён і капітан Фогель — не адно і тое ж.
Але пасыл зразумелы: стратэгічныя пы-
таныні выжываньня славянаў маюць
прыярытэт па-над дробнымі клопатамі
невялікіх народоў пра сваю незалеж-
насць. Капітан Фогель мог пераймацца
лёсам славянаў, але наўрад ці атаясамлі-
ваў гэткую пагрозу з кітайцамі. Клопат
Наварыча ў tym, што боязі жандарскага
капітана з 1863 году нам наўрад ці зразу-
мелія на ўзроўні падсвядомых жахаў.

Аналіз вайны 1812 году ў разьдзеле
XIV (п.2). З аднаго боку, усё нармальна:
падзеі адбываліся на гэтай зямлі, Банапар-
т рабіў палітычныя заходы, каб мабіліза-
ваць на свой бок насельніцтва былой
Рэчы Паспалітай... Стоп! А ці згадваецца
у «Літоўскім вайку» тая Рэч Паспалі-
тая? Але ж, аднойчы згадваеца. Гэтак-
сама аднойчы — Вялікае Княства. Апі-

да паўстання

воднага разу — Крымская вайна, на той час зусім нядайная, найярчэйшы прыклад таго, што Захад, «Эўропа», можа пры пэўных абставінах аўяднацца, каб працістаяць Рasei. Вайна, якая, паводле саміх расейцаў, паспрыяла ўсьведамленню неабходнасці глубокіх зменаў ва ўнутранай палітыцы.

Нерасхістванье чоўна

Цяжка назваць рэканструкцыю Наварыча адэватнай гістарычным крыніцам, хутчэй эта рэалізацыя аўтарскай задумы коштам тэндэнцыйнай маніпуляцыі гістарычнымі фактамі. Ад волонтарызму церпіц дакладнасць апісанням матываў чалавечых учынкаў (бо як жа расцлумачыць гатавасць шляхты ісці на збройны супраціў без апоры на гістарычную памяць пра шляхецкую Рэч Паспалітую, пра залатую вольнасць і г.д. бязь сувязых прыкладаў, што імперыя ня ўсёмагутная). Але аўтар выйграў ад сваёй гістарычнай «несумленнасці». Бо ўважліве чытанье пераконвае, што ўсе гэтыя «недакладнасці» ёсць съядомай ахвярай фігуры дзеля дасягнення галоўнае мэты. Фігура важкая — твор жа нібыта гістарычны. Якая мэта апраўдвае гэткі крок?

Калі казаць пра асьвятленне нетраў гісторыи, пра ўзнайденне ў съядомасці чытача гістарычных падзеяў, настроў людзей мінулага, іхнія псыхалёгі, дык «Літоўскі воўк» атрымае невысокую адзнаку. Калі шукаць рэакцыю на сучаснасць, раман выйдзе напамат цікавішы. Асьвятленне гістарычных падзеяў выглядае цалкам падпарафаваным расейскім гісторыяграфічным канцепцыям, і эта ня можа выклікаць станоўчых эмоцый. Але выбар на карысць мовы каляніяльнага дыскурсу ёсць выдатнай дэманстрацыяй грамадзянскай пазыцыі. Прывяртэты Наварыча-сучасніка (правшу — аніякіх паралелей!) канцэнтруюцца вакол ідэяй «нерасхістванья чоўна», супрапоўніцтва з рэальнай сілою, адмоўнага стаўлення да нефармальнае палітычнае актыўнасці і — рэзка адмоўнага стаўлення да палітыкаў.

Пісьменніка перапаўняюць непрыхільнія пачуцьці да дзеячаў, чыя ахвярнасць выклікае ахвяры перш за ўсё сярод іхніх прыхільнікаў, да прапаганды, якая найболыш і найперш падманвае ша-

раговых прапагандыстаў, да высакародных лёзунгаў, што маўчаць пра пакуты, якія выкліча іхніе ўласцівенні. Ён не хавае горычы, што да палітыкаў-самавукаў, агітатарап-дyleтантатаў, ваёнікаў, не знаемых са зброяю, безз якіх, аднак, не бывае ніводнага рэвалюцыйнага руху. Атрымоўваецца пасылядоўная кансерваторычная пазыцыя, якая ўзяўным дабротам рэвалюцыйных праектаў пераканана і настойліва супрацьпастаўляе спакой і стабільнасць існага ладу: Наварыч шырокая выкарыстоўвае сымболіку сямейнага жыцця, спакой якога парушаюць што амурныя, што палітычныя фантазіі маладзёнаў.

Вось такая філязофія

Гэткі непатрабавальны падыход да ўлады, натуральна ж, вельмі распаўсюджаны. Ён вельмі старажытны. Але ён таксама вельмі павярхоўны. Ягоныя недахопы даўно вычарпальна раскрытыкаваныя. Але старажытнасць іх недакладнасць на робяць ідэялічную канструкцыю менш прыцягальную для людзей пры ўладзе. Ім філязофія «Літоўскага воўка» павінна спадабацца. І сапраўды, як мы ведаєм, спадабалася.

Добра выходзяць сцэны з выпіўкою

У рамане сапраўды ёсць на чым спыніцца воку. Найбольшым дасягненнем, на мой погляд, ёсць сцэна пачастунку «пад гарэхам» (раздзел VIII). У беларускіх сучасных пісьменнікаў традыцыйна добра выходзяць сцэны з выпіўкаю, але цымус тут у іншым. Сабраныя за адным шчодрым сталом субяднікі вельмі хутка апынаюцца ў настроі братэрства і ўзаемаразумення. Хваляя зас tol'нага красамоўства непазыбежна ўзносіць усіх, незалежна ад пасадаў, да ўзроўню вольнолюбівых сыпчачаў — і ўсё сказанае з поўнай згодай забываецца ранкам. Забываецца ўсімі, акрамя маладога хлопца, які ўпершыню ў сваім кароткім дарослым жыцці сутикнуўся з гэтай рытуалізованай крывадушнасцю.

Сцэна вартая, бы той санэт, цэлай памяці. Не памылося, калі скажу, што нешта такое колісць перажыта самім аўтарам у бурлівы перабудовачны час. Зь іншага боку, гэта з жыцця ўзятая сцэна выписаная паводле старажытнага канону

каляніяльных раманаў, і ейная крыштальная дасканаласць прыходзіць падман. Сапраўдныя людзі больш разнастайныя, а гэта выглядалі арабы, індыйцы, эгіптяне ў вачох суплеменінкаў Кіпінга: людзі ўсходу ўсе аднолькава прымітывныя, нетрывалыя ў сваіх думках, эмацыйныя. Створаныя, каб імі кіраваў нехта іншы. Гэта наўрад ці варта ўяўляць сябе самім «тубыльцам», хіба што іх цікавіць прэмія імя Сэзыла Родса. Для тутэйшага гэта праблема не палітычных перакананняў, а душэўнае раўнавагі: патрабная нейкая процівага наканаванасці каляніяльнага лёсу. У «Літоўскім воўку» пропівает няма. Адчуваеца зададзенасць асноўнае думкі: не дараслы мы да паўстання.

Сп. Наварыч быў бы кепскім пісьменнікам, калі б пісаў вычарпальна-просталінейна. Ідзі выкладаюцца далікатна і ненастойліва. Толькі паўсюдная прысутнасць іх літаральна ў кожным разыдзеле пераконвае, што пазыцыя выключочна пасылядоўная. Толькі поўная адсутнасць хістаныні ў ідэйных супрацьнасцях падказвае, наколькі падпарафаваны раман служэнню адной думцы.

І адно бяспірэчны талент апавядальніка дазваляе насуперак гэткай ідэйнай скіраванасці захаваць займаўніцтва аповеду, што раз прыбываючы адчуваўні пустаты і сухасці (а дакладней, неакрэсленага напачатку расчараўання, выкліканага непрыманьнем Наварычавай ідэйнай надбудовы). Раман нікуды ня кліча беларуса, больш за тое — ставіць крыж на кожным зародку спадзявання. Ён прапануе забыцца на вельмінае мінулае (бо яго не было), ціха жыць як набяжыць (бо будучыня таксама пазбаўленая вельмі) і на марыць пра нешта больше, бо ў мірах адно пустата і спакуса.

Скарочана. Поўны варыянт артыкулу можна прачытаць у: ARCHE. 2006. №5.

Алесь Наварыч.
Літоўскі воўк. —
Менск:
Мастаковая
літаратура,
2005. —
(Сэрыя
«Беларуская
проза XXI
стагоддзя»).

Два прарокі ў сваёй Айчыне

Перачытваючы клясыку з Аляксандрам Фядутам. «Хрыстос прыязмліўся ў Гародні» Караткевіча, «Вершалінскірай» Карпюка.

Беларусы — этнас, які яшчэ не пасыпей усьвядоміць сябе самастойнай і самакаштоўнай нацыяй, сваю краіну — сувэрэннай і незалежнай дзяржавай, уласны лёс — Гісторыяй. І, нарэшце, сваю літаратуру — Клясыкай.

Сыпярша, як вядома паводле перакладу Васіля Сёмухі, было Слова. І Слова было ў Бога. І Слова было Бог.

А потым Слова прыязмлілася ў Гародні.

Так, прынамсі, съцвярджаў эвангеліст Уладзімер — адзін з двух эвангелістаў негабрэйскага падданіння. І нават калі нейкія недакладнасці і ўкраліся ў ягонае Эвангельле, гэта ўжо ня мае практична анікай ролі. Хаця б таму, што ва ўсёй Беларусі толькі Гародня і магла б прэтэндаваць на статус уласнай Юдэі — настолькі чужародная яна, настолькі своеасаблівая, настолькі выпадае з агульнага шэрагу беларускіх гарадоў.

І калі Слова і спусьцілася ў Беларусь, то — перакананы — зь цікаўасці: што яны там, гэтыя гарадзенцы, здольныя выдумаць такога, каб яшчэ больш адрозніца, давесці сваю незвычайнасць?

І — прыдумалі.

Шкаляр стаў для іх Хрыстом. То бок — Словам.

І ў імя гэтага Слова вышэйшай — найвышэйшай, у параўнанні са словамі іншых людзей, няхай нават вадароў, зямных і нябесных, — ісьціны гарадзенцы паднялі бунт, пе-

рабілі многіх людзей — шляхетных і простых, каталікоў і праваслаўных, бо тыя съцвярджалі, што Хрыстос у Гародню зусім не зьбіраўся спускацца, а проста шкаляр, каб зарабіць на хлеб, выдаваў сябе за Хрыста, а спадарожнікаў сваіх, такіх жа непатрэбных, — за апосталаў Хрыстовых.

Караткевіч верыў у тое, пра што пісаў. А напісаў ён книгу пра тое, што народ заўсёды мае рацыю, бо адрозніць сапраўдных прарокаў сваіх ад ілжэпрарокаў, у якія б расы тыя ні апраналіся. І Юрась Братчык у яго тым і адрозніваеца ад кардынала Лотара і правялебнага Грэня Балвановіча, што ні расы ня носіць, ні хлусіць ня хоча. Раз ужо называўся Хрыстом — паводзь сябе сумленна, выкупляй чужия грахі і нават пагаджайся прыняць съмерць — дзеля людзей. «Простых», як сказаў бы іншы клясык, «людзеў».

А на гэтае ня кожны здатны. Самазванцаў на трон — хоць гаць гаці, а вось каб самазванцам — у турму ці на прэнг... Для гэтага патрэбна мужнасць.

Прычым незвычайная.

Юрась Братчык у Караткевіча — таленавіты актор і мужны чалавек. А таму заслугоўвае шчасціца.

І ў канцы — шчасціце. Кожны атрымаў тое, чаго быў варты.

Фарысэі-святыя — нямірную канчыну ад рук народных месьціўцаў.

А Юрась, які аб'явіўся гарадзенцам, — съветлае жыццё і ральлю, у якую можна кідаць зерне, каб праз шмат стагодзьдзяў узышло яно ў якім-небудзь санэце ў паэта, дзяцінства якога праішло ў Гародні.

І эвангеліст Уладзімер, сын Сямёна, які паверыў у магчымасць такога чуду, напісаў съветлую книгу пра змрочныя часыны. Кнігу пра прарока, прынятага і зразуметага ў Айчыне

сваёй — народам сваім.

Можа, таму, што ён да канца верыў у свой народ. Верыў у магчымасць, што той стане відушчым.

І выйшла вялікая кніга — працяг пазмы пра Вялікага Інквізытара іншага беларуса, Фёдара Дастаеўскага (Тургенев, памятаеце, прыгадваў: «на сцэну выйшаў съветлавалосы гарбаваты беларусец...»). У Дастаеўскага ж таксама, калі чытач памятае, спускаеца на зямлю Хрыстос, якога ніхто не пазнае — акрамя Вялікага Інквізытара. І пазнаўшы Слова Ісусіны, ён прадае носьбіта гэтага Слова на пакуты — каб Збаўца другі раз ня выратаваўся і ня змог павесці свой народ да Святла.

Дастаеўскі ня верыў, што другое прышэсцце Хрыста прывядзе хоць да чаго вартага.

Караткевіч — верыў.

Уласна кажучы, вера ў лепшую — у славутую съветлую будучыню — і

робіць кнігу, як съцвярджалі тэарэтыкі літаратуры часоў майго студэнцкага юнацтва, творам сацыялістычнага рэалізму. Тым больш, калі Хрыста ратуюць ад рук інквізытараў тыя сям'я «простых людзі».

I, перачытваючы «Хрыстос прызмліўся ў Гародні», я чамусьці лаўлю сябе сёньня на думцы пра тое, што Караткевіч да канца верый у выратаванье свайго героя ад смерці. Фінал у яго атрымаўся вельмі натуральны. Быццам выратаваць новага Хрыста з рук інквізытараў — тое са-

Толькі вось — не выходзіць
Валадарства Нябеснага на
зямлі.

мае, што выйграць партыю ў шахматы ў Съмерці, якая вязе нас у Вялікае Нідзе на Ладзьдзі Роспачы. Раз плюнучы. Згуляў — выйграў. Усіх, акрамя сябе самога, як Гервасій Вылівака. З той толькі розніцай, што і цябе вырвуць з яс съмяротных абдымкаў — выратаванья табой. Народ вырве.

Караткевіч любіць народ. I гісторыя, распаведзеная ім, — съветлая.

А ёсьць жа і іншай вэрсія амаль той самай гісторыі.

Сыходзіць зь нябесаў да «простых людзей» новы прарок. Новы Ілья — Альян Клімовіч. Таксама — мужыцкі прарок. I вядзе ён такіх самых мужыкоў за сабой. I абяцае ім Валадарства Нябеснае. I нават пачынае будаваць яго — проста там, дзе жыве. Непадалёк ад Гародні.

Толькі вось не выходзіць Валадарства Нябеснага на зямлі. Пэўна, таму, што кожны здольны пабудаваць толькі паводле таго ўзору, які існуе ў ягонай галаве, які ён ведае з дзяцінства. А што ведае «прости чалавек»? Рабства. Няволю. Змрочную зайдзрасць да чужога посыпеху. Няўцягненную няневісьць да тых, хто здолеў вырваваць з багн будзённасці і стаць «няпростым». I Альян Клімовіч менавіта такі зямны рай і пабудаваў, з усім комплексамі ўласнага цяжкага дзяцінства, вымесціўшы ўсе свае няўдачы, усю сваю цяжкую долю — на іншых, такіх жа «простых», як і ён сам.

А яны яму — верылі.

Пакуль ён ня вырашыў давесці,

што можа тое, што анікому не пад сілу, апрач Бога. Ён прызначыў дату, калі наступіць Канец Съвету. Так піша іншы беларускі эвангеліст — эвангеліст Аляксей. Аляксей, сын Нікіфара, Карпук.

Юрась Братчык у Караткевіча таксама цуды робіць, але ўсё больш зразумелыя. То здолее тысячи галодных гарадзенцаў двума хлябамі ды пяццю рыбамі накарміць. То Съляпым зрок верне. То бок, робіць ўсё тое, што рабілі іншыя мужыцкія щудатворцы, ад Панурга да Тыля Ўленшпігеля ўлучна. Але прызначыць дату, калі ўсе праведнікі выратуюцца, а грэшнікі загінуць — такі ж замах на Боскую прэрагатыву, як прызначэнне даты рэфэрэндуму ў 1996 годзе — мінуючы Вярхоўны Савет. Уявіць сабе гэта можна, але — не канстытуцыйна і не па-боску.

А далей Эвангельле ад Аляксея распавядае і зусім змрочную гісторыю. Калі цуд не адбываецца, людзі, якія верылі ў новага Ільлю, вырашаваюць укрыжаваць яго, каб ужо зусім шальмаваць хлуса і самазванца.

Уласна, менавіта такі вырак выносіць кардынал Лотар Юрасю Братчыку і ў Караткевіча.

Братчыка, як чытач памятае, ратуюць.

I Альяша ратуюць. Але не таму, што вераць яму, што ён праведнік і здольны павесці за сабой. А проста таму, што ўкрыжаваць жывога чалавека — яно ужо неяк дзікавата нават для жыхароў вёскі на Гарадзеншчы-

не. Ну, камянімі закідаць, у першій выкачаць — гэта яшчэ сюды-туды. А ўкрыжаваць...

Праўда, выратаванье аказваеца часовым. Прыходзяць немцы. Ні бальшавікоў, ні цыганоў з габрэямі ў вёсцы не аказваеца. Расстраляць няма каго. I нейкай старая зь ліку тых, што верыла Альяшу, як Хрысту, са злосці тыцкае ў яго пальцам: вось жа, Антыхрыст ён! Расстраляйце яго!

Чаго ж ня выкананец просьбу старой фраў?

I неадбытага прарока расстралялі. Толькі цікаўныя хлапцы вераб'ямі пырснулі ў розныя бакі — падымаючы пыл.

Дзіве гісторыі пра двух прарокаў, што, як у люстэрку, процістаяць адзін аднаму, але маюць надзвіва багата падабенстваў. Адзін зь якіх пры гэтым — ляўшун.

У змрочнай прыпавесці, распаведзенай Аляксеем Карпуком у «Вершалінскім раі», знаходзім такое ўпэўненае веданье сапраўдных народных нораваў, што здаецца, нібыта съветская будучыня беларусам не пагражас зусім. То бок мы яе ніколі не пабачым.

Гэта дзіўна: Карпук жа палітычна ў гэтую самую съветскую будучыню верый куды больш за Караткевіча! Але ягоны талент быў такім, што адлюстроўваў реальнае веданье ў значна большай ступені, чым палітычныя перакананні.

Уласна кажучы, як вучылі мяне тэарэтыкі літаратуры ў родным універсітэце, гэта і ёсьць — клясычны крытычны рэалізм.

I пры гэтым змрочны і горкі раман Карпuka палае такай шчырай ярасцю, што чытач разумее галоўнае: ён, Карпук, як і Караткевіч, любіць свой народ, сваіх беларусаў! Любіць да болю! Яны абодва свае кнігі пісалі для таго, каб «простым людзям» жыліся лягчэй і лепш!

I абодва, як выявілася, ня ведалі галоўнага: «прости людзі» кніг не чытаюць.

Можа быць, таму съветлае прароцтва Караткевіча і змрочнае прароцтва Карпuka ў роўнай ступені не былі пачутыя.

Бо няма месца прарокам у сваёй Айчыне.

Нават у Гародні.

Бо «простым людзям» заўжды было лягчэй паверыць у хлусьню, чым зьмірыцца зь ісцінай.

ГОТГАЛЬД ЭФРАІМ ЛЕСІНГ

Pieraklaŭ Aleś Jaževič.

SPAKUŠNICA ZZADU

— Hlań, siabar, hlań, chto tam hulaje?
 Panienka — vočy adbiraje.
 Jaki cudoúny stylny ūbor,
 Nu a chada — dyk prosta ūzor!
 Čaruje miednym blaskam volas,
 I milaħučny, mabýc, holas.
 Figurka zhrabnaja jaje
 Cnatlivaść samki vydaje.

— Chutćej, siabruk. Zirnuć ja maru,
 Ci tak jana pryačna tvaru?
 Bo kali zzadu mierkavać —
 Idzie Venera tam, vidać.
 Panienka klubam paviarnula.
 Ura! Na nas jana zirnula.
 Za kim my biehl? — Za staroj
 Va ūbory panny maladoj.

KAZA I BAJAN
 U daǔni čas, jak miž planet
 Stvaraūsia hety biely šviet,
 Tady luby žviaryny vid
 Moh pierajnačy svoj prykid.
 Ū lusterka hlanula kaza —
 I pakacilasia šlaza.

Pryčyna plaču — Tvorac Boh
 Špiarša prydumač koz biaz roh.
 A ūsie salidnyja žviary:
 Łasi, aleni i Zubry —
 Rahatyja. Čamu ž jana
 Biaz roh pavinna być adna?

— Pramilly Boža, pamažy,
 Pastaū mnie rožki, jak nažy!

Kab blask majich almaznych roh
 Ad vočých zubkaū zaściaroh.
 I kab lasoč valadary:
 Łasi, aleni i Zubry —

Üziali mianie, jak jość, svaju
 U zhurtavanuju siamju.

Nia dumaj pra kazla darma —
 Jamu nastauču ja sama.

— Oj, kozačka, — skazuč joj Boh, —
 Tabie b ja ščyra dapamoh,

Ale ū karobcy, dzie tvoj pryz,
 Lažyč jašče adzin siurpryz!

Jaki jon, jak jaho nazvać? —
 Voš heta nie mahu skazać.

Siurpryz zusim nie dla ciabie!
 Artyst by ūziau jaho sabie.

(«Bajan!» — skumiekala kaza
 Pra toj prydatak da priza.)
 Tut Boh padnosić karabok —
 Kaza ad radaści skok-skok.

— Voš rohi! Na! — farsi, badaj!
 (Siurpryz svoj, raju, nie čapaj!)

Abhortka tresnula i — voj!
 Kaza z rahataj halavoj.

Bliskočuč rohi, jak ahni —
 U ščaści pralatajuč dni.

Rahami ciešycca kaza —
 Smačniejšaj stala dzieraza.

I hetak skača da niabios,
 Niby joj kryly Boh prynios!

Ščašlivaja? — A choć by j tak!
 Prachodziū čas, kaza, adnak,

Čaściej hladziela na kustok,
 Dzie byu schavany karabok.

Jak samaľubleny Narcys,
 Pakoju nie davač siurpryz;

Jak čaradziejny amulet,
 Kazu pryciahivač sakret;

Čarviak nutro baluča hryz —
 Chaciełasia adkryć siurpryz!!!

Kaza hadala časta ū śnie —
 Bajan u korabie ci nie?..

Žlaciela stužačka i — voj!
 Kaza z kažlinaj baradoj.

Byla prydatkam barada! —
 Kazy spradviečnaja biada.

Tuha takaja praniala,
 Što radaśc blizka nie byla!
 Pakutuje duša ad ran:

— Našto mie-mie-mnie byu bajan?!

DER TANZBÄR

Pierakuliū miadžviedz zacirku
 I ūcioč da svajakoč u les.
 Jon tančyj jim — sa škury lez,
 Jak tančyj hledaćam u cyrku.
 I pavučaū: «Bački i dzieci,
 Kab vas lubili va ūsim świecie,
 Rabiecie tak — chto nie prastak?»
 — Dalouč, — zaroū stary, —
 Z sabo «mastactva» zabiary.
 Bo pad dudu skakać na dvuch —
 Adbitak rabstva, nizki duch.

BIADNIAK

— Jak dumaješ, biadniak bajicca śmierci?
 — A chiba jon žyvie? Nia moža jon pamerci!

DASTAVIERNASĆ

Nie skažu, ci daviažiecca
 Zaútra dzień pražyć.
 Toki ūsio ž kali prydziecca
 I butelka padviarniecca —
 Budu zaútra pić!

SALAMONU

Što homo sapiens siarod tysiač dzieū
 Pabyň ni z kim nie zachacie —
 Zdajecca džiūnym mnie.
 Dy dzivīc bolš mianie,
 Što homo sapiens siarod tysiač dzieū
 Dastojnaje nie nahladzieū.

SKUPIARDZAJU

— Zajzdrošču? Ja — tabie? Ž jakoj pary?
 Dy vjihraj ty miljon, ničoha nie rabi — pamry!

KAŁYCHANNA VANDROŪNIKA

Cicha nad harami
 Loh zmrok,
 Pa-nad lasami
 Vieciarok
 Nia choča bolš hulač;
 Ptuški mačač u lesie.
 Chutka užo, urešcie,
 I ty budzieš spać.

MUSTER DER EHEN

Chaču apieč vam prykład redki,
 Čaho ū žyćci, badaj, niama.
 Što ślub — ciarnoūnik, a nia kvietki,
 Daldonič kožny, a darma.

Vam treba viedač, što byvaje
 Uzorný ślub biaz dram i chmar.
 Jon čyścinioj svajoy siahaje
 Za niebaschily vašych mar.

Miž tym — nia prync jaje abraný,
 Byla j žančyna nie ū śviatych.
 Ž jich kožny mieū svaje zahany,
 Bo ūrešcie, chto ž nia maje jich?

Našmiešnik tut mianie padlovič:
 — Byli zahany? Mo j hrachi?
 — Schilicie hołač nic, panovie:
 Jana — ūlapaja. Jon — hluchi.

Юрась Петухоў

Вечар. Прыпынак. Зіма.
Мы чакаем аўтобуса.
Я. Сыпейных вершаў няма.
Ты. Чакаеш аўтобуса.

Плошча. Сталіца. Свято.
Спадзяванье на лепшае.
Ты. Пачуцьцё не прыйшло.
Мы з табою ня першыя.

Сяргей Макарэвіч

Незнамка,
Падары мне ўсьмешку
З сваіх вуснаў
Жывых.
Усьміхніся сваімі вачымі,
Што,
Як каштоўныя камяні,
Надзяляюць мяне
Сваім звязынем
Пры кожным дотыку позірку.
І толькі маўчы —

Я бяз слоў усё разумею.
Увайдзі ў мой храм
Душы
Нямой
Ды застанься там
Назаўжды.

Зыміцер Панкавец

Спн.Н.

Вокны кватэръ
выходзяць на Млечны шлях
пайду прайдуся

ПАРОДЫЯ НА ХАЙКУ А.ХАДАНОВІЧА

дзячу японцам
за лепшыя знаходкі —
хайку і танкі

Юрась Нераток**БЕЗ НАХНЕНЬНЯ**

Ты то корміш, то доіш хімеру,
Побач лярваю музя ляжыць.

Годзе тузаць алоўкам паперу:
Што тваё — ад цябе не збяжыць!
Скідай німб і ня вер у харызму,
Зылезь са сцэны, прастуй у фое!
Шмат падстаў у твойго пэсымізму,
А ці траба падстаўкі твае?

Бо паслья, як усе мы загінем
І згніоцы у зямлі карані,
На ўспаміны нашчадкам пакінем
Не паперу — адны камяні.

Сяржук Жыцень**VIERŠ NA PERFAKARCIE**

PAD NIEPRYTOMNAJ CIAŽKAŚ CIU
RAZVAHAU
DUMKI VYŁAZIAĆ Z HAŁAVY NA
PAPIERU.
I, NIA MAJUČY ZŁYCH NAMIERAŪ,
RASPAČYNAJUĆ SVAJO
PALAVAŃNIE;
ZASYNNAJUČY MIZ BAČYNAŪ
KNIHAU,
ZACHOŬVAJUČY Ũ SABIE VIERU
PAŽBIEHNUĆ RUK VIERŠAMIERAŪ,
ČAKAJUĆ KRASAK NA
PACHAVAŃNIE.

Фэстываль «Бітлз назаўсёды» пад Лагойскам 20 траўня.
Жоўтая субмарына плыла пад бел-чырвона-белым сцягам.

ЮЛІЯ ДАРДЗІКЕВІЧ

Кветкі для паэта

Успамін пра адну сустрэчу з Рыгорам Барадуліным.

Адлятае пава залатая.

— У якую ты ляціш мясьціну?

— Я лячу праз акіян вялікі...

— Жаніху ты занясеш вясыціну?

— Добра, прынясё табе пісмо я, Твой жаніх напіша, поўны ласкі:

«Тысяча цалункаў і вянчанье,

Калі Бог дазволіць, пасъля Паскі».

**Рыгор Барадулін
(пераклад з Хайма Бяліка)**

Ці здаралася вам прачынацца калі-небудзь з адчуваннем, што съвет створаны спэцыяльна для вас? Я адчула гэта адразу, як толькі з балькону дарослася вясёлае чырыканье вераб'ёў, якіх я троху падкормліваю ўзімку і якія дзячаць вясёлай пабудкай улетку. Сённяшні дзень удачлівы! «Я была ўчастніцай, а дзеля гэтага варта жыць», — скажу я сабе, калі

гэты съвет абваліцца, і пачну будаваць новы. Так і прамовіла гэтай раніцай, у думках правёўшы таўстую рысу над слупком пасылак з надзеяй, чаканьняй і вагі сваіх піццедзесці гадоў. «Пяцьдзясят гадоў! — скажаце вы. — Зусім старая!» А вось і не старая! Пры чым тут гады! Адна мая знаёмая бабуля, а ёй восемдзесят пяць гадоў, прызналася мне нядаўна: «Ведаеш, я закаханая...»

Сёння — сустрэча з паэтам і паэзіяй! У наш час такое здараенца ня часта! Я съяплюся на кірмаш, каб купіць новую кофтачку да маёй ружовай спадніцы-шасыцілінкі. «Лэдзі павінна быць у спадніцы», — казаў адзін знаёмы амэрыканскі дзед, і я з гэтым цалкам згодна. Таму на кірмашы накіроўваюся ў рады, якія радуюць вока банцікамі, фальбонкамі, карункамі і іншымі ўпрыгажэннямі жанчыны. Вось яна, кофтачка, створаная адмысловая для мяне. Цялеснага колеру мяккая трыйкатаўская тканіна, размаляваная вішнёвымі пёркамі, рукавы за-

локцік, прыгожай лініі выкат вакол шыі, і ўсё гэта аздоблена пудоўнымі маленькімі банцікамі з руліка і далікатнай абліямовачкай па нізе. Нават здымашь на яхацца — так лоўка сядзіц!

Па выхадзе ледзь ўспамінаю пра кветкі — так далёка блукаюць мае думкі. Погляд натыкаецца на пышныя півоневыя букеты, што вынеслы на продаж бабулькі з прыватнага сэктару. Выбраўшы сем самых вялікіх, пакідаю кірмаш і съяплюся дадому. Час падціскае — а 12-й ва ўніверсітэце сустэча з Рыгорам Барадуліным!

На трамвайнім прыпынку да мяне нечакана кідаецца кабета: «Жанчынка, лобая, прадайце, калі ласка, адну кветачку, а то патэлефанавалі нечакана — такое гора — пахаваньне ў нас, вось еду тэрмінова, ды купіла пяць кветак, толькі такія букеты і прадавалі, а вы ж ведаеце, колькі патрабона...» «Аб чым гамонка! Бярыце дарма! Я сёння згодна апчасылівіць цэлы съвет, а тут такая дробязь!»

Быццам на крылах узылятаю ў трамвай — і разумею, што я таксама засталася з той колькасцю кветак, зь якой ходзяць хіба што да помніка, а не да жывога паэта. Простае рагшэнне падараваць камунебудзь яшчэ адну кветку ў трамваі чамусыці не прыходзіць да галавы, і я сышоджу на плошчы, да кветкавых шапікаў, дзе куплю ашаламляльна прыгожую півоню барвовага колеру — іншых не было.

Калі заходжу ў паўночную залу, сустрэча ўжо пачалася. Няўжо стаяць прыйдзеца? Аднак у гэты момант да мяне падскоквае сымпатычны мужчына, звялікай пашанай вядзе наперад і ўсаджвае на адно з крэслаў, што стаяць, бы прэзыдым, крыху збоку ад трыбуны. Жанчына з кветкамі не павінна стаяць у праходзе! Жанчына з кветкамі — гэта ня проста жанчына. Аднойчы на працы мне падарылі ў дзень нараджэння прыгожы букет — вельмі прафесійна складзены, з дадатковымі дробненікімі кветачкамі бэзавага колеру, нейкай дзіўнай мяцёлачкай, агорнуты праразыстымі цэляфанавымі карункамі! З гэтымі творамі ікебаны ішла праз горад і адчуvalа сябе на змучанай працоўным днём пажылой жанчынай, а дамай, панай, спадарыней... Зайшла ў краму — адразу да мяне кінулася прадавачка: калі ласка, што для вас? Увайшла ў напоўнены аўтобус — купка маладых людзей пратасыціла мяне наперад, а мужчына — дзвіа дзіўнае ў нашым горадзе! — галянтна прапанаваў мне сваё месца.

Таму я з годнасцю каралеўскім кіуком дзяякую чалавеку, што падсунуў мне крослы, і аглядваюся. Вакол мяне сядзяць мужчыны вельмі прыстойнага выгляду, аўдыторыя маладая — студэнты. Слухаю стомлены голас паэта, у якім чуваць непрыхаваны боль за нашу сумную рэчаіснасць, і адчуваю, як сылёзы пачынаюць казытаць вочы.

Потым з аўдыторыі пачынаюць сыпцаца пытаныні, вельмі драматычныя, пра нашыя грамадзянскія проблемы. Я была б ня я, калі б таксама ня ўткнула сваю дзюбку. «Паважаны Рыгор Іванавіч! Вы як паэт павінны быць абазнаны ў пытаннях хаханыня, таму давайце пагаворым на гэту тэму!» «Добра, — адказвае той, кінуўшы на мяне позірк, — давайце пра хаханыне, я якраз і збіраўся аў ім паразмаўляць».

Тут размова павярнула ў другі бок, пайшли пудоўныя пераклады з гіпапанская. Яны перасыпаліся рыхыкоўнымі барадулінскімі жартачкамі, што ўгоняць у чырванин каго хоч.

Але ў гэты момант аднекуль зъяўляецца цётка прыблізна маіх гадоў, з высокім

стаўбром узьбітых, асьветленых валасоў на галаве, у ладнай турэцкай сукенцы — не інакш прадстаўніца ад гарадзкога кіраўніцтва. Букет, які яна трymае ў руках, можа, і прыгожы, але ўсё сапсавала спадніца атрутна-салатнага колеру з гаfrаванай паперы, у якую ён загорнуты — ні Богу съвечка, ні чорту качарга. Стала перад паэтом і пайшла мянціц: «Дорогой Рыгор Іванович... Вы... В нашем городе... Как мы счастливы...»

«Ах ты... — думаю. — Не магла знайсці для нашага паэта піцьрага беларускага слоўца!» І імкліва да Барадуліна — кветкі ў руцэ, мая шаўковая шасьцілінічка так і ляціць за мной усыед. Падыходжу да яго і разумею, што няма такіх слоў, якія маглі бы распавесці, што ён такое для нас. «Тысяча цалункаў...» — укладваю ў гэтыя словаў ўсю сваю ўдзячнасць і працягваю кветкі...

О, ён ня толькі жывы — ён вельмі

спрытны! Жавава да мяне падбягае, цалуе, цалуе і прыгаворвае: «Вось такое хаханыне, вось такое». І пічыра признаюся — было вельмі прыемна. Падухальныя воплескі аўдыторыі я з ганарлівымі відамі гаркамаўскай прадстаўніцы — шчоўк, шчоўк абцасікамі — ведай нашых! Падыходжу да свайго месца і што я бачу? Самая прыгожая барвовая півонія валаеца наўпрост пад мяім крэслам! Як можна дапусціць, каб мой паэт застаўся з шасьцю кветкамі? Я хоп півоню ды назад. Тут залія выбухнула такім рогатам — усе ледзь з крэсл не зваліліся. Вырашылі, што мне так спадабалася — адараўца не магу. Думайце сабе што хочаце, а мы яшчэ раз дужа салодка падараваліся!

Ну, вось і ўся гісторыя. А пра тое, што ён напісаў у аўтографе, не скажу. Бо гэта толькі мне. Мне адной.

Галіна Люмараўва, Віцебск

У нашым съязгу ёсьць усё

14 траўня пазначана ў календары як Дзень Дзяржаўнага Съязга і Герба. Аднаго разу давялося мне пабачыць, як гэты дзень адзначаўся на Цэнтральнай плошчы Менску.

Праз плошчу вайскўцы ў параднай форме ўрачыста пранесцілі на руках вялікае палотнішча, данесцілі яго да флагштоку і пад гукі гімну адбылося ўзяццё ўсіх съязга. Пры гэтым падзеі людзей на плошчы амаль не было, калі не лічыць 3—4 аўтобусы ПТВэшнікаў з Заводзкага раёну, якіх пільнавалі, каб тыя не разъбегліся, некалькі настайніц. Падумалася тады, ці пабачу калі, як так урачыста й беражліва беларускі вайскўцы пранесуць праз плошчу наша нацыянальныя гісторычныя съязгі.

Цудоўна помню тыя некалькі гадоў мінулага стагодзьдзя, калі гэтыя сымбалі сапраўды ўпрыгожвалі Дом Ураду. Съязг горда трапляў у паветры і ў мяне выклікаў пачуццё радасці. Нават калі ў гэтым не было патрэбы, я стараўся прайсці ці праехаць праз Плошчу Незалежнасці, каб лішні раз пераканацца, што съязг на месцы, што ён лунае над горадам, што ён жыве, а разам зь ім жыве і Беларусь!

У нашым съязгу ёсьць усё — чысьціна, пляшчота, цнатлівасць і ў той жа час — съязьд, вольнасць, моц. Гэта съязг — змагар, съязг — праможца. А ў высокім блакітным небе ён падобны на птушку з белымі крыламі, на белы карабель альбо на добрую вестку, што ляціць да нас зь нябесаў.

І вось гэтая прыгажосць, нашая гісторычна спадчына пад забаронай ва ўласнай краіне.

Сучасны дзяржаўны чырвона-зялёны съязг выглядае цяжкім і грувасткім. Такое ўражаныне, што яго толькі што выцягнулі з вады. Амаль паўсядна, дзе ён вывешаны, ён на 2—3 абароты абкручены ветрамі вакол дрэўка і галоўны элемэнт съязга — беларускі арнамэнт — схаваны ад вока. Я не збіраюся тут кіпіц з гэтага съязга. Скажу нават сумленна, што за савецкім часам ён мне таксама здаваўся самым прыгожым з усіх съязгоў 15-ці саюзных рэспублік. Проста я так быў выхаваны, у любові да Беларусі.

Толькі з цягам часу я зразумеў, што справа на ўтым, прыгожы ці не прыгожы съязг, а ўтым, якую функцыю выконвае ён у грамадстве і якое стаўленне само-

га грамадства да сваіх нацыянальных сымбаліяў. Дык вось, сучасны дзяржаўны съязг РБ, можна сказаць, бездаглядны. Прыхільнікамі гісторычных сымбаліяў ён не патрабны. А тыя, хто здавалася б, павінны любіць яго, таксама не відно нешта, каб захапляліся ім ды наслі на сваіх грудзях значкі зь яго выявай. Дарэчы, тыя значкі са съязгам, якія прадаюцца ў крамах, няправільныя: на іх белы арнамэнт на чырвоным фоне (як на съязгу савецкай Беларусі), у той час як на съязгу РБ наадварот — чырвоны арнамэнт на белым фоне, то бок чырвоная вышиванка на белай кашулі. І тое, што сам съязг вельмі часта вывешваюць дагары нагамі, здаецца, таксама нікога асабліва не турбует. Ну вісіць нешта, хай сабе вісіць.

Хочацца верыць, што дзень Съязга і Герба заставаўца ў нашым календары. Толькі шанавацца мы будзем на штучныя, а сапраўдныя гісторычныя сымбалі, і яны будуць выконваць як толькі эпраэзентатыўную і распазнавальную функцыю, але і самую галоўную сваю функцыю — аўядноўчую.

Лявон Гумеñыкіаў,
Менск

ВІНЦЭСЬ МУДРОЎ

Вось жа, дзіўная рэч: усе грыбы называюцца па-свойску, а гэты, з выгляду нікчэмны, падобны да блядай паганкі, носіць гучную французскую назыву *champignon*. За часамі касмапалітычнай маладосці я захапляўся замежнай літаратурай, і на вочы мне часцяком трапляла гтае нетутыгшпа слово. Вось, барон Ляфантэн, рыхтуючыся да дуэлі, есьць ад ранку шампіньёны са съмятнай ды запівае «Кліко»; а вось мастак з Лацинскага кварталу, скончыўшы пісаць чаргове ню, сядзіць на сваім гарышчы ды сёргеа нішчымную шампіньённую поліўку; тым часам нейкія студэнты спрачаюцца пра палітыку ў парыскай кавярні «Сэлэкт», перапэцкаўшы кволыя бароды шампіньённым соусам... Тою парою шампіньёны ўяўляліся мне экзатычнімі грыбамі, што растуць дзе-небудзь у Савой ці на схілах Правансальскіх гор. І толькі пазней дадвадаўся, што гэтую экзотыку можна вырошчваць у любым цёмным і сырым сутарэнні, а каб съпнануць іх на патэльню, на трэба і ў лес хадзіць: вунь ён, туэтшы француз, узняў галаву ў гарадзкім парку, прабіў збуцьвелае шыгольле мурашніка, абляпіў сухія каровіны ляпехі на ўтравелым падворку. У маіх паўночнабеларускіх, лясных шампіньёны й дагэтуль пры нагодзе прыдушваюць нагой, уважаючы за атруту. Зьевадаць смакавая якасці шампіньёну ня змусіла нават ваенная і паваенная галадуха. Адна старая кабета, згадваючы часіны акупанцы, апавядала, што немцы перад сваім адыходам зусім ашалелі: «Набяруць у полі паганак, насмажаць ды жаруць, каб на іх халера». Насамрэч акупанты, відавочна, збіралі ды жэрлі шампіньёны. А дзесьці пры канцы 60-х давялося і мне, па прыкладзе нямецка-фашистыстукіх акупантаў, зылёгку апалаець ды набраць цэлае вядро маладых шампіньёнаў. Было гэта ў Гарадоцкім раёне, дзе я гасціўся у стрыечнага дзядзькі. Вёска дзядзькава ляжала ў глыбокай лагчыне і вакол, як кінуць вонкам, цягнуліся спусцістыя, парослыя

Шампіньён

рэдкім кустоўем адхонаы, на якіх пасывіліся каровы. У першы ж дзень перазнаёміўся з аднагодкамі і наступнага дня, ад самага ранку, пайшоў з двума вясковымі падшыванцамі адбываць радоўку. Бегаць за каровамі нам не давялося, бо іх пасыў увішны Тузік — шэры, падобны да заходнесірскай лайкі, сабачка. Сядзел ўтрох пад кустом, тулялі ў карты і смажылі на вогнішчы (насунуўшы іх на пруткі) маленькая скрылкі сала. А яшчэ падшыванцы вучылі мяне ляскатаць пугай. Прычым на проста ляскатаць, а падсякаць разбрэрсаным канцом кусты дзядоўніку ці зьбіваць купкі грыбоў-паганак, якімі было ўсыпане поле. У мяне гэта кепска выходзіла і толькі аднойчы, відаць, выпадкова, удалося, хай і без належнага ляску, зьбіць купку паганак. З такой нагоды я нават пайшоў паглядзець — ці ўсіх я іх съсек, і, нахіліўшыся, убачыў, што капялюшыкі зьбітых грыбоў спадыспаду пышчотніружковыя, а на зломе пасыпелі пажоўкніць. Пра такія адметнасці шампіньёнаў я прачытаў свойчас у «Кнізе смачнай і здаровай ежы».

— Кінь, атруціцся! Гэта ж паганкі! — разам крыкнулі вяскоўцы, калі я расцрушчыў капялюшак пальцамі.

Грыб прыемна пахнуў і — пакаштаваў я яго не без насыцярогі — быў крыху салодкім на смак.

Аднагодкі глядзелі на мяне са спалохам і дакорам. Пашкадавалі, відаць, што звязаліся з гарадзкім... Гарадзкі ж дурны... нажарэцца паганак ды, чаго добрага, памрэ.

Малыцы мне штосьці крычалі ўсьлед, але я ня слухаў: рынуў да дзядзькавай хаты.

Неўзабаве вярнуўся зь вядром і сцізорыкам у руках. Пакуль зьбіраў шампіньёны, аднагодкі хадзілі съледам, голасна съмяляліся, пыталіся, ці запрапушы на памінкі, і раз-пораз гарлалі: «А чаму мухамора ня ўзяў? Вунь, пад кустом стаіць!»

Я на такія жарты не звяртаў увагі. Поўніў вядро, прычым браў грыбы самыя маладыя ды крамяныя, а набраўшы з каптуром, паведаміў вясковым недарэкам, што ў Парыжы, прадаўшы вядро шампіньёнаў, можна атрымаць вялікія грошы. Недарэкі сустрэлі маё паведам-

леныне дружным рогатам: «А каровіны ляпехі там не прадаюцца?»

Пабачыўшы вядро з «паганкамі», дзядзька замахаў рукамі.

— Куды ты?! Нясі хутчэй за хату, пакуль куры не патруціліся!

І хаты я тлумачыў, што гэта шампіньёны, якія ядуць у самых шыкоўных пaryskих рэстарацыях, дзядзька з уздыхам пахітаў галавою, пабег на загуменые, выкапаў глыбокую яму і са словамі «Во, Віцька, набраў паганак...» высыпаў туды пaryskі далікатэс.

— Мы паганак не ядзём, імі атруціца можна. Ды і растуць яны... там, дзе каровы ходзяць, — тлумачыў дзядзька, шаруючы вядро дробным пясошкам. — Зьбіраем баравікі, махавікі, абабкі...

Увесе час, пакуль гасціўшы на вёсцы, зь мяне пацьвельвалі, прычым і малыя, і дарослыя. «Гэта той, што паганак назыўбай», — шанталі за сыпнай вясковыя дзеўкі і пырскалі съмехам. Я на іх не крыўдаваў. Дзеўкі не чыталі французскіх аўтараў і ня ведалі — якія пудоўнныя стравы можна згатаваць з «паганак».

Грыбная сітуацыя за трыццаць сем гадоў крута зьмянілася, і сёньня на той жа Гарадоччыне зьбіраюць ня толькі

Шампіньёны запечаныя

Шампіньёны (буйныя) 800 г, манная крупа (3 ст. лыжкі), булён (1/8 л), сыр. (150—200 г), цыбуліна. Зеляніна, яйка, съмятана (200 г), гарчыца (чайная лыжка), белое віно (50 мл), соль, перац.

Грыбы пачысціць, ножкі грыбоў дробна пакрышыць, зеляніну і цыбулю здрабніць, крупу абсмажыць без алею, з плаўленага сырuru выразаць кружкі па форме грыбных капялюшыкаў. Сыр, які застаўся, дробна пакрышыць, зъмяшачь з крупой, зелянінай, цыбуляй, сырым яйкам і ножкамі грыбоў. Пакласці капялюшыкі на бляху, напоўніць іх начынкай, прыкрыць кружкамі сырuru, зъмяшачь съмятану з гарчыцай і віном, пасаліць, паперчыць, заліць соусам шампіньёны, запекчы ў духоўцы (хвілін 15).

наша страва

баравікі, махавікі ды абабкі, але й валуі, съвінухі, маладыя порхайкі і нават жоўтыя рагацікі, якія і да грыбоў не падобныя. Ды што там рагацікі... у ежу пайшлі нават марынаваныя мухаморы. А вось шампіньёны зьбіраюць адзінкі, і гэтыя грыбы па-ранейшаму без усялякай карысыці для людзтва гінуць пад абцасам літога гумовіка.

Праўда, у гарадзкіх крамах гэтыя грыбы ўжо зьявіліся. Аднак і ў расфасаваным выглядзе грыбы выклікаюць насыцярогу. Я быў съведкам, як адна кабета зьбіралася ўзяць паўкілё далікатэсу, але яе сяброўка, схапіўшы за рукаво, прасіпела: «Што ты бярэш?! Іх жа на конскім гноі вырошчваюць». Пасыля таго кабету перасмыкнула: ёй, відавочна, падалося, што ў політэтыленавую торбу паклалі не шампіньёнаў, а съvezжых конскіх «яблыкаў».

Зусім ня тое ў цэнтры і на заходзе Беларусі, дзе лясоў, а значыць і грыбоў, меней. Там шампіньёны бралі і елі заўжды. Там іх ніколі ня звалі паганкамі, там яны маюць і сваё імя. Прычым для кожнага з трох відаў, што сустракаюцца ў Беларусі, яно сваё. Лясныя шампіньёны (*Agaricus silvaticus*) называюцца блатушкамі, звычайнныя (*Agaricus campester*) — пячурыцамі, а паяльвыя (*Agaricus arvensis*) — пячаркамі, ці печаркамі.

Крута зьмяніўся за 37 гадоў і съветагляд аўтара. На змену касмапалітычнаму юнацтву прысьпела моўна-пурыйскія сталасьць, і слых ціпер лагодзіць не красамоўны «шампіньён», а празаічная «пячарка».

Для тых, хто прачнуўся

26 (пт) траўня Галерэя Б. і часопіс «Дзеяслой» запрашаюць у малую залу Дому літаратара (ул. Фрунзэ, 5), дзе адбудзеца прэзентацыя кніг паэзіі:

«Вершык» Анатоля Іващенкі і «Вышэй за паўночны венцер» Марыі Барадзінай. Вядучыя: Ігар Бабкоў / Валянцін Акудовіч.

Паэтычны јам-сэйшн: Андрэй Адамовіч, Віка Трэнас, Жанна Калуста, Ігар Бабкоў, Таціана Нядбай, Уладзімір Лянкевіч, Усевалад Сыцебурака, прывід Цемрыка Велета; Барыс Пятровіч, Кася Камоцкая, Уладзімер Някляеў, гурт этнічнае музыкі «ДжамБі-Бум». Пачатак а 18-й. Уваход вольны.

(Выйсьція няма.)

Паэзія Уладзімера Арлова

Уладзімер Арлоў. Паром
праз Ля-Манш. — Менск:
Логінава, 2006.

ШУКАЙЦЕ Ў КНІГАРНЯХ І Ў НЕЗАЛЕЖНЫХ РАСПАЎСЮДНІКАЎ

Капітан Танака

Дапамажы маленькаму крабу дабрацца да свайго дому—рақавінкі. Але будзь асьцярожны: калі ты выбярэш няправільны шлях, то можаш патрапіць да зубастай акулы, глыбакаводнага восьмінога, заблытацца ў водарасьцях ці апячыся шчупальцамі мэдузы!

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Шчасльвая лічба кілера

Шчасльвая лічба Слэвіна (Lucky Number Slevin).

ЗША, 2006, каляровы, 109 хв.

Жанр: крымінальная драма.

Адзнака: 7,5 (з 10).

Небарараку Слэвіна прымаюць за зынклага сябра, які вінен мафіі вялікія гроши. У якасці аплаты пазыкаў Слэвіну прапануюць забіць сына аднаго з гангстэроў...

Крымінальная драма Пола Макгігана ўдала грае на супяречнасцях: кожны герой ня той, кім здаецца. Кіраунік нэгрыцянскай мафіі (Морган Фрымэн) — ветлівы шахматыст, ягоны канкурэнт (Бэн Кінгслі) — гангстэр-рабін, а легкадумная суседка героя — мэдычны экспэрт і аматарка вышукуй.

У гэтай кампаніі Слэвін (Джош Хартнет) — зусім не трагікамічны не-барарак, як можна было меркаваць. Недаречнасці завершаща жорсткай расплатай — і Брус Ўіліс аказваецца на сваім месцы.

Пол Макгіган вядомы глучным «Кіслотным домам», але ў гэтай карціне рэжысэр псыхадэлічнымі вымуд-

рыкамі ня злоўжывае. Уся ўвага — сюжету.

Макгігана папракалі, што ён не такі міантроп, як Тарантына, і не такі гуманіст, як Хічкок. Але забаўляльнае кіно ён робіць супэр.

Горад жаночага крыку

Сайлент Гіл (Silent Hill).

ЗША—Японія—Францыя, 2006, каляровы, 127 хв.

Жанр: фільм жахаў паводле аднайменнай камп'утарнай гульні.

Адзнака: 6,5 (з 10).

Каб выбавіць прыёмную дачку ад кашмароў, герайні едзе ў гарадок Сайлент Гіл. У мястэчку, якое каўсіці згарэла дашчэнту, дзіця зьнікае...

Замест сънегу ў горадзе съплецца попел, набрыняюць крываваю цывільлю муры, а ў сутарэннях курчацца самапальныя монстры. З воем сырэнаў прыходзіць цемра — а разам зь ёю легіёны інсектаў з чалавечымі тварамі і Пірамідагаловы кат зь велізарным нажом.

Для фанаў гульні — падказкі ў зяпах трупаў, для ўсіх астатніх — дэка-

рацы і гукавая атмасфера. Хаця сюжэт то камп'утарна-нудны, то ліхаманка-блытаны, каштоўнасць фільму — у архаічных образах, стосных у глыбінях калектыўнае псыхікі.

Рэжысэр Крыстаф Ганс (*«Брацтва ваўка»*) і сцэнарыст Роджэр Эйвары (*«Крымінальнае чытво»*) радыкальна дэмантуюць жанчыну. Яны паляць, як вядзьмарку, імпэтную паліцэйскую, зыдзекуюцца зь дзяўчынкі і непрытомнеюць ад сцэнаў мачярынства.

Першапачатковы сцэнар не прадугледжваў персанажаў-мужчынаў. Матці, дачка, фанатычка, старая... І хаця Сайлент Гіл — горад нячутнага жаночага крыку, ягоныя страхі — мужчынскія.

У горадзе бог — жанчыны.

І гэтыя жанчыны — дэманы.

Андрэй Расінскі

КІНО НА DVD

MASTER RECORDS

Маўчы, як пшаніцу прадаўшы.

Камэдыйя, Вялікая Брытанія, 2005, рэж.

Наял Джонсан.

У ролях: Роўэн Эткінсан, Мэгі Сыміт, Пэтрык Суэйзі, Крысьцін Скот Томас.

У парапіяльнага съвтара съвет сямейных проблемаў. Сытуацыя зъмяняеца, калі ў дому зъўляеца новая таямнічая служка...

Менск, Кісялевічы 12, т.: 643-21-08

НАШЫ ШАШКІ

Парады майстра Грушэўскага

Шашачнаму аддзелу ў «НН» — менш за год. Заўвагі прымаем з удзячнасцю, бо не закасцянулі. Менскі майстар Мікалай Грушэўскі нагадаў, што яго даўняга сябра Гантварга, эксп-чэмпіёна съвetu па стаклетковых шашках, заўці Анатоль, а ніяк не Аркадзь. Просім дараўваць хібу, дапушчаную ў №17.

Цешымся тым, што сп.Грушэўскі становічна ацаніў зъмест нашаніўскіх матэрыялаў, прысывачаных «праставатай» гульні. «Рубрыка «Нашы шашкі» вядзенца на добрым узроўні», — на-

пісаў шматвопытны майстар у «Народнай волі». Дзякую яму за маральную падтрымку, выказаную і ў газэце «Спорт-Кур'ер».

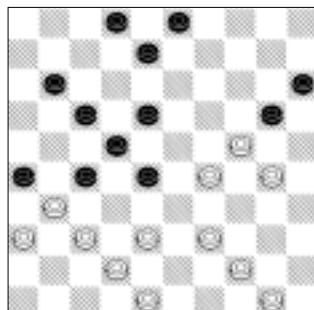
Паводле мэтра, замест «рускіх шашак» лепш ужываць выраз «шашкі-64» — «якія там яны расейскія». Пытаўніе спрэчнае: на 64-клеткавай дошцы магчыма гуляць у шашкі і па ангельскіх правілах (простыя ня б'юць назад; дамка рушиць толькі на адно поле). Назоў «рускія шашкі» замацаваўся і ня съведчыць пра манаполію Расеі на «малую дошку». Ці ж вы-

дадзеная Скарынам «Біблія руская» зрабіла яго маскавітам або піцерцам?

Парады былога съледчага капыльскай праクратуры — друкаваць больш вучэбных пазыцый, авбясьціць

конкурс рашэнняў. Па праўдзе, мяркуем, бальшыні чытачоў газэты пасыля ѹясны-2006 не да конкурсаў. Аднак — што скажа грамадзкасць? Якой быць рубрыцы «Нашы шашкі»? Вашых думак ча-каюць па адрасе nn@pro-media.by.

Х.Янсан — А.Гантварг.
Ход чорных.

АЖКАЗ: 1... 28-32! 2. 37:28
26:37 3. 42:31 22:42 4. 31:13
8:19 5. 48:37 20-25 6. 24:13
25:43 ! 6:34! 4:3! 13:13
crab nepermor razzhuk3karra.

**27 (сб) траўня
19.00**

Neuro Dubel

сольны канцэрт гурту Neuro Dubel

Палац мастацтваў (вул. Казлова, 3)

Даведкі па т.: 671-58-65

ІМПРЭЗЫ

Беларускія прасторы

У мастацкай галерэі «Ўніверсітэт культуры» да 26 чэрвеня праце выставка «Беларускія прасторы», прысьвеченая 50-годзьдзю мастака Ўладзімера Масльеніка. Сорак жывапісных палотнаў уяўшло ў экспазыцыю, і большасць зь іх — краявіды роднай Беларусі.

КАНЦЭРТЫ

HARDCOREманія: чаду!

26 (пт), 18.00 у «Рэактары» — «HARDCOREманія: чаду!» з узделам гуртоў «Куклы», «З.Б.М.Я.», «Сок», «Рыкашэт», «Унутраны сэнс» і іншых. Квіткі: 9000 (танцпляц), 12 000 (столік+кампакт-дышк у падарунак). Продаж

квіткоў — пераход Я. Коласа і перад пачаткам канцэрту. Даведкі па т.: 649-08-88, 766-24-25.

КЛЮБЫ

30 (аўт), 20.00 — «Крамбамбуля». 31 (ср), 20.00 — вечар джазавай музыкі. 1 (чц), 20.00 — Герберт Маралес з праграмай «Песні пад гітару».

<http://graffiti.avilink.net/afisha.html>

ТЭАТРЫ

опера

на сцэне Цэнтральнага дому афіцэраў

2 (пт) — «Трубадур».

на сцэне Белдзяржфілармоніі

5 (пн) — «Музычны парад».

Купалаўскі тэатар

26 (пт) — «Парфён і Аляксандра». 27 (сб) — «Чорная панна Нясьвіжу». 28 (недз) — «Паўлінка». 29 (пн) — «Івана, прынцэса Бургундзкая». 31 (ср) — «Сымон-музыка». 1 (чц), 2 (пт) — «Вечар». 3 (сб) — «Сымон-музыка». 4 (недз) — «Каханыне ў стылі барока». *Малая сцэна* 26 (пт) — «Саламея». 4 (недз) — «Адчыніце кантралёру!».

тэатар беларускай драматургіі

1 (чц) — «Шлях у Царград».

тэатар юнага гледача

1 (чц) — «Неверагодныя прыгоды Мішуткі і ягоных сяброў у краіне казак». 2 (пт) — «Сястра мая Русалачка».

ВАРТА ПАГЛЯДЗЕЦЬ 27–28 ТРАЎНЯ

Субота, 27 траўня

АНТ, 14.15

«Іван Васілевіч мяняе прафэсію».

Расей (СССР), 1973, рэж. Леанід Гайдай.

Экскэнтрычная камэдыйная паводле п'есы Міхаіла Булгакава «Іван Васілевіч». Шэдз'ур Леаніда Гайдая. Цытаты й песні з фільму сталіся гітамі.

НТВ, 21.40

«Сыціральнік».

ЗША, 1996, рэж. Чарлз Расэл.

Баявік.

Шварцэнеггер на сваім месцы. Усё выбухае, страляе і б'еца. Намінацыя на «Оскар» за мантаж гукавых

эфектаў.

АНТ, 23.55

«Уся прэзыдэнцкая хеўра».

ЗША, 1976, рэж. Элан Дж.Пакула.

Дэтэктыўная драма.

Два журналісты рассыльнуюць перадвыбарчыя махінацыі, што прыводзіць да падзеньня рэйтынгаў прэзыдэнта Ніксана.

Знятая паводле «Ўотэргейцкага» скандалу, карціна ўдала стылізаваная пад дакументальнае кіно. Ролі выконваюць зоркі Дастын Хоффман і Робэрт Рэдфорд.

Нядзеля, 28 траўня

«Лад», 17.45

«Італьянская для пачаткоўцаў».

Данія — Швэцыя, 2000, рэж. Лонэ Шэрфіг.

Мэлядрама, камэдыйя.

У маленькім дацкім гарадку самотныя людзі аб'ядноўваюцца, каб вывучаць італьянскую мову. І не бяда, што ў іх нават няма выкладчыка...

Няма штучнага асьвятлення, дадатковых гукавых выкрунтасаў, а камэра быццам «дэсантаўаная» ў жыццё. Але гэта сама гуманны фільм «Догмы» — і да таго ж пастаўлены жанчынаю.

СТВ, 20.25

«Вакол сьвету за 80 дзён».

ЗША — Вялікабрытанія —

Нямеччына, 2004, рэж. Фрэнк Карабы.

Прыгоды паводле аднай-

меннага раману Жуля Вэрна.

Лэнданскі вынаходнік віктарыянскай эпохі Філеас Фог абвісьціў, што аўтадзе съвет за 80 дзён. Ён ня ведаў, што ў ХХ стагодзьдзі прадусёры дададуть яму ў кампанію Джэкі Чана...

БТ, 21.05

«Заплaci іншаму».

ЗША, 2000, рэж. Мімі Лэдэр.

Мэлядрама.

Наставнік дае вучням заданыя зъмяніць съвет. За дабро, якое зрабілі табе, трэба аддзячыць тром іншым людзям...

Ролі выконваюць: Кевін Спэйсі, Хэлэн Хант.

Андрэй Расінскі

...Расея ў падзяку за
прыватызацыю
«Белтрансгазу» дапусыціла
Беларусь да эксплюатацыі
сваіх газавых рэзэрваў.

— Однако, ня думаў што па-
беларуску «прэмія» —
значыць газета.

...улады хацелі неяк
згладзіць паразу
Смолавай на
Эўрабачанні, дзе
горш за яе выступіў
толькі прадстаўнік
Андорры.

...рэалізавалася мара Лукашэнкі аб моцным
сяброўстве Беларусі і Кітаю.

— «Зубр» цяпер пішацца так. Запомніў?

літаратурНЫ сшытак «НН»

травень 2006

«Націск на зычныя». Вальжына Морт і Зыміцер Вішнёў пішуць і чытаюць вершы ў Бэрліне	28
Франц Сіўко. «І наша съядомасьць цынічна маўчала». З новых запісаў	30
«ССК-І». Алавяданыне Паўла Касцюковіча пра першага беларускага сывін-скарбонку-касманаўта	33
«Апокрыф зынявераных». Даніла Жукоўскі — пра раман Алеся Наварыча «Літоўскі воўк»	34
Караткевіч і Карпюк. Два прарокі ў сваёй Айчыне	36
Вершы Готгальда Эфраіма Лесінга па-беларуску	38
«Кветкі для паэта». Успамін пра адну сустрэчу з Рыгорам Барадуліным	40
Вінцэс Мудроў. Шампіньён	42

**Спадар
Хадановіч!**
А дзяўчынку
заныкалі?
Ліцэісты вельмі
турбууюцца,
як жа Вы яе
назвалі...

**Запрашаем
у падарожжа** 28 траўня (нядзеля): Замосьце —
Слуцак — Чыжевічы — Гразавок —
Грозаў — Цімкавічы — Бабоўня —
Наднёман.
292-54-58, 4 чэрвеня: Вільня — Трокі — Меднікі;
622-57-20, 11 чэрвеня: Ружаны — Косава —
509-12-16 (Зыміцер) — Пружаны — Лыскава — Шарашова —
Лінова — Бяроза.

**Сям'я Савіцкіх—
Раковічаў** дзякуе ўсім
за падтрымку і дапамогу.
Сябры сапраўды пазнаюцца
у няшчасці, але хай гэтае
няшчасце мінае Вас, а
сябры застаюцца.

ЖАРТ

Тэлефаваньне на
прамую лінію зь мі-
ністрам аховы зда-
роўя.

— Скажыце, спад-
дар міністар, а драз-
ды хварюць на
птушыны грып?

— Не. Бо птушак,
якія зьяўляюцца
над Драздамі, раз-
ганяюць спэцыяль-
нымі верталётамі.

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

Вільня. 30 апраэля, у суботу,
у залі жал.-дар. кружка была
тутака беларуская вечарынка.
Сталі ў сцене дэве п'есы: «У
зімовы вечар» — сцэна з ся-
лянскага жыцця Э.Ажэшка і
«Сватанье» — жарцік А.Чэха-
ва, і відаць было, што тэатар на
гэтакіх вечарынках пачынае
займачь першое месца, бо хор
пляў усяго толькі трэя песні, а
п.л. А.Б. і С.Копаць гаварылі бе-
ларускія вершы ў часе перары-
ваў ігры на сцэне, дык, хаця ўсё
у іх выйшла добра, але ня ўсё

публіка чула іх.
Г.Дзісна. Віленск. губ. За
Дзісной у нас з давен-даўна была
старэнская драўляная царква, бу-
даваная ў пекным беларускім сты-
лю, і заўсёды вока міла спачывала
на ей, бо стаяла на высокім, відо-
чным мейсцы. Летась гэту цэркву —
ку збурылі. І будуюць новую му-
раваную, але ўже не ту тутэйшым
стылю; а шкада, бо будзе яна
выглядзець тут чужаніцай, занесе-
най з Суздалю ці Масквы.

Задзісенкавіч
«НН». 1911. №18—19

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Жадаю майму каҳанаму Кастусю Жукоўскуму съве-
лага сонёка над галавою, чыстага неба, урадлівай зямлі.
Каб падтрымлівалі яго карані нашай зямлі. Мы з дачуш-
кай Алесяй жадаём яму здароўя, як у волатаў, якія жылі
калісі на нашай магутнай зямлі. Каб жыў доўгай і шчас-
ліва. Мы цібэ каҳаем, наш любы тата.

КАЦНЯТЫ

Аддам пляшчотных і выхаваных беларускамоўных кацянят
у добрыя беларускія руки. Т.: 634-09-00. Данута

КНІГІ

Грэка-каталіцкая парадафія пра пануе вашай узве кам-
пакт-дывіск «Фотаэнцыклапедыя «Нашы касцёлы» —

вынік працы 76 фотамастакоў. Звязтатаца ў Чырвоны
касьцель чы на сайт www.hramy.com.

Беларускія кніжкі для дзяцей (казкі, вершы, апо-
весці) мініялых гадоў выдання — танна. Т.: 112-06-38
(Менск). Наталья
Распаусюд. Абмен. Гісторыя, фальклёр, постма-
дэрнізм, літаратура, псыхалёгія, канфэрэнцыі, круглыя
стали, кнігі, аўдыё, пошта, Інтэрнэт. E-mail:
alesknigi@mail.ru; 220030 Менск, а/c 195

ПРАДАМ

Прадающа шчанюкі Басэт-Хайдн з пашпартамі па \$ 300.
Засталося толькі два. Сцяпшчыцеся. GSM 6-814-824
Прадам камплект нату́йскай формы. Ёсьць розныя паме-
ры. Летні варыянт. Т.: 152-49-68

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Лукевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).
сакратарка рэдактыры Наста Бакшанская
галоўны рэдактар Андрэй Даўніко
фотарэдактар Ацрэй Ліява
нам.галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі
выдаeц і заснавальнік Фонд выдання газеты
«Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:
220050, Менск, а/c 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.

E-mail: nn@promedia.by
On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фар-
матам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Менск, пр. Ф. Скарбы, 79. Рэдакцыя не насе адказнасці за зъмест реклам-
ных абвестак. Кошт свабодны. Пасынедчаныя аб рапраптациі пэрыядычнага
выдання №58 і ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенага Міністэрствам інформацыі
Рэспублікі Беларусь. Юрдычны адрес: г. Менск, вул. Калектарная, 20а,
п. 2а. Р/р 30152/2000012 у МГД ААТ «Белінвестбанка», Менск, код 764.
Наклад 2721. Газета выдаeцца 48 разоў на год.
Нумар падпісаны ў друк 23.00 25.05.2006.
Замова № 2817. Рэдакцыйны адрес: Менск, Калектарная, 20а/2а